

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq

Nassuiaat: Kalaallit Nunaata kujataani assartuussinermi attaveqaatit

1. juli 2010

ASSARTUUSSINEQ PILLUGU
ISUMALIOQATIGIISSITAQ
TRANSPORTKOMMISSIONEN
Postboks 909
3900 Nuuk
Tel +299 345000
Fax +299 313154
www.transportkommissionen.gl

Imai

Siulequt	1
1 Aallaqqaasiut	3
2 Mittarfiup Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqarnissaa	4
3 Kalaallit Nunaata kujataani ilaasunik angallassineq	4
4 Qaqortup aamma Narsap akornanni aqqusineq/ikaartaat	4
5 Kalaallit Nunaata kujataani mittarfiit nalinginnaasut	4
6 Kiffartuussinertit sullissinerillu allat	4
7 Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap Kalaallit Nunaata kujataani assartuussinermi attaveqaatinik naliliinera inassuteqaataalu	4
Najoqqutarisat allattorsimaffiat	4

- Ilanngussaq 1 Kalaallit Nunaata kujataani mittarfiup qitiusup Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqarnerani aningaasaqarnikkut sunniutaagallartussat
- Ilanngussaq 2 Tusarniaanermi akissutit

Siulequt

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq 2010-mi sulinermi naammassinerani isumaliutissiisummik ataatsimoortumik saqqummiussissasoq aallaqqaammut pilersaarutigineqarsimagaluarpoq. Kisiannili Isumalioqatigiissitap apeqqutit attuumassutillit piffissaliussap taassuma iluani naammattumik peqqissaarussillunilu suliarilluarsinnaasimangilai.

Isumalioqatigiissitalli isumaa malillugu nalunaarusiami matumani Kalaallit Nunaata kujataani mittarfiup qitiusup Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqar-

sinnaanera pillugu sammisaq pingaarutilik annertuumik suliarineqarpoq, taamaattumillu Isumalioqatigiissitap sulinerata ingerlaqqinnerani tamatumunnga tunngatillugu nutaanik saqqummiussinissaq naatsorsuutigineqanngilaq. Kiisalu Isumalioqatigiissitap isumaa malillugu suliassaqarfimmi tassani angusat ima ersaritsigimmata Isumalioqatigiissitaq aalajangerpoq, misissuinerit isumaliutersuutillu ingerlateqqinneqarnerini suliassaqarfimmut tassunga Isumalioqatigiissitap tunngaviumik inassuteqaataasa, tassalu Kalaallit Nunaata kujataani mit-tarfiup qitiusup Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqarnissaanut tunngasut malinneqarnissaat tunngaviniarlugu.

Taamatut aalajangiinissaq soorunami Isumalioqatigiissitap pisinnaatitaaffiisa avataanniippoq. Isumalioqatigiissitap misissuinerit ingerlatitseqqinnissamut aalajangiinerup – tassalu misissuinerinnarmut naatsorsuinerinnarmullu – tamatumunnga tunngavineqarnissaanik aalajangiineranut pissutaavoq, tamanna pingippat qinigassat assigiinngitsut amerlasuunik misissuiffigineqartussaasussaa-galuarnerat, tamannali paasiuminaallisitsiinnarani minnerunngitsumik piffissamik annertunerusumik aningaasartuutinillu amerlanerusunik pisariaqartitsiviusussaavoq.¹

Immikkoortoq 7-imi oqaatigineqartutut politikkikkut aalajangiiniarnermi tunngavissat arlaqarmata, suliame matumani Isumalioqatigiissitap inassuteqaatai malinneqassanngippata, tamanna Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap sulinerminik ingerlatitseqqinnerani angusassanut inerniliinerit ilaannut soorunami sunniteqassaaq immaqalu allanngortitsissalluni.

¹ Tamanna Isumalioqatigiissitap sulineranut unammillernartuuvoq, tassani periarfissarpas-suit pineqarmata.

1 Aallaqqaasiut

Nalunaarusiaq manna aallarnerlugu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap suliassai sulineralu, Kalaallit Nunaata kujataani assartuussinermi attaveqaatit pioreersut, misissuinerne ingerlanneqartuni tunngavigineqartut misissuinermilu aallaavissatut toqqarneqartoq nassuiaatigineqarput.

Immikkoortoq 2-mi taaneqartut tunngavigalugit Kalaallit Nunaata kujataani mittarfik qitiusoq Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqassappat kingunerisassat nassuiaatigineqarput. Taamatut nuussinissaq inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut iluanaarutaasinnaassasoq inerniliisoqarpoq. Aamma inuiaqatigiit aningaasaqarneranni iluanaarutissat ilaatinneqanngitsut, immikkoortoq 2.4-mi annertunerusumik sammineqartut annertoorsuarmik nalilerneqanngippata, taamatut nuussinissamik taamaatitsinissamut, tamatumunngalu taarsiullugu Narsamiit Qaqortumiillu Narsarsuarmut aqqusinermik/ikaartaammik pilersitsisinnaanissamut tunngavissaqanngitsoq inerniliissutigineqarpoq.

Kalaallit Nunaata kujataani mittarfiup qitiusup Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqarnerani Kalaallit Nunaata kujataani angallannikkut sullissineq arlalinik allannguuteqassaaq/pitsannguuteqassaaq. Kalaallit Nunaata kujataani sikorsuaqannginnerata² aamma immap sikoqannginnerata nalaani illoqarfiit/nunaqarfiit akornanni ilaasunik angallassinerup imaatigut angallatinut ilaasartaatinut nuunneqarnissaa tassunga ilaatinneqarpoq. Periarfissaq taanna immikkoortoq 3-mi nassuiarneqarpoq, apeqquutilu taassuma pisariunera pissutigalugu paasissutissanik misissuininissanillu allanik pisariaqartitsisoqarmat, aatsaat isumaliutissiisummi inaarutaasumi sammineqarumaarluni. Tamannali Kalaallit Nunaata kujataani mittarfiup qitiusup Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqarnissamik inassuteqarnermut sunniuteqassanngilaq.

Mittarfik Qaqortumut nuunneqassappat, aamma Qaqortup Narsallu akornanni aqqusinermik angallatinullu attaveqaammik ataatsimoortumik, mittarfimmut aqqusernup tallineqarneratigut, aammalu Nuupilummi imaluunniit Eqalugaarsunni Killerni nutaamik talittarfiliornikkut pilersitsisoqarnissaa eqqarsaatigis-

² Siunissami – immikkut ittunut tunngassuteqartut pineqartinnagit – oqaaseq sikumik ajornartorsiuteqarnermut tamanut oqaaseq sikorsuit atorneqartassaaq. Tassani pineqartut tassaa-sinnaapput imaata sikuunera, sikorsuit, siku aalaakkaasoq aamma nilak sermimeersoq.

sallugu pingaaruteqarpoq. Tamatuma kingunerisaanik Qaqortumi Narsamilu illoqarfinni inuiaqatigiit marluusut imminnut atassuserneqassapput, ilaatigut ullormuinnarlugu uteqattaarnermut atorneqarsinnaasumik. Minnerunngitsumik Kuannersuarni aamma/imaluunniit Kringlerne-mi aatsitassarsiornissamut periarfissat atorneqarnissat aalajangiunneqarpat, tamanna pingaaruteqartussavaoq. Qaqortup aamma Narsap akornanni aqqusineramik angallatinullu ataatsimoortitsilluni atassusiinissaq immikkoortoq 4-mi nassuiarneqarpoq misissorneqarlunilu.

Qaqortup Narsallu akornanni aqqusineramik angallatinullu ataatsimoortitsilluni atassusiisoqassappat, Nanortalimmi mittarfimmik nalinginnaasumik pilersitsinissap eqqarsaatigineqarnissaa aamma pingaaruteqartussavaoq, taamaaliornikut Kalaallit Nunaata kujataani illoqarfiit pingasuusut taakku tamarmik akornanni qulimiguullit atorlugit angallassineq unitsinneqarsinnaammat. Qaqortup Narsallu akornanni aqqusineq/angallatit atorlugit toqqaannartumik attaviliisoqassanngippat, Nanortalimmi taamatullu Narsami mittarfinnik nalinginnaasunik pilersitsinissaq eqqarsaatigineqarsinnaavoq, pilersitsinikkut Qaqortumiit angallassinermi qulimiguullit timmisartunik minnernik taarserneqarsinnaammata. Periarfissat taakku immikkoortoq 5-imi annertunerusumik nassuiarneqarput misissorneqarlutillu.

Aamma Kalaallit Nunaata kujataani qulimiguulik ilaasunik angallassinerep nalinginnaasup saniatigut inuiaqatigiinni suliassanut atorneqartarput, taakkunungalu SAR (Search and Rescue), sikunik alapernaarsuineq nakorsanillu angallassineq ilaapput. Tamatuma Kalaallit Nunaata kujataani assartuussinermut, sikorsuaqarnerata nalaani qulimiguulimmik ilaasunik angallassineq nalinginnaasoq ilanngullugu kingunerisassai immikkoortoq 6-imi nassuiarneqarput misissorneqarlutillu.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap siunissami Kalaallit Nunaata kujataani ilaasunik angallassinermi assartuussinermut attaveqaataalersussanut atatilugu naliliineri inassuteqaataalu eqikkarneqartut immikkoortoq 7-imi allaaserineqarput, tassungali tunngatillugu erseqqissaatigineqassaaq, nunap immikkoortuata iluani inunnik assartuussineq isumaliutissiisummi inaarutaasumi annertunerusumik misissuiffigineqarumaarmata, tak. immikkoortoq 3.

1.1 Tunuliaqutaq

Nalunaarusiornerit Suliassanut malitassat naapertorlugit Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq pingasunik nalunaarusiortussaavoq:

- 1 Takorluukkat allattorsimaffiat
- 2 Tunngavissat allattorsimaffiat
- 3 Isumaliutissiissut

Takorluukkat allattorsimaffiat 19. marts 2010-mi Naalackersuisunit akuerineqarpoq, tamatumalu kingorna Isumalioqatigiissitap nittartagaani takuneqarsinnaalerluni, uani: <http://www.transportkommissionen.gl/>. Tassani Isumalioqatigiissitap suliaminik ingerlatitseqqinnissaminut takorluugaanut killiliussat allaserineqarput. Taanna suliniutissanut, pilersaarutininut pilersaarutillu ilaannut siunnerfigineqartunut malitassatut imaluunniit siunnerfissatut atorineqassaaq.

Tunngavissat allattorsimaffiat ataatsimiititaliaaqqaqanut pilersinneqarsimasunut maajip ulluisa 21-anni tusarniaassutigineqarluni nassiussuunneqarpoq, akissuteqarnissamut juunip ulluisa 17-iat killiliunneqarluni. Tusarniaanermi akissutit aqqaneq marluk tiguneqarput. Isumalioqatigiissitap ilanngussaq 2-mi tusarniaanermi akissutininut taakkununga tamanut tunngasunut oqaaseqaatit ilannguppai.

Tunngavissat allattorsimaffianni inuussutissarsiuutinik ineriartortitsinermi innuttaasullu ineriartorneranni tunngavissat, ineriartornissamut tunngavissat pingasuusut aalajangersarneqarnerini pingaaruteqartutut inissisimasut, assartuussinermi attaveqaatinik ilusiliinissat assigiinngitsut kingunerisassaannik naatsorsuinermi Isumalioqatigiissitap tunngaviginiagai nassuiarneqarput. Tunngavissat allattorsimaffianni aamma Kalaallit Nunaata kujataani mittarfiup qitiusup Narsarsuarmiit Qaqortumut nuunneqarnerani kingunerisassat nassuiarneqarput, tassani allanneqarpoq, tamatumunnga atatillugu tapertaasumik misissugassat arlaqartut suli amigaatigineqartut.

Tunngavissat allattorsimaffianni apeqqutit aalajangersimasut matuma kingorna misissuiffigineqartussat saqqummiunnissaannut periaasissap tunngaviusup ilisaritinnissaanut nassuiaagallarnissaq siunertarineqarpoq.

Kalaallit Nunaata kujataani mittarfiup qitiusup Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqarsinnaanerit atillugu misissuinerit ilassutaasussat amigaatigineqartut, nassuiaammi matumani imm. 2.4-mut aamma imm. 3-miit 7-imut ilaattinneqarput.

Nassuiaat manna Isumalioqatigiissitaq pilersinneqarmat suliarineqartussat naatsorsuutigineqarsimangilaq, kisiannili aallaqqaammut piffissarititaasup iluani apeqqutit attuumassuteqartut Isumalioqatigiissitaq naammattumik suliarilluarsinnaasimangimmagit suliarineqarpoq, sinerillu sinerlugu imaatigut angallassineq pillugu nassuiaasiortoqarnerata kingunerisaanik Isumalioqatigiissitaq pingasunik nalunaarusiorani, tallimanik nalunaarusiorpoq.

Tamanut isigininnerit

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq nunami pissutsit tunngavigalugit sulisussaavoq, tassalu nunat immikkoortuini aaqqiissutaagallartussat pinnagit, pissutsinut tamanut isigininneq aallaavigisussaavaa, kiisalu Namminersorlutik Oqartussani killissarititaasut aammalu Namminersorlutik Oqartussani piffissamut ungasissumut namminiilernissamut anguniakkat ataqqisussaallugit.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq tamanna ima paasivaa, siunnersuutit Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitamit saqqummiunneqartut inuiaqatigiinnut iluanaarnartuunissaat immikkut eqqumaffigineqassasut, taamaaliornikkut aningaasaqarnikkut namminiilernissamut periarfissat annertusineqassammata. Taamatut nassuiaateqarneq aamma 2010-mut politikkimut aningaasaqarnermullu nassuiaammit taperserineqarpoq, tassanilu oqaaseqatigiit marluusut uku allassimapput:

”2010-mulli Aningaasanut Inatsimmi suli piffissap pineqartup iluani amigartooruteqarnissaq tunngavigineqarpoq, piffissammi tassani erngup nukinganik innaallagissiorfinnut nutaanut aningaasaliisoqartussaamera pissutigalugu Nukisiorfinnut taarsigassarsitisisoqartussaammat, taakkulu aatsaat ukiut tulleriit ingerlanerini utertillugit akilerneqartussaallutik. Matumani isumatusaartumik aningaasaliissutit, utertillugit akilerneqartussat pineqarmata, taarsigassarsiarititassat taakku Nunap Karsiata ataatsimut amigartooruteqartitsinissaat ajornartorsiutit isigineqanngilaq”, Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik 2010. *Politikkikkut Aningaasaqarnermullu Nassuiaat 2010. Nuuk, qupp. 9.*

”Akiitsut amerliartornerat naapertuussinnaavoq. Tassalu aningaasaliiffigisassat angisuut, soorlu immap naqqatigut kabeli imaluunniit erngup nukinganik innaallagissiorfinnik sanaartorneq, aningaasaliiffigineqarsinnaassappata taarsigassarsinissaq pisariaqarpoq, aningaasaliissutissallu taakku isumatusaartut naliliiffigineqarput.”, Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik 2010. *Politikkikkut Aningaasaqarnermullu Nassuiaat 2010. Nuuk, qupp. 17.*

Inuiaqatigiit aningaasaqarnerisa aallaavigineqarnerat

Oqaaseqatigiinni marluusuni taakkunani inuiaqatigiinni aningaasaliissutissanut tunngavissat pingaarutillit, Isumalioqatigiissitap sulinermini aallaavissaat inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut akilersinnaanerannik tunngaveqartut taper-serneqarpoq, taamaattumillu taakku piviusunngortinniarneqarnerini taarsigassarsinissaq pisariaqartinneqarani. Kisiannili innuttaasut ikinnerat nunarujusuarmilu siammasissumi najugaqarnerat pissutigalugu assartuussinermi suliasat arlallit pisortanit tapiissutitaqanngitsumik naammassineqarsinnaanngillat. Tamatuma atuuffigisaani Isumalioqatigiissitaq erseqqissaateqartassaaq – tassunga maannamut tapiissutaasartut minneruffii anneruffiiluunniit ilanngullugit – tassani angallannerup ingerlanneqarneranut tapiissutissat pisortat sullissineranni allani kissaatinut naleqqiussinissaq politikikkikkut suliassaamat³.

Allaammi politikikkikkut oqimaaqatigiissitsinissamik pisariaqartitsiviunngitsuni, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassuteqaatai tunngavigalugit aallaajangiinissaq oqitsuinnaassanngitsooq ilimagineqarsinnaavoq. Inassuteqaatini taakkunani tupinnanngitsumik ilaatigut inuussutissarsiuutinik ineriartortitsiner-mut, innuttaasut ineriartornerannut innuttaasullu eqiterunnissaannut, tunngavisanik allattuiffimmi sammineqartunik tunngavigineqartunik tunngaveqartinneqarput. Isumalioqatigiissitap isumaliutersuutimini siunissami ineriartortitsinissamut nalornissutaasartut isumaannik ilaatitsipput aammalu ilaatitsiniarlutik. Tamatuma saniatigut Isumalioqatigiissitap sapinngisamik inassuteqaatinik siunissami ineriartortitsinerup nikinnissaanut eqaassutsimut/naleqqussaanner-mut periarfissat pigiinnarneqarsinnaaner-at malillugu naleqqussaaniarpoq, tamatu-mani teknologii, inuiaqatigiinni ineriartorneq il.il. pineqaraluarpataluunniit.

³ Tamannali taamaallaat isumaliutissiisummi immikkut ilanngunneqassaaq.

1.2 Kalaallit Nunaata kujataani assartuussinermi attaveqaatit

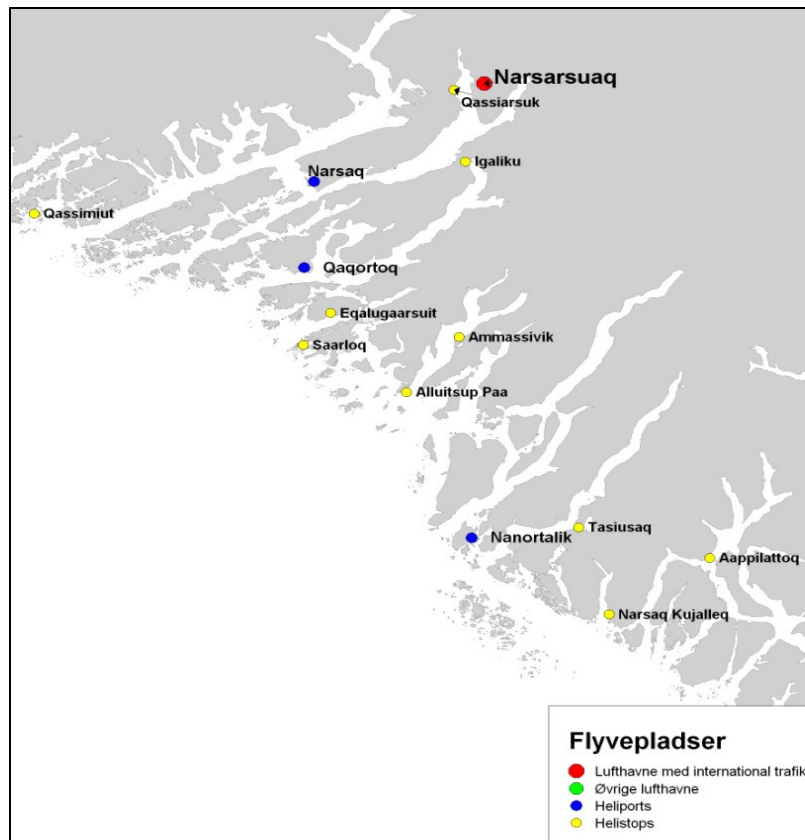
Immikkoortumi tassani Kalaallit Nunaata kujataani assartuussinermi attaveqaatit maanna atorveqartut nassuiarneqarput, tamatumalu kingorna nunap immikkoortuani angallassinikkut unammilligassat immikkut ittut taagorneqassapput.

1.2.1 Silaannakkut angallassineq

Nunap immikkoortuani tassani nunat tamat akornanni mittarfik ataasiinnaavoq, Narsarsuarmi inissisimalluni, taannalu aallaqqaammut sakkutooqarnermi siutanut iluaqutissanngorlugu sananeqarsimavoq. Kiisalu aamma taanna nunap immikkoortuani mittarfinni kisiartaavoq, taamaattumillu nunap immikkoortuani angallanneq annertunerusumik imaatigut angallatit ilaasartaatit qulimiguullillu atorlugit ingerlanneqarpoq.

Nunat tamat akornanni angallannermi Narsarsuarmut angalasarneq ukiuni kingulliunnerusuni ukioq kaajallallugu sapaatit akunnerannut ataasiarluni Københavnimut aamma aasaanerani Islandimut pisartussatut killiligaavoq. 2010-miit aasaanerani Københavnimut aamma aasaanerani Islandimut (Air Iceland-imik) angallassinerit kisimik ingerlanneqalerput.

Ilusiliaq 1.1-imi Kalaallit Nunaata kujataani mittarfiit, heliportit aamma helisloppit inissisimaffii takutinneqarput.

Ilusiliaq 1.1 Kalaallit Nunaata kujataani mittarfiit, heliportit aamma helistoppit

Takussutissiaq 1.2-mi 2008-mi nunap immikkoortuani timmisartunut imaluunniit qulimiguulinnut mittarfinnit, heliportinit aamma helistoppinit tingisunut ilaasut amerlassusaat takussutissiorneqarput. Aamma 2008-mi timmisartut mittarfinnit heliportinillu aallartut, kiisalu sapaatit akunnerannut timmisartut/qulimiguullit angallavinni angalatinneqartut aallartut katinneri takussutisiami takutinneqarput.

Takussutissiaq 1.2 2008-mi mittarfinni, heliportini aamma helistoppini ilaasut ikisut amerlassusaat, kiisalu 2008-mi sapaatit akunnerannut qulimiguullit/timmarartut aallartut amerlassusaat, Nunap kujataani immikkoortua

Mittarfiup aqqa	Mittarfiup suus-susia	2008-mi aallartut katillugit	2008-mi ilaasut ikisut katillugit	Angallavinni qulimiguullit/timmarartut sap. ak. aallartut
Nanortalik	Heliporti	632	4.627	Qulimiguullit: 1-2
Alluitsup Paa	Helistoppi	213	962	
Ammassivik	Helistoppi	85	238	
Aappilattoq	Helistoppi	87	387	
Narsaq Kujalleq	Helistoppi	104	421	
Tasiusaq	Helistoppi	60	256	
Qaqortoq	Heliporti	2.334	15.085	
Qassimiut	Helistoppi	40	64	Qulimiguullit: 3-5 >15
Eqalugaarsuit	Helistoppi	42	106	
Saarloq	Helistoppi	22	67	
Igaliku	Helistoppi	15	31	
Qassiarsuk	Helistoppi	15	34	
Narsaq	Heliporti	689	7.214	
Narsarsuaq	Mittarfik	3.275	33.491	

Najoqqutarisaq: GLV-p 2008-mut ukiumoortumik nalunaarutaa.

2008-mi nunap avataanit ilaasunit katillugit 33.500-uusunit 10.700-t missaanniittut Narsarsuarmut ilaasimapput. Tassunga assersuutitut oqaatigineqassaaq, ukiumi tassani nunap avataaniit Kangerlussuarmut ilaasimasut 57.000-t missaanniissimmammata.

2010-mi qulimiguullit uku Kalaallit Nunaata kujataanit aallaaveqartinneqarput:

- 1 x Sikorsky S61N (issiaviit 19/25-it⁴) (2012-imi atorunnaarnissaa naatsorsuutigineqartoq)
- 1 x Bell 212 (issiaviit 9-t)
- 1 x Eurocopter AS 350

⁴ Angallavinni ilaasut 19-it, tassanilu ilaasut tamarmik immikkut 20 kg tikillugu nassataqarsinnaapput. Attartortitsilluni timmarartuussisoqassappat ilaasut 25-it, soorlu Sermersuarmut takornarianik.

⁵ Najoqqutarisaq: "2010-mut aningaasanut inatsit", Namminersorlutik Oqartussat.

Kalaallit Nunaata kujataani qulimiguullit atorlugit timmisartuussinerit tamar-mik ilaasunik angallassinermi kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissut, aningaasanut inatsimmi 22,5 mio. koruuninik aningaasaliiffigineqartoq aqputigalugu ingerlanneqarpoq.⁵ Qulimiguulik S61 pingaartumik illoqarfiit aamma Narsarsuup akornanni ilaasunik angallassinermut atorneqarpoq. Aamma SAR-imut upalungaarsimatinneqarpoq. Qulimiguulik Bell 212 nunaqarfinnik sullissinermut atorneqarpoq. Taassuma saniatigut qulimiguulik AS 350 Narsarsuarmi Sikunik Alapernaarsuiffimmit aalajangersimasumik attartorneqarpoq.

Angallannermi unammilligassat immikkut ittut

Kalaallit Nunaata kujataani silaannakkut angallassinermi unammilligassanit immikkut ittunit taaneqarsinnaasut ilaat tassaavoq, sumiiffinni innuttaasut eqiteruffiini qanittumut mittarfinnik inissiinissaq. Taanna nunap immikkoortuani mittarfiusinnaavoq, imaluunniit Imarpik qulaallugu timmisartunut mittarfiusinaalluni. Tamatumunnga atatillugu Narsarsuup siunissaa eqqarsaatigineqartariaqarpoq.

Qulimiguullit illoqarfiit akornanni inunnik assartuutitut atorneqartut, annertuumik aningaasartuuteqarfiusartut taarserneqarnissaat siunertaralugu, Narsami Nanortalimmilu heliportinut taartissatut mittarfinnik nalinginnaasunik, timmisartut mikisut, 19-inik ilaasoqarsinnaasut miffigisinnaasaannik sanasoqarsinnaanera eqqarsaatigineqarsinnaavoq. Tamannali SAR-imut⁶ upalungaarsimannermut, qulimiguulinnut pineqartunut attuumassuteqartumut atasutut isigineqassaaq. Aamma Kalaallit Nunaata kujataani qulimiguulinnik pisariaqartitsineq sullissinerit kiffartuussinerillu allat, soorlu sikunik alapernaarsuineq nakorsanillu timmisartuussisarneq eqqarsaatigalugu aalajangersarneqassapput.

Aammattaaq sikorsuaqarnerata nalaata avataani qulimiguullip angisuup aamma qulimiguullip nunaqarfiliartaatip angallatinik minnerusunik, ilaasunik angallassinissamut naleqquttunik taarserneqarnissaat eqqarsaatigineqartariaqarpoq, soorlumi Qeqertarsuup Tunuani aasakkut taamaattoqareersoq.

⁶ Search and Rescue.

1.2.2 Umiarsuit angallannerat

Kalaallit Nunaata kujasinnerusortaani kiisalu kitaata sineriaani avannamut Si-simiut tikillugu umiarsualiviit ukioq kaajallallugu sikoqanngingajattarput. Ukiumut qaammatit tallimat tikillugit umiarsualiviit kujasinnerusortaani aniggui Tunumiit sikorsuarnit asseqqaneqartarput.

Usinik angallassineq

Kalaallit Nunaata kujataani Imapik ikaarlugu umiarsuit nassiussanik usisut Narsamut Nanortalimmullu umiarsualivinnut talittarput – killeqaraluartumik. Royal Arctic Line-p (RAL) umiarsuai annerit marluk kisimik Narsamut talissinnaapput. Taamaattumik nunap immikkoortuani umiarsualiviit annertunerusumik umiarsuarnit feederersortunit angallavigineqartarput. Takussutissiaq 1.3-mi kujataani nunap immikkoortuani umiarsualivinni pissutsit, aammalu Takussutissiaq 1.4-mi nassiussanik assartuussinerni assigiinngitsuni umiarsualiviit qanoq akulikitsigisumik tikinneqartarnerat takussutissiorneqarput.

Takussutissiaq 1.3 Nunap immikkoortuani Kujataani illoqarfinni umiarsualivinni pissutsit

Illoqarfik	Umiarsualiviup tunua, TEU	Ittissuseq meterinngorlugu	Umiarsuup takinerpaaffissaa, meterinngorlugu	Umiarsuup pisinnaasaa, TEU
Nanortalik	50	7	113	550
Qaqortoq	450	7	113	550
Narsaq	200	7	150	750

Takussutissiaq 1.4 Nunap immikkoortuani Kujataani umiarsuit nassiussanik usisut illoqarfinnut tikittarnerat

Illoqarfik	Imarpik ikaarlugu angallassineq	Feeder-ersorluni angallannermi umiarsuit amerl./sap.ak.	Nunaqarfinnut angallassineq
Nanortalik	Qaammammut ataatsip missaa	1/sap. ak.	Aap
Qaqortoq	0 ¹	1/ sap. ak. ²	Aap
Narsaq	Qaammammut ataatsip missaa ³	1/ sap. ak.	Aap

1. 2010-miit Qaqortoq umiarsuarnit Imapik ikaarlugu angalasartunit tikinneqartarunnaasaaq, tak. RAL-ip 2010-mi angalanissamut pilersaarutaa pingaarneq.

2. Piffissami immap sikoqanngiffigisaani.

3. RAL-ip 2010-mi pingaartumik umiarsuit feeder-ersortut Narsamut tikittarnissaat allangortippaa, umiarsuit Imarpik ikaarlugu angalasartut ilisimatitsissutigineqartut malillugit sikorsuit pissutaallutik akuttunngitsumik kinguaattoortarmata.

Ilaasunik angallassineq Takussutissiaq 1.5-imi Kalaallit Nunaata kujataani umiarsuit ilaasoqarlutik illoqarfinnut tikittartut takussutissiorneqarput. Umiarsuarmik ilaasunik angallassineq aamma sineriak sinerlugu angallavimmi (AUL), Qaqortumut aamma Narsamullu tikiffiusartumi ingerlanneqarsinnaavoq, tassanngaanniillu kitaata sineriaa sinerlugu ingerlaqqittoqarsinnaavoq, Ilulissat tikillugu umiarsualiviit aqqusaartorneqarlutik. Taakku saniatigut umiarsuit nunaqarfiliartaatit atorlugit nunaqarfinnut ilaasunik angallassisoqartarpoq⁷.

Takussutissiaq 1.5 Nunap Immikkoortuani Kujataani umiarsuit ilaasunik angallassisut illoqarfinnut tikittarnerat

Illoqarfik	Angallavik	Akulikissuseq
Nanortalik	Umiarsuit nassiuksanik assartuutit kisimik	Sap. ak. 1
Qaqortoq	Sinerissami angallavik	Sap. ak. 1 ¹
Narsaq	Sinerissami angallavik	Sap. ak. 1

1. Apriilimiit decembari ilanngullugu.

Angallannikkut unammilligassat immikkut ittut

Kalaallit Nunaata kujataani aallartartut akulikissusiat aammalu taakku akornanni attaveqaqatigiinneq qitiusumik pingaaruteqarpoq. Tassalu ullumikkut inuit Kalaallit Nunaata kujataaniit nunap immikkoortuata iluani avataaniluunniit ataatsimiinnernut peqataajartorlutik ullut arlerlugit angalasarnerat nalinginnaasuvoq. Tamanna soorunami aamma Kalaallit Nunaata kujataani ataatsimiititsisarnernut killilersuisuuvoq.

⁷ Nunaqarfinnut angallassinermi Arsuup aamma Qeqertarsuatsiaat tikkineqartarnissaannut RAB AUL-imut immikkut ittumik isumaqatigiissuteqarpoq.

⁸ Tamanna aallarnisarneqalereerpoq, Imarpik ikaarlugu Narsamut toqqaannartumik angallassineq aamma killeqangaatsialereermat, tak. RAL-ip 2010-mut angalanissanut pilersaarutaa pingaarneq.

⁹ "Kalaallit Nunaata kujataani aqquserniornissaq ineriartortitsinissarlu", Artikel i Dansk Vejtidskrift-imi allaaserisaq, 2009-mi aggustimi.

Usinik assartuussinermi ilaatigut Royal Arctic Line-p umiarsuaatiminut suliniutini naapertorlugit, qaammatit tallimat missaasa qaangiunnerini umiarsuit Imarpik ikaarlugu angalasartut Kalaallit Nunaata kujataanut tikittarnerinik unitsitsinissamik eqqarsaateqarnera unammilligassaavoq, umiarsuit nutaat nunap immikkoortuani tassani umiarsualivinnut angivallaartussaammata⁸.

Kalaallilli Nunaata kujataani nassiussanik angallassisarneq umiarsualiviillu pillugit ajornartorsiutit nassuiaammi matumani sammineqassanngillat, aatsaat Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap isumaliutissiissutaani sammineqassallutik.

1.2.3 Aqqusinertigut angallanneq

Kalaallit Nunaata kujataani sumiiffinni ataasiakkaani aqqusernit ataqatigiit ujaraaqqanik qallersugaapput. Ilaatigut nunaqarfiup Igalikup eqqaani Vatnaverfimi taamaallutik⁹. 1980-ikkuni tassani aqqusinermik ujaraaqqanik qallikkamik 23 km-imik sanasoqarpoq, taannalu atorlugu illut savaateqarfiillu 20-t missaanniittut atassuserneqarput. Savaatillit namminneerlutik aqquserniortuupput, ukiumoortumillu taakkuninnga aserfallatsaaliuineq isumagisaralugu. Piffissap ingerlanerani kommuni aqqusinernik pioreersunik aserfallatsaaliuineranut tapiissuteqartarpoq, kisiannili aqqusinernik nutaanik sanaartornissamut aningaasaliisarani.

Aallaqqaammut aqqusernit traktorit illernisut sananeqarput, ilaatigut aqquserniornermut atortut amerlanngimmata, ilaatigullu traktorit kisimik atorneqarsinnaasimallutik. Kisianni maanna ukiorpaaluit ingerlasimapput biilerpaaluillu pigineqalersimallutik, sulili biilit portusuut assakaasumikkut sisamaasunit nutuisullit kisimik atorneqarput, biilit nalinginnaasut aqqusinerni ujaraaqqanik qallikkani atoruminaammata.

Ukiuni kingullerni kommuni Qaqortup eqqaani illoqarfiup tunuata tungaani qaqqaq ituillugu aqqusinermik suliffiusumik sanalluni aallartissimavoq. Aqqusineq suliffiusoq qaqqap illuata tungaani imaq tikillugu sananeqarsimavoq, tas-

sanilu siunnerfigineqarpoq, piffissap ingerlanerani aqqusineq taanna tallillugu avannamut Narsap tungaanut sananeqassasoq.

1.3 Naliliinernut tunngavigineqartut

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap sulinerani attaveqaatinut tunngatil-lugu suliniutit aalajangersimasut, aammalu assartuussinermi suliniutit inuiaqa-tigiit aningaasaqarnerannut imminnut akilersinnaanersut pillugu misissuinissaq naliliinissarlu pingaarnertut aallaavigineqarpoq. Naliliinerit tunngavissat allat-torsimaffianni taaneqartutut siunissaq ungasissoq eqqarsaatigalugu suliarine-qarput. Tassani ukiuni 25-ni aningaasalersuinissamik siunnerfeqarneq atorne-qarpoq.

Matuma kinguliani tunngavissat allattorsimaffianni inuussutissarsiutinik ine-riartortitsinissamut innuttaasullu ineriartornissaannut isumaliutersuutigineqartut naatsumik pingaarnersiorlugit allaaserineqassapput.¹⁰

Isumaliutersuutit taakku aamma ineriartortitsinissamut tunngavissiani pinga-suusuni, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inuiaqatigiinni ineriartor-titsinissamut tunngavigisaani aalajangersaanermut aqutsisuupput. Naluneqan-ngitsutut siunissaq eqqoriaruminaattarmat, assartuussinermi attaveqaatit inuia-qatigiit ineriartornerannit qanoq sunneruminartiginerat misissuinerni inernilii-nernilu takutinniarneqarpoq. Taamaattumik tunngavissiat pingasuusut suliarine-qarput, siunissami ineriartornissap nalorninartuusup ataatsimut paasisaqarfi-gineqarnissaa siunertaralugu, tak. imm. 1.4.2.

1.3.1 Inuussutissarsiutinik ineriartortitsineq

Kalaallit Nunaat aningaasaqarnikkut namminiilissappat, namminersortut pisor-tanut naleqqiullutik suliffissaqartitsinikkut aamma tunisassiornik-kut/isertitaqartarnikkut pilersitsisarnermi maannamut annertunerusumik inis-sinnissaat pisariaqarpoq.

¹⁰ Tamatumunnga atatillugu ilanngussaq 2, tusarniaanermi akissutinut tunngasoq innersuus-sutigineqarpoq.

Atorfinnik nikisitsi-
nerit

Suut tamaasa isigalugit namminersorluni inuussutissarsiornermi atorfinnissamut periarfissanik nutaanik pilerinartunillu ineriartortitsinissaq pisariaqarpoq, ilaatigut namminersorluni inuussutissarsiuteqarnerup iluani taakkulu akornanni atorfinnit isertitakiffiusuniit atorfinnut isertitaqarfiunerungaatsiartunut, aamma lu pisortat ingerlatsiviini kiffartuussiviinilu atorfinnik namminersorluni inuussutissarsiortunut nussuinissaq pisariaqartussaammat. Utoqqalinersiuteqalernissamut ukiunut killissarititaasut qaffannerisigut, ilinniartitaanerit pitsaanerulersinnerisigut taamaalillunilu sivikillinerisigut, kiisalu nalinginnaasumik inuussutissarsiorsinnaaffiusunik ukiullit ikiorsiissutisisartut ikilisinnerisigut sulisinnasut amerlisinneqassapput, tamannalu aamma aningaasaqarnikkut namminiilersinnaanermut iluaqutaasinnaassaaq.

Assartuussinermi attaveqaatit inuussutissarsiutinik ineriartortitsinermut anneruumik pingaaruteqarput, tassami atoruminassutsit assartuussinermullu akit inuussutissarsiutit unammillersinnaanerinit sunniuteqartarput. Paarlattuanik inuussutissarsiutinik ineriartortitsinerup pitsaanerulernerani assartuussinermi kiffartuussinemit piumaneqarnerulertarput. Taamaattumittaaq angallannermi attaveqaatit aamma inuiaqatigiit aningaasaqarneranni ineriartortitsinermut, aammalu aningaasaqarnikkut namminiilernissamut periarfissanut pingaaruteqartorujussuupput, tamatumalu anguneqarnissaanut angallassinermi attaveqaatit iluaqutigineqassapput.

1.3.2 Innuttaasut ineriartornerat

Innuttaasut amerlassusaat katitigaanerallu inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik ineriartortitsinermut, taamaalillunilu aamma angallannermi sullissinerit piumaneqarnerinit pingaaruteqarput.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap innuttaasut ineriartornerannut isumaliutersuutiminni Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfiup innuttaasunut siumut naliliinera, taamatullu Alcoa pillugu suliamut atatillugu nuttarsinnaanermik misissuinermik taallugu suliaq tunngavigai.

Utoqqaat amerlane-
rusut inuusuttullu
ikinnerusut

Tunngavissiami pingaarnermi piffissami siumut missiliuiffiusumi innuttaasut amerlerialaassasut takutinneqarpoq. Tamatuma peqatigisaanik innuttaasut ukiumikkut nikingaatsiassapput, tassalu utoqqaat amerlanerulissapput aammalu inuusuttut utoqqasaallu ikinnerulissapput. Aappaatigut taamatut ukiullit angalanissamut piffissaqarnerulissapput, kisiannili illuata tungaatigut angalasarnerup akulikissusianut aningaasaqarneq pissutsillu utoqqalineranut tunngasut allat kililiisuussapput. Ataatsimut isigalugu innuttaasut amerlassutsimikkut ineriartornissarpiaat aammalu katitigaanerangallasserit piumaneqarnerinut anner-tuumik nikisitsissangillat.

Illoqarfinnut eqite-
rutsitsinissaq

Tunngavissat allattorsimaffianni sukumiinerusumik nassuiaatigineqartutut innuttaasut illoqarfinnut eqiterunnissat naatsorsuutigineqarpoq, pingaartumik illoqarfinni annerni pingasuni ukunani amerleriarujussuassallutik: Nuuk, Sisi-miut aamma Ilulissat. Tamanna ukiuni kingullerni 50-ini ineriartornerup nangissutigissavaa. Taamatut ineriartorneq misissuineranut, assartuussinermi attaveqaatit ilusilersorneqarnissaannut isumaliutersuuteqarnermut inassuteqarnermullu tunngavigineqartunut ilaatinneqarpoq, innuttaasut illoqarfinnut nunaqarfinnullu il.il. agguagaanerangallannerup ilusiligaaneranut, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap angallasseriaatsit allat kingunerisassaanik piviusuusaartitsilluni saqqumiussinerminut najoqqutarisaanut ilaatinneqarmata, takimm. 1.4.

1.4 Misissuinermi aallaavigineqartut

Namminersorlutik Oqartussat Kalaallit Nunaanni attaveqaatit allanngornerisa kingunerisassai naliliiffiginarlugit angallannermut ilusiliamik suliaqartitsisimapput. Angallannermut ilusiliaq Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap misissuineranut sakkussatut pingaarutilittut atorneqarpoq¹¹. Matuma kinguliani angallannermut ilusiliaq, misissuinermilu aallaavittut pingaarnertut atorneqartut

¹¹ Angallannermut ilusiliaq annertunerusumik nassuiarneqarpoq, uani:

Namminersorlutik Oqartussat – Ineqarnermut, Attaveqarnermut Angallannermullu Naalakkersuisoqarfik. "Angallannermut ilusiliami sakkussat, aalajangiinissamut tapertassatut – Teknikkimut tunngasunut uppernarsaatit", 2010-mi maajimi.

¹² Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap, 2010: "Tunngavissat allattorsimaffiat, 20. maj 2010".

naatumik nassuiaatigineqassapput. Tassani Tunngavissat allattorsimaffiat¹², paasinarnerusumik nassuiaasiorfigineqartoq innersuussutigineqarpoq.

1.4.1 Angallannermut ilusiliaq

Angallannermut ilusiliap atorineqarnerani ilusiliap nukittoqutai pingaarnertut eqqumaffigineqarput, kisiannili aamma killilersuutaasut eqqumaffigineqarlutik.

Angallannermut ilusiliap nukittoqutai

Ilusiliap nukittoqutai siullermik angallattut, atortut atorineqartut, piffissap angalaffiusup, piffissap utaqqiffiusup, bilitsit akiisa aammalu timmisartut mittarfiillu il.il. pisinnaasaannik atuinerup ataatsimut ataqatigiissumillu naatsorsorneqarnissaannut qulakkeerisussaapput. Aappaattut ilusiliami taakku atuisunut, sullissisunut inuiaqatigiinnullu aningaasaqarnikkut kingunerisassat naatsorsueriaatsit, aningaasaliissuteqarnermi inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik nalilinnermut atorineqartartut malillugit ataatsimoortillugit naatsorsorneqarnissaat qulakkeerneqarpoq.

... killilersuutaalu

Ilusilianulli tamanut tunngatillugu naatsorsuinerup inerneru ilusiliami ataqatigiissinneqartunit pitsaanerunngillat, aammalu taakkununga atatillugu paasisutissanit pissarsiarineqartunit, ilusiliami naatsorsuinnermut atorineqartunit pitsaanerunatik. Kalaallit Nunaanni angallannermut ilusiliami aqqissuussaanerit ataqatigiillu, danskit ilusiliarisimasaanni misilerarneqarsimasut tunngavigineqarmata, aqqissuussaanerit ataqatigiillu taakku naammaginatarmik tutsuginasuseqarnissaat tunngavigissallugu naapertuutissaaq.

Aqqissuussaanerit ataqatigiissullu taakku soorunami Kalaallit Nunaanni pisutsinut aalajangersimasunut naleqqussagaapput, angallannermut ilusiliami tunngavissat aalajangersagaammata (annertussusiligaammata), taamaalilunilu 2008-mi, 2009-mi aamma 2010-mi ilaasut aammalu nassiussat allakkallu amerlassusaannut tunngatillugu paasisat nutaanerpaat tunngavigalugit angallannerup annertussusaanut takutitsillutik, tassungalu angalariaatsit assartuusseriaatsillu atorineqartut ilaapput. Timmisartuussisarnerit annertussusilerneqarnerini 2010-mi timmisartuussinernut pilersaarutit tamanut ammasumik saqqummiunneqartut, tassungalu allannguutit ilisimaneqartut kingulliit, ilaatigut Air Greenlandip Narsarsuarmut Keflavik-imullu timmisartuussisarnermik aallartitsisussaanginneranik ilaqartut tunngavigineqarput. Air Greenlandip timmisartua Dash-8 nutaaq aamma annertussusiliinnermut ilaatinneqarpoq.

Taamaattumik ilusilersuinermi inernerusut atorsinnaassusianut minnerunngitsumik paasissutissat pissarsiarineqartut, ilusilersuinermi naatsorsukkanut aamma tunngavigineqartut pingaaruteqarput. Pingaartumik mittarfiit timmisartullu atorneqartut (suluusallit aammalu qulimiguullit) pillugit paasissutissat pingaaruteqarput. Angallannerup ilusiligaanerani naatsorsuutigisat aalajangersimane rusut saniatigut aamma angallannermut ilusiliami inuiaqatigiit ineriartornerannut natsorsuutigisat tamanut tunnganerusut arlallit ilanngunneqarnissaat siunnerfigineqassaaq, naatsorsuutigisat taakku ilusiliamut tunngatillugu ilaasut – nunaqavissunut, niuernermit atatillugu angalasunut takornarianullu agguarneqartut – angallanneqarnissamut piumasaqarnerannik, aammalu nassiussanik allakkanillu timmisartukkut assartuussinissap piumaneqarneranik, takussutisiami naatsorsuinermi tunngavigineqartunik eqqoriaanissamut ilaasussaammata.

Tamanut tunngavigineqartut taakku immikkoortoq 1.3-mi naatsumik nassuiarneqarput. Angallannerup ilusissaanut tunngavigineqartut aalajangersimasut, taamatullu inuiaqatigiit ineriartornerannut tamarmiusumut tunngavigineqartut siunissami angallavimmi tamarmiusumi angallannerup piumaneqalernissaanik piviusuusaartitsinermi tunngavigineqarput. 2030-mi¹³ ilaasunik, nassiussanik allakkanillu angallassinermi siunissami amerlassusissat ilusissallu takussutisiornermi aamma angallasseriaasissatut qinigassat allat inuiaqatigiit aningaasagarnerannut sunniutissat naatsorsorneqarnerini tunngavigineqarput.

Tamatuma saniatigut ornigassanut angalanernut atatillugu angallannermut ilusiliami piffissamik atuineq killilersorneqarpoq, tassani tikinnissamut aallarnissamullu periarfissat ikittuinnaammata. Tassami piffissamit tikiffiusinnaasumiit

¹³ Angallassinermut takussutissiat ukiunik 20-inik akunnilerneqarput, kisiannili taakku siunissamut aningaasalersuinissanut, ukiunut 25-inut aalajangerneqartunut paarlaanneqassanngillat. Ukiuni kingullerni tallimani angallannermut sunniutit 2010-miit 2030-mut sunniutissat kisitsisitaat ilisimaneqanngitsut tunngavigalugit naatsorsorneqarput. 2010-p aamma 2030-p akornanni angallannermut sunniutissat kisitsisinik iluarseeriarneq atorlugu naatsorsorneqarput.

ornigassamut aallarnissamut piffissaq immikkut ittoq atorneqartuq aallartartut ikinnerat pissutigalugu angallannermut ilusiliamut ilaatinneqanngilaq.

Tamanna Kalaallit Nunaata kujataani angallannerup, sapaatit akunnikkaartumik illoqarfinnut nunaqarfinnullu angalanissamut periarfissaqartup ingerlanneqarneranut atatillugu pingaaruteqartorujussuuvoq. Kalaallit Nunaata kujataata iluani distriktikkaartumik angallannerup ilusilersorneqarnerata naliliiffigineqar-nissaanut tamanna minnerunngitsumik pingaaruteqarpoq. Kisiannili Kalaallit Nunaata kujataata iluani distriktikkaartumik angallassineq Isumalioqatigiissitap aatsaat isumaliutissiisummi sukumiisumik misissuiffiginiarpaa, tassungalu tunngasut isumaliutissiisummut ilanngunneqassapput.

S61-it atorunnaassapput Maanna angallannerup ilusiligaanera ingerlatsinerup annertussusia atortunillu atuineq malillugu ilusiligaavoq. Taamaattumik ilaatigut qulimiguullit S61-it, ullumikkut Kalaallit Nunaata kujataani ilaasunik angallassinermi atorneqartut tassunga ilaatinneqarput. Kisiannili S61-it qulimiguullinni pisoqarujussuupput, maannarpiaq nunarsuarmi sumiiffinni amerlasuuni atorneerukkiartortut, taak-kununngalu Danmark ilaavoq. Air Greenlandimiit ilisimatitsissutigineqarpoq tassani aamma qulimiguullit S61-it atorneerukkiartortussaasut, kingusinnerpaamik 2012-ip naanerani atorneerutissallutik.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap angallannermut misissuineri, angallannerup ilusiligaanerani ingerlanneqartut siunissamut ungasissumut tunngasuummata, angallannermik misissuinerumut atatillugu tamatuma eqqarsaati-gineqarnissaa pisariaqarpoq.

S61-imut taartissatut ilimanaateqarnerpaat tassaapput qulimiguullit Bell-it, Air Greenlandip manna pigisai, taakkulu pisinnaasaat annikinnerungaatsiarput (af-faasa missaannik). Atortunik atuinermi ataasiakkaanut akit, Assartuussineq pil-lugu Isumalioqatigiissitap pissarsiarisinnaasimasai tunngavigalugit qulimiguu-linni Bell-ini inummut ataatsimut kilometerimut aningaasartuutit S61-imut sa-nilliullugit amerlanerulaartut naatsorsorneqarsinnaavoq. Kisiannili qulimiguu-linnik minnerusunik atuinermi eqaannerujussuarmik aaqiisoqarsinnaavoq, ta-matumalu kingunerisaanik pisinnaasat piumasanut naleqqussarneqarnissaat a-jornanninnerujussuusarluni.

Ataatsimut isigalugu naliliisoqarpoq, taarsiinissami qulimiguullit atorlugit angallassinermut aningaasartuutit tamakkiisumik allannguinerik annertunerusunik kinguneqassanngitsoq. Taamaattumik naatsorsuinissaq eqqarsaatigalugu angallannerup ilusaani naatsorsuinerik qulimiguullit S61-it atorneqaannarissaat toqqarneqarpoq. Taamaattumik matuma kinguliani misissuinerik S61-it ilaatinneqarput, taamatulli taaguusiineq aamma qulimiguulinnut immikkoortitaanngitsunut assignnginnerusunullu taaguutit paasineqassaaq.

Aningaasaqarnermik naatsorsuinerik aamma ukiuni naatsorsuiffiusuni angallannerit naatsorsorneqarnerat suliassat assignngitsut inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut iluanaarutaasinnaanerinik naatsorsuinerik naleqqiullugu paasissutissatut pingaaruteqartut ilaatinneqarput.

1.4.2 Inuiaqatigiit ineriartorneranni ataatsimut naatsorsuutigisat

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap 2010-miit 2030 tikillugu inuiaqatigiit aningaasaqarneranni ineriartortitsinissamut takussutissiat pingasuusut saqqummiuppai. Naatsorsuutigisat taakku angallannerik ilusiliani tunngavissat (ineriartorfissat) ilaatinneqartut Takussutissiaq 1.6-imi eqikkarneqarput. Takussutissiaq 1.6-imi ukununga tunngassuteqartut pillugit naatsorsuutigisat ilaatinneqarput: IST, innuttaasut amerlassusaat aamma najugaqarfiinut agguaneq, sulisinnaasut, takornariat amerlassusaat kiisalu nassiussat allakkallu amerlassusaat.

Takussutissiaq 1.6 Ineriartornissamut takussutissiani pingasuusuni 2030-mut imaluunniit ukiumi tassani inuiaqatigiit ineriartornissaannut naatsorsuutigisat

Tunngaviit	Ineriartornissamut takussutissiaq 1	Ineriartornissamut takussutissiaq 2	Ineriartornissamut takussutissiaq 3
IST-mi piviusunngortinneqartut	Ukiunut + 2 %	Ukiunut + 3 %	Ukiunut + 3½ %
Innuttaasut: Amerliartornerat agguagaanerallu ¹	"Takussutissiaq pingaarneq", kiisalu "Nuttarnermik misissuineq"-mi ilusiliaq 1-imi nunap iluani agguaneq	" Takussutissiaq pingaarneq " ukiumut + 1 pct., kiisalu "Nuttarnermik misissuineq"-mi ilusiliaq 1-imi nunap iluani agguaneq	" Takussutissiaq pingaarneq " ukiumut + 1 pct., kiisalu Nunap immikkoortuani pingaarnermi illoqarfinni innuttaasut annertun-

			rusumik eqiterunnerat
Sulisinnaassuseqartut	5 %-inik ikilissapput	Allannguuteqassanngillat	Allannguuteqassanngillat
Takornariat amerlassusaat	Ukiumut + 2½ %	Ukiumut + 5½ %	Ukiumut + 5½ %
Nassiussat amerlassusaat	Ukiumut + 2½ %	Ukiumut + 3½ %	Ukiumut + 4 %
Allakkat amerlassusaat	50 %-inik ikilissapput	50 %-inik ikilissapput	50 %-inik ikilissapput

1. Takussutissiami pingaarnermi innuttaasut ineriartornerata Naatsorsueqqissaartarfiup takussutissiaminni pingaarnermi innuttaasunik siumut naliliinerani kingullermi ineriartorneq malissagaa ilimagineqarpoq. Innuttaasut illoqarfinnut nunaqarfinnullu agguagaanerat nuttarnermik misissuineq tunngavigalugu aalajangersarneqarpoq. Takussutissiami pingaarnermi innuttaasut 68%-ii nunap immikkoortuani pingaarnermi illoqarfinni najugaqarput, kiisalu innuttaasut 5%-ii nunap immikkoortuani pingaarnermi nunaqarfinni najugaqarlutik. Innuttaasut sinneri nunap immikkoortuini isorlerni najugaqarput, illoqarfinni 20%-inik aamma nunaqarfinni 7%-inik amerlassuseqarlutik.

Najoqqutarisaq: Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq, 2010: ”Takussutissanut allatuiffik, 20. maj 2010”.

Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik misissuinerit ineriartortitsinissamut takussutissiat, Takussutissiaq 1.6-imi immikkortiterneqartut tunngavigalugit ingerlanneqarput.

2 Mittarfiup Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqarnissaa

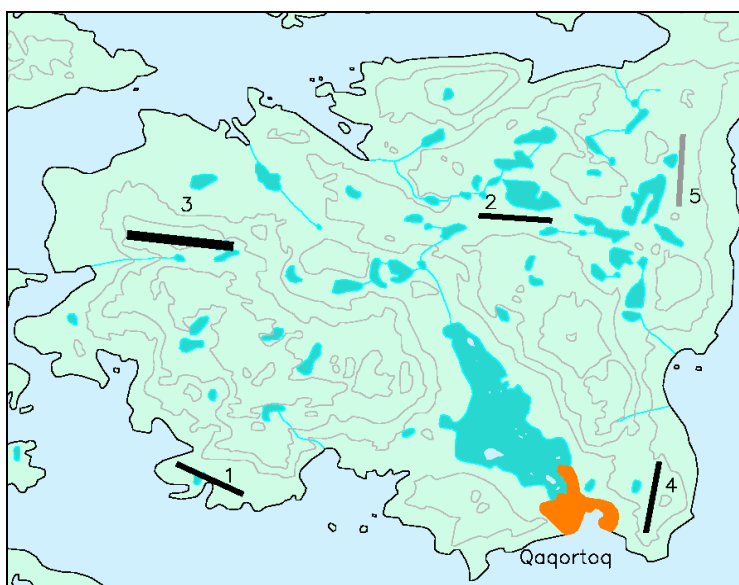
Kalaallit Nunaata kujataani mittarfituaasoq ullumikkut Narsarsuarmit inissisimavoq. Mittarfik aallaqqaammut sakkutuunik atugassatut sananeqarsimavoq, kisiannili ullumikkut Kalaallit Nunaata kujataani angallannermit katersuuffittut qitiulluni.

Mittarfiup Narsarsuarmit inissisimanera ingerlasussanik piareersaaneq aqutsinerlu eqqarsaatigalugit pitsaasuunnigilaq, tassami angalasuni Narsarsuarmit aallaaveqartunik tassungaluunniit tikittartunik soqanngilaq ikittuararsuullutiluunniit. Ingerlasussanik piareersaaneq aqutsinerlu pitsaanerulissappat Qaqortumi mittarfiliortoqarsinnaavoq. Tassani qinigassat marluk misissuiffigineqarput: mittarfik 1199 m-inik takissusilik aamma mittarfik 1799 m-inik takissusilik.

Mittarfiit takissusaat taakkunanilu pisinnaasassat

Mittarfimmut 1199 m-imut sanilliullugu timmisartut anginerusut assignnigisullu amerlanerusut mittarfimmut 1799 m-imut missinnaapput. Mittarfimmut 1799 m-imut timmisartut sukkasuuliat, 200-t tikillugit ilaasoqarsinnaasut missinnaapput. Tassunga assersuutitut mittarfimmut 1199-imut timmisartut sukkasuuliat, 100-t tikillugit ilaasoqarsinnaasut missinnaapput. Timmisartut sarpillit tamarmik mittarfimmut 1799 m-imut missinnaapput. Mittarfimmi 1199 m-imi timmisartut sarpillit annerusut aallarnerminni oqimaassusaat tingeriarfissaasalu takissusiat (ikummatissamik atuinermik killilersuineq pissutigalugu) killeqartussaapput. Timmisartut qulimiguullillu aalajangersimasut, Qaqortumi mittarfimmut missinnaasussat Narsarsuarmit eqqaanilu timmisartut atorineqareersut assignnigisaat naatsorsuutigineqarpoq, taakkulu ilaatigut tassaapput Dash-7, Dash-8, Boeing 757 aamma Avro-RJ-100.

Ilusiliaq 2.1 Qaortup eqqaani mittarfissamut pilersaarutit

Ilusiliaq 2.1-imi takuneqarsinnaasutut siusinnerusukkut Qaortup eqqaani mittarfimmumut inissiiffissatut periarfissat assigiinngitsut tallimat misissuiffiqineqarput. Taamaallaalli inissiiffissaq 3-mi (Nordfjeld-ip avannaani) mittarfimmik 1799 m-imik sanasoqarsinnaasoq misissueqqaarnerni paasineqarpoq, tassani mittarfik 2100 m-it tikillugit tallineqarsinnaammat. Inissiiffissani allani mittarfinnik 1199 m-inik sanasoqarsinnaavoq, inissiiffissamili 1-imi mittarfik 1500 m-inngorsinnaalluni, tamannalu aamma inissiiffissaq 2-mi ajornassanngilaq, tamannali pissappat mittarfinni oqartussaasut immikkut ittumik isumaqatigininniuteqarfigineqartariaqarput.

Inissiiffissani tamani 1199 m-imik mittarfiliornissamut piviusuusaartitsisoqarpoq, tassungali inissiiffissaq 4 ilaatinneqanngilaq, sumiiffimmi tassani illoqarfimmik ineriartortitsineq aallartinneqarsimammat taanna periarfissaajunnaarmat. Mittarfiit 1199 m-inik aamma 1799 m-inik takissusillit kisimik naatsorsuiffiqineqarput.

Tikittartut akulikissusiat

Tikittartut akulikissusaannut (timmisartut kategori C-t mittarnerisa tingisarnerisalu akulikissusaannut) silap eqquisarnera Qaortup eqqaani mittarfinnik inissiiffissani tamani (akulikissutsimik missiliuinermi 81 % - 84 %-inik¹⁴ annertus-

¹⁴ "Sulinerumut najoqqutassaq nr. 2.1, Qaortoq", ulloq 15.11.2000 imm. 3.2.2, 3.3.2 aamma 3.4.2, kiisalu "Angallannerumut sanaartukkat, Sanaartugassanut nassuiaatit missingersuutilu, Qaortup Narsallu akornanni mittarfik", ulloq 27.05.2004 imm. 3.2.2 aamma 3.3.2.

susiligaasuni) Narsarsuarmi mittarfimmut pioreersumut (akulikissutsimik misiliuinermi 82 %-inik aamma 86 %-inik¹⁵ annertussusiligaasumut) sanilliullugu annertunerussatut isikkoqarpoq. Akulikissutsit taama annertutigisumik assigiinngissuteqarneri inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut annertuumik sunniuteqarsinnaanersut naliliiffigineqanngilaq, taamaattumillu misissuinerugallartuni akulikissutsit assigiinngissutaat tunngavigalugit iluarsisoqanngilaq.¹⁶ Taamaattorli oqaatigineqassaaq, maannamut misissueqqaarnerusimasut tunngavigalugit inissiiffissaq 3-mut tikittartussat silamik pissuteqartumik ikinnerpaajusammata. Naliliinerli inaarutaasuni tikittartut akulikissusissaannik misissuinerit annertunerusut, ilaatigut malitassiassat allattorsimaffianni siunnerfigineqartut tunngavigineqartariaqarput.

Inissiiffissaq 3-mut inissiinermi iluaqutissat akornutissallu

Ilusiliaq 2.1-imi takuneqarsinnaasutut inissiiffissaq 3-mi illoqarfiup mittarfiullu akornanni aqqusineq takingaatsiarpoq, 10 km-it missaannik takissuseqartoq sananeqartussaavoq, taamaattumillu mittarfinnut allanut naleqqiullugu aqquserniornermi sanaartornermut aningaasartuutit aamma qaffasinnerusussaallutik. Tamatuma saniatigut inissiiffissaq 3-mi qaartiterinermut aningaasartuutissat amerlanerussapput, taamaattumillu mittarfiup 1199 m-ip inissiiffissaq 3-mi sananeqarnissaa, assersuutigalugu inissiiffissaq 2-mi sananeqarneraniit 60%-imik akisunerussaaq. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap – oqaatigineqartutulli mittarfik 1199 m-imik takissusilerneqassappat – inissiiffissaq 3-mik tunngaveqarneranut pissutaavoq, siunissami aaqqiisarnerit eqaassusaasa pigiinnarneqarnissaat kissaatigineqarmat, tassami timmisartuni teknologiimik ineriartortitsinerup kingunerisaanik mittarfiit 1199 m-inik takissusillit, immaqalu mittarfiit 1500 m-it tikillugit takissusillit timmisartunit killeqartunik amerlassusilinnit tikiqqartalersinnaapput.

Kalaallit Nunaata kujataani mittarfik qitiusoq Narsarsuarmiit Qaqortumut nuunneqassappat, tamanna timmisartuusseriaatsimut allannguisussaavoq - ilaatigut Narsarsuup aamma Qaqortup akornanni qulimiguulimmik timmisartuussisarnerit atorunnaarsinneqassallutik. Taamaalilluni Kalaallit Nunaata kujataani tamarmiusumi angallassinissanut pilersaarutit tamarmik allanngortinneqassapput. Angallasserit kingunerisassaannik misissuinermi angallassinissanut pilersaarutit

¹⁵ " Sulinermit najoqqutassaq nr. 3.1, Narsarsuaq", ulloq15.11.2000. imm. 3.2.1.

¹⁶ Tamatumaniissaaq nunami mittarfiup qitiusup Kangerlussuarmiiginnarnissaa imaluunniit taassuma taarserneqarnissaa tunngavigineqassaaq.

saarutit iluarsineqarnerini sullissisut tamarmik tunngaviumik timmisartut qulimiguullillu assigiit atorsinnaassavaat. Taamaalilluni ilaatigut qulimiguullit Qaqortumi mittarfiup kiisalu illoqarfiit Narsap Nanortallillu akornanni angallassinermi sullissiinnarnissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Qinigassani marluusuni assigiinnigissutissaq annerpaaq tassaavoq, Qaqortumi 1199 m-imik mittarfiliortoqassappat Danmarkimut Imarpik qulaallugu toqqaannartumik timmisartuussinissaq periarfissaaruttussaammat. Tamatuma kingunerisaanik Kalaallit Nunaata Danmarkillu akornanni ilaasut nassiussallu Kangerlussuaq imaluunniit Island aqqusaartalertussaavaat. Taamaattumik mittarfik 1199 m sananeqassappat, ukioq kaajallallugu Qaqortumiit Kangerlussuarmut toqqaannartumik timmisartuussisoqartalissaaq. Qaqortumi mittarfik 1799 m sananeqassappat, timmisartuussisarnissaq, qulimiguulimmik timmisartuussisarnerup annertussusaa eqqaassanngikkaanni, ullumikkut Narsarsuarmut timmisartuussisarnermit allaanerungaassanngilaq.

Naatsorsuutigisat allat Narsarsuaq matuneqassappat, innuttaasut amerlanersaasa nunaqarfimmiit Qaqortumut nuutsinneqarnissaat naatsorsuineri tunngavigineqarpoq, tamatumunngami atatillugu Narsarsuarmi mittarfimmi sulisut Qaqortumi mittarfimmi atorfirmik assinganut neqeroorfigineqarnissaat eqqarsaatigissallugu naleqqummat. Taamatuttaaq Qaqortumi heliportip pioreersup matuneqarnissaa, aammalu timmisartuussinerit tamarmik, taakkununnga nunaqarfinnut qulimiguulimmik timmisartuussinerit, SAR-imik suliassat aamma Kalaallit Nunaanni sikunik alapernaarsuineq ilanngullugit, sumiiffimmit nutaamit ingerlanneqarnissaat naatsorsuineri tunngavigineqarput.

Mittarfik Narsarsuarmiit Qaqortumut nuunneqassappat, tamanna aningaasaqarikkut sunniutaagallartunik arlalinnik misigisaqarfigineqassaaq, taakkulu ilanngussaq 1-imi annertunerusumik nassuiarneqarput.

2.1 Angallannermut najoqqutassiap sunniutissaanik naatsorsuineq

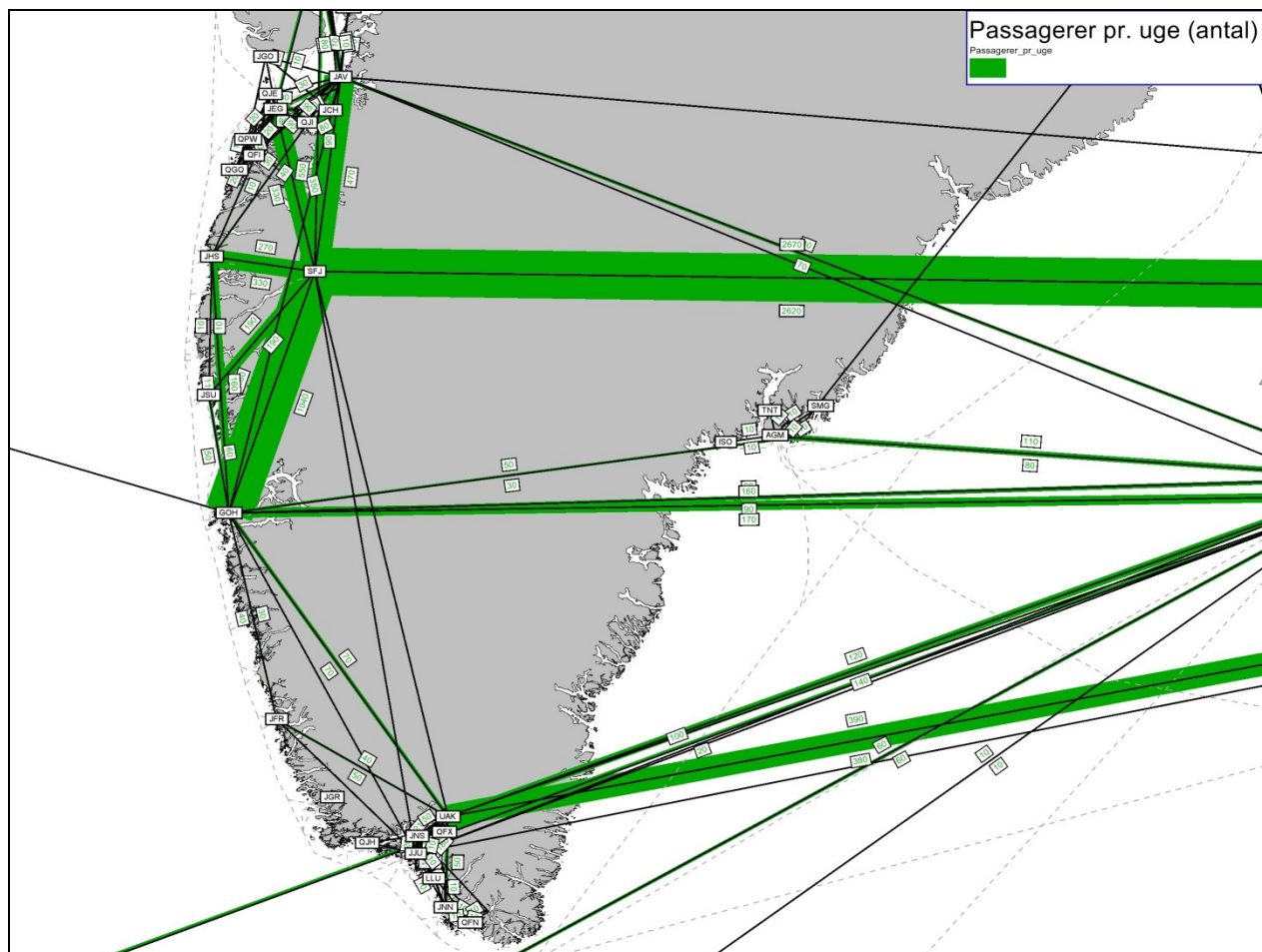
Inuiaqatigiit aningaasaqarneranni ineriartornermi naatsorsuutigisat tamakkiisut, aamma mittarfiup nuunneqarnissaanut naatsorsuutigisat immikkut ittut - taak-

kununnga missingersuutit ilanngussaq 1-imi taaneqartut ilanngullugit – Kalaallit Nunaata kujataani mittarfiup qitiusup Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqarnissaata angallannermut aningaasaqarnermullu sunniutissai naatsorsuiffiqineqarput, tassani ilaatigut Qaqortumi mittarfik 1199 m aamma 1799 m misissuiffiqineqarlutik.

2.1.1 Ilaasut aqqusaartartut allannguutissaat

Takussutissiani mittarfiup Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqarnerani ilaasut aqqusaartartut allannguutissaattut missiliorneqartut ilusiliaq 2.2-mi takutinneqarput – titarnerit qorsorpaluttunngorlugit – Narsarsuaq Kalaallit Nunaata kujataani mittarfeqarfittut qitiusutut ingerlaannassappat ineriartorfissanut takussutissiaq 1-imi tunngavissat atorlugit 2030-mi aasakkut sapaatit akunnerannut ilaasut aqqusaartartussat naatsorsorneqartut.

Ilusiliaq 2.2 Ineriartorfissatut takussutissiaq 1-imi Narsarsuaq mittarfeqarfittut ingerlaannassappat aasaanerani sapaatit akunnerannut ilaasut aqqusaartartut amerlassusaat

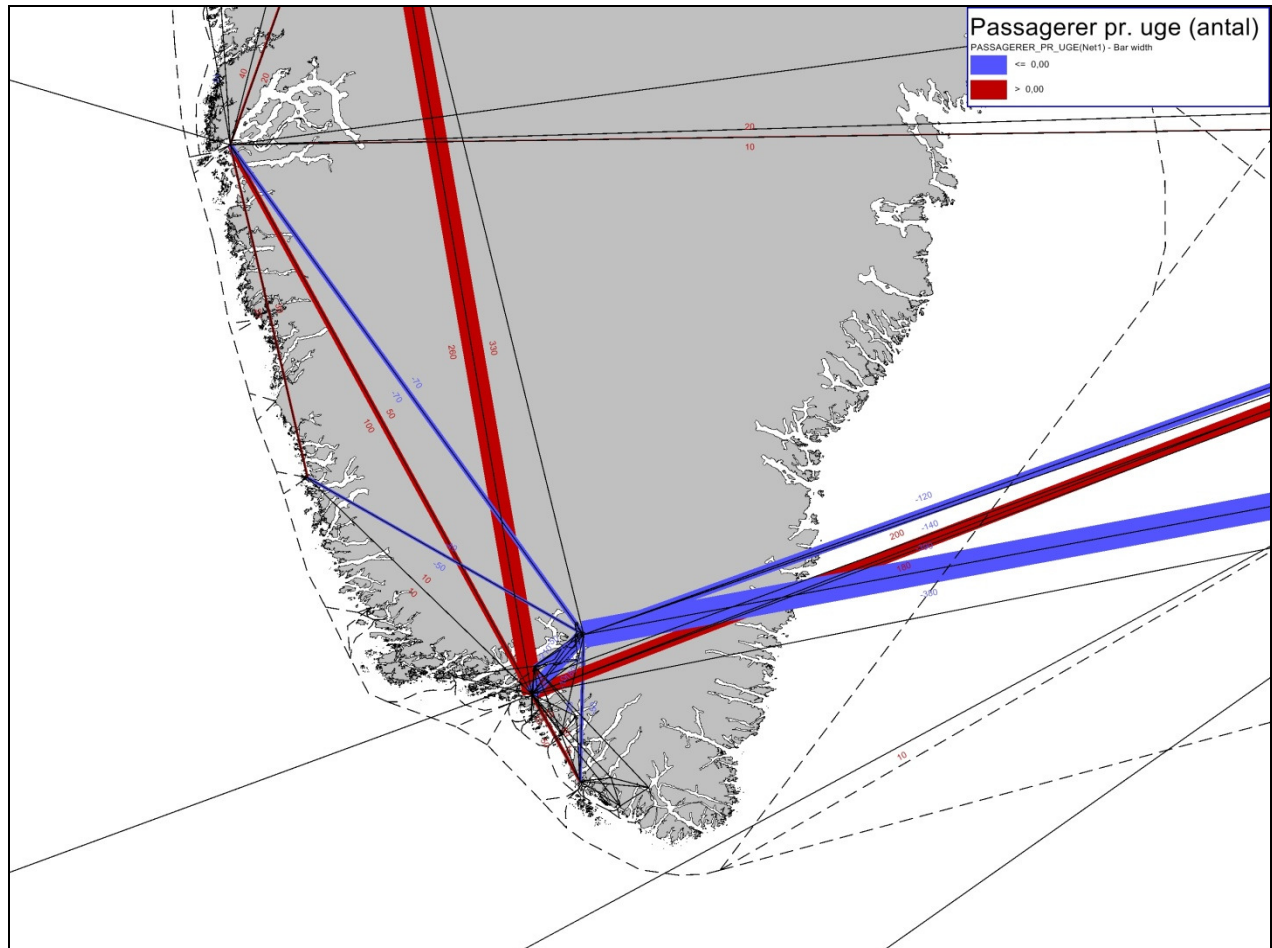

Nassuiaat: Titarnerni qorsorpaluttuni kisitsisit aasaanerani sapaatit akunnerannut ataatsimut agguaqatigiissillugit ilaasartut naatsorsorneqartut tamarmik ilaatinneqarput, tassalu nunaqavissut, takornariat nunanillu allaniit inuussutissarsiornermut atatillugu angalasut.

Qaqortumi mittarfik 1199 m Ilusiliaq 2.3-mi Narsarsuarmi mittarfik matullugu Qaqortumi 1199 m-imik mit-tarfiliortoqassappat, ilusiliaq 2.2-mut naleqqiullugu ilaasut aqqusaartartut al-lannguutissaat takutinneqarput. TaamatuttaaQ ilusiliaq 2.4-mi Qaqortumi 1799 m-imik mittarfiliortoqassappat ilaasut aqqusaartartut allannguutissaat takutin-neqarput. Aamma takussutissiaq 1-imi tunngavissat atorlugit 2030-mi aasakkut sapaatit akunnerannut ilaasut aqqusaartartussat allanneqarput.

Titarnerni aappaluttuni (kisitsisit amerleriarfiusut) sumi ilaasut aqqusaartartut amerlissanersut takutinneqarpoq, kiisalu titarnerni tungujortuni (kisitsisit ikile-riarfiusut) sumi ilaasut ikilissanersut takutinneqarpoq.

Ilusiliaq 2.3 Ineriartorfissatut takussutissiaq 1-imi Qaqortumi mittarfimmik 1199 m-imik sanasoqassappat 2030-mi aasaanerani sapaatit akunnerannut ilaasut aqqusaartartut allannguutissaat

Nassuiaat: Kisitsisini aasaanerani sapaatit akunnerannut ataatsimut agguaqatigiissillugit ilaasartut naatsorsorneqartut tamarmik ilaatinneqarput, tassalu nunaqavissut, takornariat nunanillu allaniit inuussutissarsiornermut atatillugu angalasut.

Qaqortumi 1199 m-imik mittarfiliormi Kalaallit Nunaata kujataata Danmarkillu akornanni toqqaannartumik angallannerup unitsinneqarnissaa ilusiliaq 2.3-mi takutinneqarpoq. Tamanna Narsarsuarmit titarneq tungujortoq silittoq, titarnerlu aappaluttoq silittoq Qaqortumiit Kangerlussuarmut atassusiisoq atorlugit takutinneqarpoq. Naatsorsuinerit malillugit ilaasut tallimararterutaat sisamat, siornatigut Kalaallit Nunaata kujataaniit Danmarkimut timmisartorsinnaasimasut Kangerlussuaq aqqusaarlugu Danmarkimut timmisartorsinnaalissapput, kiisalu sinneri tallimaraarterutaannik ataatsinik amerlassusillit Island aqqusaarlugu timmisartorsinnaalissallutik. Aasaanerani inuit Narsarsuarmit Danmarkimut angallavimmik atuisartut ilaat Kalaallit Nunaata kujataaneersuuneq ajor-

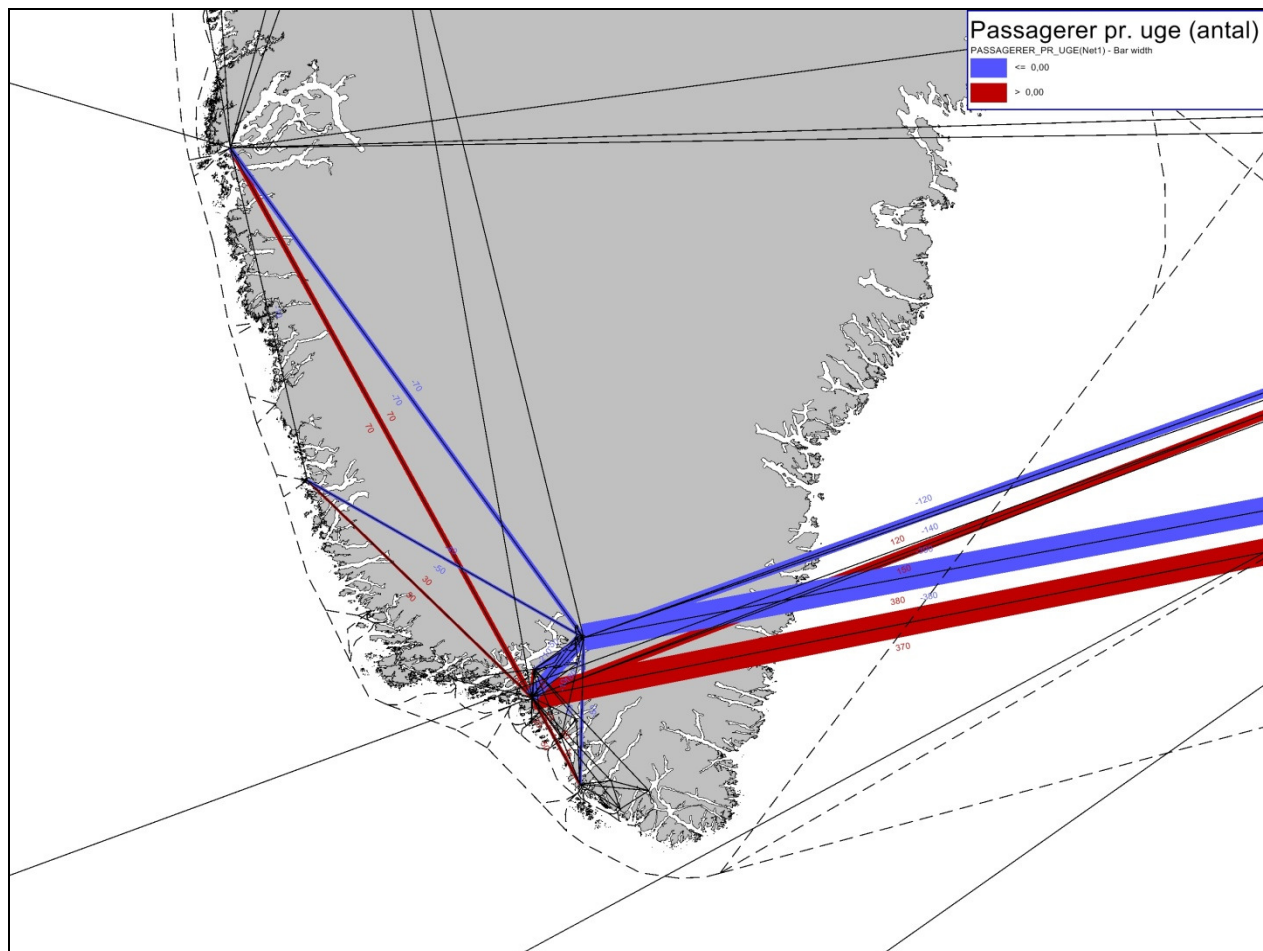
put. Air Greenlandip missiliugai malillugit aasaanerani ilaasut 20%-iisa missaat Narsarsuaq aqqusaarlugu Danmarkimut angalasartut Kalaallit Nunaata kujataata avataani nunap immikkoortuisuuneersuusarput. Kisiannili angallaviit sammiiviini marluusuni ilaasartut amerlaqatigiinneq ajorput, assersuutigalugu Nuummiit Kalaallit Nunaata kujataa aqqusaarlugu angalasartut utimut angalasartunit amerlanerusarmata.

Kalaallit Nunaata kujataani qulimiguullit angallavii, siornatigut Narsarsuarmiit/Narsarsuarmut angallaviusartut tammavittussaapput imaluunniit Qaqortumut/Qaqortumiit qulimiguullit angallaviinit taarserneqartussaallutik. Tamatuma saniatigut nunap iluani ilaasut angalasarnerat annikitsuinnarmik sunniuteqarfigineqartussaapput, Nuummut/Nuummiit aamma Paamiunut/Paamiuniit angallavinni Narsarsuaq attaveqarfigineerulluni Qaqortoq attaveqarfigineqalersussaammat.

Qaqortumi mittarfik
1799 m

Qaqortumi 1799 m-imik mittarfiliortoqassappat, ilaasut aqqusaartartut allanguutissaattut missiliukkat ilusiliaq 2.4-mi takutinneqarput.

Ilusiliaq 2.4 Ineriartorfissatut takussutissiaq 1-imi Qaqortumi mittarfimmik 1799 m-imik sanasoqassappat 2030-mi aasaanerani sapaatit akunnerannut ilaasut aqqusaartartut allannguutissaat

Nassuiaat: Kisitsisini aasaanerani sapaatit akunneranut ataatsimut agguaqatigiissillugit ilaasartut naatsorsorneqartut tamarmik ilaatinneqarput, tassalu nunaqavissut, takornariat nunanillu allaniit inuussutissarsiornermut atatillugu angalasut.

Qaqortumi 1977m-imik mittarfiliortoqassappat, Kalaallit Nunaata kujataata aamma Danmarkip akornanni ilaasartut Narsarsuarmit Qaqortumut nuussasut ilusiliaq 2.4-mi takussutissiorneqarpoq. Tamanna Qaqortumiit titarneq aappaluttoq silittoq aamma Narsarsuarmit titarneq tungujortoq silittoq atorlugit takussutissiorneqarpoq. Naatsorsuinerni angallasseriaatsimi angallavinni nussuinissaq annertunaviangitsoq takutinneqarpoq, tassanilu taamaallaat Narsarsuarmit mittarfik Qaqortumi mittarfimmit taarserneqassaaq.

Piffissap angalaffiusup allannguutissai

Narsarsuarmit mittarfik Qaqortumut nuunneqassappat, angalasup piffissaq angalanermut atortagaa annertuumik allannguuteqassaaq. 2030-mi mittarfimmi 1199 m-imik aamma 1799-m-imik takissuseqartumi allannguutissat missiliukkat,

ukiuunerani aasaanerani agguaqatigiissitsinermut oqimaalutarlugit takussutissiaq 2.1-imi takutinneqarput.

Takussutissiaq 2.1 Ineriartorfissatut takussutissiaq 1-imi Qaqortumi mittarfimmik 1199 m-imik aamma 1799 m-imik sananermi Narsarsuup ingerlaannarnissaanut naleqqiullugu ukioq kaajallallugu (ukiuunerani aasaanerani agguaqatigiissitsineq tunngavigalugu) piffissat angalaffiusut (nalunaaquttap akunnerisa) assigiinningsutaat. Kisitsisit sinneqartoorutaappata tassaassapput annaasat/iluanaarutit

	Nunaqavissut, Inuussutissarsiornermut atatilugu angalasut	Nunaqavissut, inuinnaat angalasut	Inuussutissarsiorneq (nunaqavissuunngitsut)	Takornariaqarneq	Nassiussat, timmisarteq	Allakkat
Immikkoortoq	<i>nal. ak. inunnut atorneqartut</i>	<i>nal. ak. inunnut atorneqartut</i>	<i>nal. ak. inunnut atorneqartut</i>	<i>nal. ak. inunnut atorneqartut</i>	<i>nal. ak. kg-nut atorneqartut</i>	<i>nal. ak. kg-nut atorneqartut</i>
<u>Qinigassaq 1 (1199 m) - 2030</u>						
Piffissaq angalaffiusoq	-897	-232	-841	-11.575	-70.152	-5.898
Piffissaq kinguaattoorfiusoq	120	0	-5	-6	1.486	177
Piffissaq aallerfiusoq aamma aatsiffiusoq	-2.307	-576	-403	-4.680	-437.238	-79.562
Piffissaq taarsiiffiusoq	28.403	7.025	3.332	-16.937	3.785.030	383.894
Taarsiinerit (amerlassusaat)	5.154	1.293	774	-2.295	343.687	34.934
<u>Qinigassaq 2 (1799 m) - 2030</u>						
Piffissaq angalaffiusoq	3.023	755	637	1.319	222.703	23.909
Piffissaq kinguaattoorfiusoq	140	0	3	5	2.705	292
Piffissaq aallerfiusoq aamma aatsiffiusoq	-2.307	-576	-403	-4.680	-437.238	-79.562
Piffissaq taarsiiffiusoq	42.024	10.461	7.856	8.610	4.187.872	425.282
Taarsiinerit (amerlassusaat)	7.299	1.831	1.532	2.525	459.450	46.718

Nassuiaat: Piffissami angalaffiusumi piffissaq timmisartumi atorneqartoq pineqarpoq. Piffissaq kinguaattoorfiusoq tassaavoq piffissap angalaffiusup agguaqatigiissinneranut ilassutaasoq, mittarfii angalanermi aqqusaarneqartussat sila pissutigalugu tikinneqarsinnaannginnerannut assigiinningsunut pissuteqartut. Piffissaq aallerfiusoq aallerfiusorlu tassaavoq, piffissaq mittarfimmut mittarfimmiillu atorneqartoq. Piffissaq taarsiiffiusoq tassaavoq piffissaq, ilaasut akunnittut tikinnermiit aallarnermut mittarfimmi utaqqiffiat. Immikkoortitikkat taakku saniatigut angallannermut najoqqutassiami piffissaq nikerartumik taasaaq naatsorsorneqarpoq. Piffissaq nikerarteq tassaavoq aallarnissap allanngornerata kingunerisaanik piffissap utaqqiffiusup allanngornera. Piffissamulli nikerartumut allannguutit inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik misissuineri nalilittut allanneqartannilaq. Kiisalu ilaasut taasertut amerlassutsimikkut allannguutaat naatsorsorneqartarput.

1199 m-imik mittarfiliornermi piffissaq angalaffiusoq sivit-sussaaq

Qaqortumi 1199 m-imik mittarfiliortoqassappat, pingaartumik takornariat nunaqavissuunngitsut sivisunerusumik angalaserneq, taamatullu timmisartumut allamut nuunnissamut sivisunerusumik utaqqisalerneq misigissagaat Takussutissiaq 2.1-imi takutinneqarpoq. Pingaartumik Kangerlussuaq imaluunniit Island aqqusaarlugu angalanermi, Narsarsuaq aqqusaarlugu angalanermiit utaqqi-

sarneq sivisunerulissaaq. Taarsiinissamut piffissap sivisunerulernissaanut pissutaavoq, ullumikkut sulinerup ingerlasarnerata ingerlatiinnarnissaanik naatsorsuuteqarneq, tassalu Københavnimiit Imarpik qulaallugu timmisarteq ullaakkut Kangerlussuarmut tikittarluni, Qaqortumullu angalanissaaq aatsaat ualip qiteqgunnerani aallartinneqartarluni¹⁷. Avataaniit takornariat Islandimi Keflavik-imut tikikkaangamik, bussinut ilaallutik Reykjavik-ip illoqarfippiaani mittarfimmukartassapput, tassangaanniit Qaqortumi mittarfittaassamut angallaviup pilersinneqarnissaa naatsorsuutigineqarmat, taamaattumillu piffissaaq taarsiinissamut utaqqiffiusoq soorunami sivisunerulertussaalluni.

Ilaasut ilaat sivikinnerusumik utaqqisassapput, tamannalu piffissap angalaffiusup sivisunerunissaanut illuatungiliuttuussaaq. Ataatsimut isigalugu Qaqortumi 1199 m-imik mittarfiliørnermi ilaasartut tamarmik piffissaaq atugassaat tamar-miusoq allannguuteqanngingajassaaq.

1799 m-imik mittarfiliørnermi piffissaaq angalaffiusoq sivi-kinnerulissaaq

Aamma Qaqortumi 1799 m-imik mittarfiliørnermi piffissap angalaffiusup taarsiinissamullu utaqqiffiusup allannguutissai Takussutissiaq 2.1-imi takuneqarsinnaapput. Qaqortumi 1799 m-imik mittarfiliørnermi ilaasut tamarmik piffissaaq angalanerminnut taamatullu utaqqinerminnut atortagaat sivikinnerulissaaq.

2.2 Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut sunniutissat

Maanna naligititaasoq ilanngaasereerlugu

Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik misissuinerup inerneru aningaasaqarnermut kisitsisitut pingaarnertut naatsorsorneqarput – tassalu suliassami maanna naligititaasoq ilanngaasereerlugu (NNV), taakkulu suliassaqrifiup iluani erniai. Maanna naligititaasoq ilanngaasereerlugu tassaavoq, piffissami aningaasalersuiffiusussatut naatsorsuutigineqartumi, tassalu matumani ukiuni 25-ni, piffissap aningaasalersuiffiusup aallartinneraniit, tassalu matumani 2010-mi, realrente ukiumut 4 procentiusoq atorlugu suliame isertitat aningaasartuutillu nalingi ilanngaaseriikkat.

¹⁷Angalanissanut pilersaarutip pitsannguiffigineratigut piffissaaq taarsiinissamut utaqqinermut atorneqartoq annikillisinneqarsinnaagaluarpoq, kisiannili piffissami taarsiinissamut atorneqartumi aamma atortut siunertanut allanut atorneqartarput, taamaattumillu piffissaaq utaqqiffiusoq pinngitsoorneqarsinnaanani.

Suliassa qarfiup iluani erniat

Suliassa qarfiup iluani erniat tassaapput, aningaasaliissutit inuiaqatigiit aningaas qarnerannut ukiumoortumik iluanaarutissartaat, tassanilu suliassa qarfiup iluani erniat naatsorsorne qarnerini suliami maanna naligititaasut ilanngaasereerlugit 0-iutinne qarpoq.

Suliami maanna naligititaasut ilanngaaseriikkat amigartoorute qarfiunngippata suliaq aningaasaliiffigine qarpoq iluanaarutigine qassaaq. Tamanna naammassi ne qarpat, suliassa qarfiup iluani erniat minnerpaamik diskontop erniaatut piviusunngortinne qarpat amerlassuse qassapput. Tassalu maanna naligititaasut ilanngaasereerlugit aamma suliassa qarfiup iluani erniat tamarmik immikkut naatsorsorne qarnerini takune qar sinnaavoq, suliassa qarfiup inuiaqatigiit aningaas qarnerat eqqarsaatigalugu imminut akilersinnaanersoq.

Takussutissiaq 2.2.-mi ineriartorfissatut isigine qar tuni pingasuusuni tamani Qaqortumi 1199 m-imik taamatullu 1799 m-imik mittarfiliornermi maanna naligititaasut ilanngaaseriikkat naatsorsorneri – immikkoortunut agguarlugit – aammalu suliassa qarfiup iluani erniat takutinne qarput. Narsarsuarmi mittarfipigine qaannarnissaa aallaavigalugu maanna naligititaasut ilanngaaseriikkat naatsorsorneri aammalu suliassa qarfiup iluani erniat naatsorsorne qarput. Takussutissiaq 2.2.-mi naatsorsukkani inissiiffissaq 3-p atorne qar nissaa tunngavigine qarpoq. Takussutissiaq 2.5-imi Qaqortumi inissiiffissat allat pingasut ilanngullugit tunngavigine qassappata, 1199 m-imik mittarfiliornissamut taamatut naatsorsukkat takutinne qarput.

Takussutissiaq 2.2 Ineriartorfissat takussutissiani pingasuni tamani Narsarsuaq matullugu Qaqortumi inissiiffissaq 3-mi 1199 m-imik aamma 1799 m-imik sananermi maanna naliusut ilanngaasereerlugit aammalu suliassa qarfiup iluani erniaqartillugit. Siunissami aningaasaliinissat: Ukiut 25-t, diskontomut erniat piviusunngortitat: ukiumut 4 pct.

	1199 v 1	1799 v 1	1199 v 2	1799 v 2	1199 v 3	1799 v 3
mio. DKK						
Sanaartornermut aningaasartuutit, mittarfik il.il.	-641	-1.310	-641	-1.310	-641	-1.310
Naliusup sinnera	178	414	178	414	178	414
Sanaartornermut aningaasartuutit, katillugit	-463	-895	-463	-895	-463	-895
Nutarterineq aserfallatsaaliuinerlu, mittarfik, aqquernit il.il	218	210	218	210	218	210
Ingerlatsinermit aningaasartuutit, silaannakkut angallassinermi	486	198	486	198	486	198
Bilitsinit isertitat, silaannakkut angallassinermi	158	-154	219	-179	221	-180
Ingerlatsinermit aserfallatsaaliuinernullu aningaasartuutit, katillugit	862	253	923	229	925	228
Piffissaq atuisut iluanaarutaat	162	245	157	247	158	253
Ilaasut bilitsinut aningaasartuutaat	6	116	8	127	3	128
Atuisut iluanaarutaat, katillugit	167	361	165	374	161	382
Ajutoornerit, nipiliornerit silaannarmillu mingutsitsinerit	0	0	0	0	0	0
Silap pissusaa (CO2)	11	2	11	2	11	2
Avammut aningaasartuutit, katillugit	11	2	11	2	11	2
Akitsuutit sunniutaat	0	0	0	0	0	0
Akilerarnerup nikinnerani annaasat	22	-106	28	-108	28	-108
Sunniutit allat, suliffeqarnermut sunniutit ilanngullugit	0	0	0	0	0	0
Sunniutit allat, katillugit	22	-106	28	-108	28	-108
Maanna naliusut ilanngaasariikkat katillugit (NNV)	600	-384	664	-398	662	-392
Suliassa qarfiup iluani erniat	9,5%	2,2%	9,9%	2,2%	9,9%	2,2%

Nassuiaat: v1, v2 aamma v3 tassaapput ineriartorfissat takussutissiat 1, 2 aamma 3.

Sanaartornermut aningaasartuutit, ilanngaasariikkat Sanaartornermut aningaasartuutissat katitigaanerit ilanngussaq 1-imi takuneqarpoq, tasanilu ilaatigut ineriartorfissanut takussutissiaq 1-imi 1199 m-imik mittarfiliornermi sanaartornermut aningaasartuutissat takutinneqarput.

Pisarnertut nalinginnaasut piffissami misissuiffiusumi tamarmiusumi aserfallatsaaliuinermit aningaasassanik naammattunik illuartitsisoqarsimappat, sanaartornermut aningaasaliissutissat nalivissaat atuutiinnassasut naatsorsuutigineqarpoq. Qaqortumi mittarfiup ingerlanneqarneranut aningaasartuutissanut aserfallatsaaliuinermit aningaasartuutissat ilaatinneqarmata, assersuutigalugu Qaqortumi mittarfimmik 1199 m-imik sananermi sanaartornermut aningaasa-

liissutissaviit piffissap aningaasaliiffiusussap, ukiunik 25-nik sivilissusilerneqartup naanerani, aammalu diskonto-p erniaviisa 4 procentiusut, ukiumut 178 mio. koruuninik naleqartussat diskonto-mut utertitsinneqareernerini nalingata sinnera ersertussaavoq, tak. takussutissiaq 2.2.

Taamaattumik ineriartorfissanut takussutissiaq 1-imi 1199 m-imik mittarfiliornermut maanna naligitaasut ilanngaasereerlugit sanaartornermut aningaasartuutit tamarmiusut, nalingata sinnera ilanngullugu 463 mio. koruuneqassaaq. Taakku mittarfimmut 1799 m-imut 895 mio. koruuniupput, tak. takussutissiaq 2.2.

Ingerlatsinermut aserfallatsaaliuiner-mullu aningaasartuutit

Mittarfiup il.il. ingerlanneqarneranut aserfallatsaaliorneqarneranullu aningaasartuutit ilanngussaq 1-imi immikkoortiterneqarput, tassungalu innersuussisogarpog. Mittarfiup Narsarsuarmit Qaqortumi mittarfimmut 1199 m-imut nuunneqarnerani maanna naligitaasut ilanngaasereerlugit 218 mio. koruuninik sipaaruteqarfiusussaapput. 1799 m-imik mittarfiliornermi sipaarutissat taakku maanna naligitaasut ilanngaasereerlugit 210 mio. koruuninut naatsorsorneqarput. Mittarfimmik 1799 m-imik sananermi sipaarutissat ikinnerunerinut mittarfiup takinerusup ingerlanneqarneranut aningaasartuutissat amerlanerunerat pissutaavoq. Assigiinngissulli taanna ilaatigut ETOPS-imi¹⁸ ammatitsinermut akit-suutit mittarfinni naatsuni atorneqarsinnaannginnerinit illuatungilerneqarpoq, tak. ilanngussaq 1.

Ingerlatsinermut aningaasartuutit, timmisartut

Mittarfik Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqarpat, Kalaallit Nunaata kujataani timmisartunik qulimiguulinnillu assartuinerit ikilissusaapput. Tamatumunnga angalasut amerlanersaasa Qaqortumiit aallarfeqartarnerat/Qaqortumut tikiffeqartarnerat pissutaavoq. Sipaarutissat mittarfimmi 1199 m-imi maanna naligitaasut ilanngaasereerlugit 198 mio. koruuninut naatsorsorneqarput. Mittarfiup 1799 m-ip sananeqarnerani sipaarutissat taamaallaat 198 mio. koruuninut naatsorsorneqarput.

Qaqortumi 1199 m-imik mittarfeqalerpat, Kalaallit Nunaata kujataaniit/kujataanut nunanut allanut taakkunanngaanniillu angalasartut amerlaner-

¹⁸ Extended-range Twin-engine Operational Performance Standards.

saasa Kangerlussuaq aqqusaartartussaammassuk, timmisartunut ilaasut Kangerlussuarmut eqiteruttarnerisa annertunerulertussaanera assigiinngissutip annertuneranut pissutaavoq, tamannattaarlu aamma nunap iluani Kalaallit Nunaata kujataanut/kujataaniit angallassinermi pisinnaasat atorneqarnerisa annertunerulernerinik kinguneqassaaq.

Bilitsinit isertitat

Angallannermut najoqqutassiami maanna timmisartuusseriaatsit ilusii tunngavigalugit bilitsinut akit naatsorsorneqarput. Tamatuma kingunerisaanik Kalaallit Nunaata kujataaniit Københavnumut/Københavniimiit Kalaallit Nunaata kujataanut Kangerlussuaq aqqusaarlugu angalasut, siumut 1000 koruunit missaannik akiliinerusalissasut ilimagineqarpoq, tassalu siumut utimullu bilitsimut akit 20 – 30 %-inik qaffassallutik. Paasissutissat pioreersut tunngavigalugit ilaasut ataatsimoortut assigiinngitsut timmisartunut akitigut sukku sunniuteqarfigineqassanersut nalileruminaappoq. Kisianni akit allannguutissaat taama annertutigisut, soorlu 2008-mi Københavnip aamma Narsarsuup akornanni bilitsit akini qaffaanermut atatillugu takuneqartut isumaqanngitsoortussaansaata ilimagineqanngilaq. Air Greenlandimiilli ilisimatitsissutigineqarpoq, Kalaallit Nunaata kujataata aamma Danmarkip akornanni angalasunut bilitsit ullumikkumut, Narsarsuaq aqqusaarlugu angalaffiusartumut naleqqiullugu, siunissami Kangerlussuaq aqqusaarlugu angalasoqartartussaagaluortoq allaanerungaatsiasanngitsut. Tamanna pissanersoq soorunami Assartuussineq pillugu Isumaliogatigiissitap qulakkeersinnaanngilaa.

Akit sunniutigisinnaasaat pingaarutillit takussutissiorniarlugit tamatumunnga atatillugu malussajassutsit matuma kinguliani naatsorsorneqarput, naatsorsuisarnermullu assersuusiarineqartumi ilimagineqarpoq, 1199 m-imik mittarfiliornermi akit 1000 koruunit missaannik qaffannerisa kingunerisaanik Kalaallit Nunaata kujataanut takornariartartut 50 %-inik ikiliumaartut.

Takussutissiaq 2.2-mi takuneqarsinnaasut ineriartorfissanut takussutissiaq 1-imi 1199 m-imik mittarfiliortoqassappat sullissisut maanna naligititaasut ilangaaseriikkat malillugit bilitsinit isertitaat 158 mio. koruuninik amerlissapput,

kiisalu aningaasartaliussat taaneqartut malillugit 1799 m-imik mittarfiliortoqas-sappat sullissisut bilitsinit isertitaat 154 mio. koruuninik ikilissallutik.¹⁹

Atuisut iluanaarutis-saat

Kalaallit Nunaata kujataani mittarfik qitiusoq Narsarsuarmiit Qaqortumut nuunneqassappat, tak. Takussutissiaq 2.3, piffissap ingerlanerani iluanaarutis-sat/annaasassat ataasiakkaanut akit, inunnut tunngatillugu takussutissiaq 2.3-mi aamma nassiussanut allakkanullu tunngatillugu takussutissiaq 2.4-mi takutin-neqartut malillugit nalilerneqarput.

Takussutissiaq 2.3 Inunnut piffissap nalinga

2005-imi akit	Ataasiakkaanut	Nunaqavissut, inuussutissarsiornermut atatil-lugu angalanerit	Nunaqavissut, nammineerluni angalanerit	Inuussutissarsiorneq	Takor-naria-qarneq
Piffissaq angalaffiusoq	Kr./nal. ak.	99	99	139	99
Piffissaq kinguaattoorffiusoq	Kr./nal. ak.	198	198	277	198
Aallernermit aatsinermullu piffissaq	Kr./nal. ak.	99	99	139	99
Piffissaq taarsiiffiusoq	Kr./nal. ak.	40	40	55	40
Taarsiinermi pillaatit	Kr./nal. ak.	99	99	139	99

Najoqqutarisaq: DTU Assartuussineq, 2007: TGB-mi naliliinermut najoqqutassiami uppenarsaasiisarnermut nalunaarusiaq, 5 (tassungalu atasoq modelTGB-CBA.xls).

Takussutissiaq 2.4 Nassiussanut allakkanullu piffissap nalinga

2005-imi akit	Ataasiakkaanut	Nassiussat, timm.	Allakkat
Piffissaq angalaffiusoq	Kg-mut kr./nal. ak.	6,0	12,0
Piffissaq kinguaattoorffiusoq	Kg-mut kr./nal. ak.	6,0	12,0
Aallernermit aatsinermullu piffissaq	Kg-mut kr./nal. ak.	6,0	12,0
Piffissaq taarsiiffiusoq	Kg-mut kr./nal. ak.	2,4	4,8
Taarsiinermi pillaatit	Kr./taarsiineq	6,0	12,0

Najoqqutarisaq: DTU Assartuussineq, 2007: TGB-mi naliliinermut najoqqutassiami uppenarsaasiisarnermut nalunaarusiaq, 5 (tassungalu atasoq modelTGB-CBA.xls).

Maanna naligititaasut ilanngaaserneqareersut atorlugit 1199 m-imik mittarfiliornermi piffissamut iluanaarutissat ineriartorfissanut takussutissiaq 1-imi 162

¹⁹ Isumalioqatigiissitap isumaliutissiisummi sullissisut, atuisut inuiaqatigiillu akornanni ilaatigut atuisunut akitsuutinut tunngatillugu aningaasaqarnikkut nikingasoorutissaasa aguarneqarmissaat sukumiinerusumik naliliiffigissavaa.

mio. koruuninut naatsorsorneqarput, kiisalu 1799m-imik mittarfiliornermi 245 mio. koruuninut naatsorsorneqarlutik.

Piffissamut iluanaarutissat saniatigut 1799 m-imik mittarfiliornermi ilaasut bilitsinut aningaasartuutininik ikinnerusunik iluanaaruteqarnissamik misigisaqartussaapput. Tamatumunnga pingaartumik angallannermut najoqqutassiami tunngavissatut taaneqartut atorlugit Qaqortumi najugaqartut ilaanerminni akinnerusunik angalasinnaalernissaat pissutaavoq. Tassunga tunngatillugu erseqqis-saatigineqassaaq, avataaniit Kalaallit Nunaata kujataanut takornariartartut bilitsinut aningaasartuutininut sipaarutissaat tassunga

ILANGUNNEQANNGIMMATA. Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik misis-suinermi Kalaallit Nunaanni nunami sumiiffinnut killilerlugu naatsorsuisoqar-nera tamatumunnga pissutaavoq. Tamanna tunngavigalugu bilitsinut aningaasartuutissanut allannguutissat, takornariat nalinginnaasut (taakkulu affaat tassa-anissaat inuussutissarsiornermut atatillugu angalasut nunaqavissuunngitsut ilimanarpoq) misigisartagassaat ilanngullugit naatsorsorneqanngillat.

Bilitsinut aningaasartuutininut allannguutissat pingaartumik avataaniit takorna-rianut tunngatinneqarsinnaammata, takussutissiaq 2.2-mi sullissisut bilitsinit isertitaasa qaffaatissaasa aamma ilaasut iluanaarutissaasa akornanni assigiinngissut annertoq pinngortussaavoq. Ineriartorfissanut takussutissiami 1-imi 1199 m-imik mittarfiliornermi sullissisut maanna naligititaasut ilanngaasereer-lugit bilitsinit isertitassaat 158 mio. koruuniussapput, naak ”suliassa qarfiup i-luani”²⁰ ilaasut maanna naligititaasut ilanngaaseriikkat malillugit 6 mio. koruuninik sipaagaqartussaagaluartut. Taakkunanngalu 164 mio. koruunit takornariat nalinginnaasut (taakkulu affaat tasaanissaat inuussutissarsiornermut atatillugu angalasut nunaqavissuunngitsut ilimanarpoq) akiliutaasa qaffaatissaasa assi-giinngissutigaa. 1799 m-imik mittarfiliornermi sullissisut bilitsinit isertitassaat maanna naligititaasut ilanngaasereerlugit 154 mio. koruuninut ikilissusaapput, taakkunanngalu 116 mio. koruunit ”suliassa qarfiup iluani” ilaasunut tunngatin-neqarsinnaapput. Assigiinngissut 38 mio. koruuniusoq tassaavoq takornariat

²⁰ Nunap iluani ilaasut matumani taaneqartut tassaapput nunaqavissut, nunap iluani aamma nunatsinnut/nunatsinniit angalasut.

nalinginnaasut (taakkulu affaat tasaanissaat inuussutissarsiornermut atatillugu angalasut nunaqavissuunngitsut ilimanarpoq) bilitsinut sipaarutissaat.

Avataaniittunut aningaasartuutit Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik misissuinnermut avataaniittunut aningaasartuutitut nalinginnaasunut allannguutissanut ukununnga aningaasartuutissat ilanngunneqarput: ajutoorsinnaaneq, nipiliornerup sunniutai, silaannarmik mingutsitsineq aamma silaannarmut sunniutit. Misissuinnermi tassani silaannarmut sunniutissanut taamaallaat timmisartuussinerup allanngornerata kingunerisaanik CO₂-p aniatinneqartup nalinga naatsorsuinnermut ilanngunneqarpoq.

CO₂-p aniatinneqartup allannguutissai timmisartumik suluusalimmik taamatullu qulimiguulimmik tinginerit nalunaaquttallu akunneri timmiffiusut amerlassusaasa allannguutissat tunngavigalugit aniatitanut tunngavissat naatsorsorneqarput (nalunaaquttap akunneranut timmisartorfiusumut ataatsimut tinginermullu CO₂-mut aniatinneqartumut). Taakku nalilerneqarnerini CO₂-mut akiusooq tonimut 180 koruunit tunngavigineqarput. Akit taakku EU-p aniatigassanik niueruteqarnerani siunissamut ungasissumut atorneqartussatut naatsorsuutigineqartut annertoqatigaat.

Sunniutissat allat Akileraarutit nikinneranni annaasat inuiaqatigiinni atugarissaarnissamut annaasanut takussutissaapput. Annaasat taakku akileraarutitut akitsuutinullu akilersinniarneqartunut aningaasartuutitut tunngasuupput. Tassalu pisortat attaveqaatitut pilersaarusiorderi inuiaqatigiit aningaasaqarnerinik naatsorsuinnermut immikkut aningaasartuutitut ilanngunneqartussaapput, taakku akileraarutitigut aningaasalersorneqassasut ilimagineqarmat. Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut eqqarsaatersuutit tunngavigalugit akileraarutitik akiliisitsiniartarneq aningaasartuuteqarfiunngitsumik ingerlanneqarsinnaangilaq. Akileraarutit inuiaqatigiinni sulianik nikisitsisarput, atuisut suliffeqarfiillu pissusilersornerinik allanngortitsisaramik. Tassalu akissarsianik akileraarusersuinnermi assersuutigalugu inuit sulerusussuseqarnerat annikillisinneqartarpoq. Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik misissuinnermi akileraarutit nikinneranni annaasat pisortat aningaasalersuinnermi pisariaqartitaanni ilanngaasariikkani tamarmiusuni 10%-inut missiliorneqarput. Assersuutitut taaneqarsinnaavoq, Danmarkimi akileraarutit nikinneranni annaasat 20%-inut tunngavilerlugit naatsorsorneqartarmata. Ka-

laallit Nunaanni kisitsisitaliussap annikinnerunera Kalaallit Nunaanni akileraartussaaitaanerup annikinnerungaatsiarneranut takussutissaavoq.

Takussutissiaq 2.2-mi takuneqarsinnaavoq, ineriartorfissanut takussutissiaq 1-imi 1199 m-imik mittarfiliornikkut akileraartarnerup nikinnerani annaasassat maanna naligititaasut ilanngaaseriikkat atorlugit 22 mio. koruuninik amerlassuseqassasut. Paarlattuanik mittarfik 1799 m sananeqarpat, ineriartorfissanut takussutissiaq 1-imi akileraartarnerup nikinnerani annaasassat maanna naligititaasut ilanngaaseriikkat atorlugit 106 mio. koruuninik amerlassuseqassapput.²¹

Angusat tamarmiusut Takussutissiani pingasuusuni ineriartorfissanut suliassa qarfiit iluini tunngavissat immikkut taaneqartut tunngavigalugit 1199 m-imik mittarfiliornermi erniat ukiumut 9 procentiussasut sinnerluguluunniit amerlassuseqassasut, takussutissiaq 2.2-mi allassimavoq. Kisiannili ineriartorfissanut takussutissiani tamani suliassa qarfiit iluanni erniarititassat diskonto-p erniaa piviusunnngortussaq ukiumut 4 procentinik annertussusilerneqartoq inorlugu annertussuseqassaaq, tassalu 1799 m-imik mittarfiliornermi ukiumut 2 %-it missaanniissalluni.

Matuma siuliani taaneqartutut Qaqortumi inissiiffissaq 3-mi 1199 m-imik mittarfiliornissamik misissuinerneq angusat allanneqarput, naak aamma sumiiffinni toqqarneqartuni pingasuni, inissiiffissaq 3-mi sanaartornermit akikinnerusaasuni mittarfimmik 1199 m-imik sanasoqarsinnaagaluartoq. Siusinnerusukkut oqaatigineqartutut timmisartuni teknologiimik ineriartortitsinerneq mittarfii 1199 m-it timmisartunik aalajangersimasunik ikittuinnarnik sullissisinaanissaasa tungaanut ingerlanera taamatut toqqaanermut pissutaavoq. Taamaattoqarsinnaanera qanoq pingaartinneqartigissanersoq Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap aalajangiiffigisinnaangilaa. Taamaattumik aamma Qaqortumi inissiiffissat sinnerini pingasuusuni 1199 m-imik mittarfiliornissaq naatsorsuiffigineqarpoq, tak. takussutissiaq 2.5.

²¹ Matuma siuliani taaneqartutut Isumalioqatigiissitap isumaliutissiissummi sullissisut, atuisut inuiaqatigiillu akornanni aningaasaqarnikkut nikingassutissat agguarneqarnerat sukuumiisumik naliliiffiginiarpai. Tamanna akileraartarnerup equnerani annaasanut naatsorsorneqartunut sunniuteqassaaq. Kisiannili akileraartutitigut nikisitsinerneq annaasassat amerlassusaat 1199 m-imik aamma 1799 m-imik mittarfiliornissamat naliliinerit pingaarnertit allannngortinnaviangilaa.

Takussutissiaq 2.5 Ineriartorfissanut takussutissiami 2-mi Narsarsuaq matullugu Qaqortumi inissiiffissani sisamaasuni 1199 m-imik sananermi maanna naliusut ilanngaasereerlugit aammalu suliassaqarfiup iluani erniaqartillugit. Siunissami aningaasaliinissat: Ukiut 25-t, diskontomut erniat piviusunngortitat: ukiumut 4 pct.

mio. DKK	1199 v2 (l- niss.1)	1199 v2 (l- niss.2)	1199 v2 (l- niss.3)	1199 v2 (l- niss.5)
Sanaartornermut aningaasartuutit, mittarfik il.il.	-421	-450	-641	-463
Naliusup sinnera	100	111	178	115
Sanaartornermut aningaasartuutit, katillugit	-321	-340	-463	-348
Nutarterineq aserfallatsaaliuinerlu, mittarfik, aqquernit il.il	221	220	218	220
Ingerlatsinermut aningaasartuutit, silaannakkut angallassinermi	486	486	486	486
Bilitsinit isertitat, silaannakkut angallassinermi	219	219	219	219
Ingerlatsinermut aserfallatsaaliuinernullu aningaasartuutit, katillugit	926	925	923	925
Piffissaq atuisut iluanaarutaat	157	157	157	157
Ilaasut bilitsinut aningaasartuutaat	8	8	8	8
Atuisut iluanaarutaat, katillugit	165	165	165	165
Ajutoornerit, nipiliornerit silaannarmillu mingutsitsinerit	0	0	0	0
Silap pissusaa (CO2)	11	11	11	11
Avammut aningaasartuutit, katillugit	11	11	11	11
Akitsuutit sunniutaat	0	0	0	0
Akilerarnerup nikinnerani annaasat	51	47	28	46
Sunniutit allat, suliffeqarnermut sunniutit ilanngullugit	0	0	0	0
Sunniutit allat, katillugit	51	47	28	46
Maanna naliusut ilanngaasariikkat katillugit (NNV)	832	809	664	799
Suliassaqarfiup iluani erniat	14,9%	14,0%	9,9%	13,6%

Takussutissiaq 2.5-imi takuneqarsinnaasutut inissiiffissani pingasuni allani sanaartornermut aningaasartuutissat ikinnerunerat pissutaalluni suliassaqarfiup iluani erniat qaffasinnerungaatsiassapput. Takussutissiaq 2.5-imi takuneqarsinnaasutut ineriartorfissanut takussutissiaq 2-p naatsorsuiffigineqarnerani angusat tassunga tunngavigineqarput. Naatsorsukkat ineriartorfissanut takussutissiaq taanna kisiat aallaavigalugu saqqummiunneqarput, ineriartorfissanut takussutissiami ineriartorfissanut takussutissiamut allamut nikingassutit annertunerun-

ngimmata. Tassalu ineriartorfissanut takussutissiaq 2 ineriartorfissanut takussutissamut 1-imut paarlaallugu atorneqarpat, inissiiffissaq 3-mi suliassaqarfiup iluani erniat 9,5 %-imiit 9,9 %-iinnarmik amerlisussaapput.

2.3 Malussajassutsimut naatsorsukkat

Matuma kinguliani taaneqartut malussajassutsimut naatsorsuiffigineqarput:

- sanaartornermut aningaasartuutissanik qitiusumik naliliinernut naleqqiullugu 25%-imik amerlanerunissaat
- sanaartornermut aningaasartuutissanik qitiusumik naliliinernut naleqqiullugu 25%-imik ikinnerunissaat
- diskonto-p erniaata 5%-imik annertussusilerneqarnissaa (qitiusumik isummiussanut naleqqiullugu 1 procentpointimik ilallugu)
- mittarfiup 1199 m-ip sananeqarnerani Kalaallit Nunaannut takornariartartut 50 %-inik ikinnerunissaat
- mittarfiup 1799 m-ip sananeqarnerani Kalaallit Nunaannut takornariartartut 50 %-inik amerlanerunissaat

Inissiiffissaq 1-imut, 2-mut aamma 5-imut misissukkat taamaallaat ineriartorfissanut takussutissiaq 2-mut allanneqarneri assigalugit, malussajassutsimik misissuinerit aamma ineriartorfissanut takussutissiaq 2-mut taamaallaat allanneqarput.

2.3.1 Sanaartornermut aningaasartuutit aamma diskonto-p erniaa

Sanaartornermut aningaasartuutit, takornariat amerlassusaasa naatsorsuinermilu ernialiussat malussajassusiannik misissuineri Qaqortumi mittarfissaq 1199 m aamma 1799 m (ineriartorfissanut takussutissiaq 2) misissuiffigineqarput, tak. takussutissiaq 2.6 – Takussutissiaq 2.7.

Takussutissiaq 2.6 Ineriartorfissat takussutissiami 2-mi Narsarsuaq matullugu Qaqortumi mittarfimmik 1199 m-imik imaluunniit 1799 m-imik sananermi sanaartornermut aningaasartuutissat allanngornerini maanna naliusut ilanngaasereerlugit aamma lu suliaasaqarfiup iluani erniaqartillugit

mio. DKK	1199 v2	1799 v2	1199 v2 sana- nermi +25%	1799 v2 sana- nermi +25%	1199 v2 - sana- nermi 25%	1799 v2 - sana- nermi 25%	1199 v2 - sana- nermi erniat 5 %	1799 v2 - sana- nermi erniat 5 %
Sanaartornermut aningaa- sartuutit, mittarfik il.il.	-641	-1.310	-802	-1.637	-481	-982	-632	-1.291
Naliusup sinnera	178	414	223	518	134	311	136	317
Sanaartornermut aningaa- sartuutit, katillugit	-463	-895	-579	-1.119	-347	-671	-496	-974
Nutarterineq aserfallatsaa- liuinerlu, mittarfik, aqqusernit il.il	218	210	218	210	218	210	193	186
Ingerlatsinermit aningaasar- tuutit, silaannakkut angallassinermi	486	198	486	198	486	198	431	175
Bilitsinit isertitat, silaannak- kut angallassinermi	219	-179	219	-179	219	-179	189	-157
Ingerlatsinermit aserfal- latsaaliuinernullu aningaasartuutit, katillugit	923	229	923	229	923	229	813	204
Piffissaq atuisut iluanaaru- taat	157	247	157	247	157	247	139	218
Ilaasut bilitsinut aningaasar- tuutaat	8	127	8	127	8	127	7	112
Atuisut iluanaarutaat, ka- tillugit	165	374	165	374	165	374	146	330
Ajutoornerit, nipiliornerit si- laannarmillu mingutsitsinerit	0	0	0	0	0	0	0	0
Silap pissusaa (CO2)	11	2	11	2	11	2	10	2
Avammut aningaasartuu- tit, katillugit	11	2	11	2	11	2	10	2
Akitsuutit sunniutaat	0	0	0	0	0	0	0	0
Akilerarnerup nikinnerani annaasat	28	-108	12	-141	44	-75	18	-109
Sunniutit allat, suliffeqar- nermut sunniutit ilanngullugit	0	0	0	0	0	0	0	0
Sunniutit allat, katillugit	28	-108	12	-141	44	-75	18	-109
Maanna naliusut ilannga- seriikkat katillugit (NNV)	664	-398	532	-654	796	-141	491	-547
Suliaasaqarfiup iluani er- niat	9,9%	2,2%	7,9%	1,6%	13,1%	3,1%	9,9%	2,2%

Sanaartornermut aningaasartuutit +/- 25 procentinik nikillutik allannguuteqas-
sappata, imaluunniit diskonto-p erniaa 1 procentpointimik qaffassappat taman-
na qitiusunik inerniliinernik nikisitsissanngitsoq takussutissiaq 2.6-imi takutin-

neqarpoq. Tamanna aamma Qaqortumi mittarfimmut 1199 m-imut aamma 1799 m-imut atuuppoq.

2.3.2 Takornariaqarneq

Akinut sunniutit

Piffissami allannguiffiusumi angallannermut najoqqutassiami timmisartunut akinik naatsorsueriaaseq atorneqartoq malillugu, kilometerit atorneqartut bilit-sinut akinut apeqquitasusaapput. Taamaattumik Qaqortumi 1199 m-imik mit-tarfiliortoqassapat, Kalaallit Nunaata kujataaniit Københavni-mut/Københavniimit Kalaallit Nunaata kujataanut Kangerlussuaq aqqusaarlugu angalasut, allassimasut malillugit angallavimmut ataatsimut bilitsimut akiliutis-saat 1.000 koruunit missaannik amerlissapput. Taamatuttaaq angallannermut najoqqutassiaq naapertorlugu tamatuma kingunerisaanik piffissami ineriartortit-siviusumi ineriartortitsivissanut takussutissiaq 1-imi maanna naligititaasut ilan-gaasereerlugit sullissisut bilitsinut isertitassaat 158 mio. koruuninik amerlisus-saapput, tak. takussutissiaq 2.2.

Maannamut paasissutissat pigineqartut tunngavigalugit, timmisartunut akit al-lannguuteqartinneqarnerini ilaasartut immikkoortukkaat assigiinngitsut angala-sarnerat sukkut sunniuteqarfigineqassanersoq naliliiffigiuminaaappoq. Kisiannili akit allannguutaat taama amerlatigisut sunniuteqanngitsuussanngitsut ilimagi-neqarsinnaavoq, tak. 2008-mi Kalaallit Nunaata kujataani timmisartumut akit qaffannerini qisuariaatigineqartut. Akit sunniutigisinnaasaat pingaarutillit ta-kussutissiorniarlugit tamatumunnga atatillugu malussajassutsit matuma kingu-liani naatsorsorneqarput, naatsorsuisarnermullu assersuusiarineqartumi ilimagi-neqarpoq, 1199 m-imik mittarfiliornermi akit 1000 koruunit missaannik qaf-fannerisa kingunerisaanik Kalaallit Nunaata kujataanut takornariartartut 50 %-inik ikiliumaartut, tak. Takussutissiaq 2.7.

Takussutissiaq 2.7 Ineriartorfissatut takussutissiami 2-mi Narsarsuaq matullugu Qaqortumi mittarfimmik 1199 m-imik imaluunniit 1799 m-imik sananermi takorna-riat amerlassutsimikkut allannguuteqarnerini maanna naliusut ilanngaa-sereerlugit aammalu suliassaqarfiup iluani erniaqartillugit

			1199 v2 minus 50%	1799 v2 (plus 50%)
mio. DKK	1199 v2	1799 v2		

Sanaartornermut aningaasartuutit, mittarfik il.il.	-641	-1.310	-641	-1.310
Naliusup sinnera	178	414	178	414
Sanaartornermut aningaasartuutit, katillugit	-463	-895	-463	-895
Nutarterineq aserfallatsaaliuinerlu, mittarfik, aqqusernit il.il	218	210	218	210
Ingerlatsinermut aningaasartuutit, silaannakkut angallassinermi	486	198	486	198
Bilitsinit isertitat, silaannakkut angallassinermi	219	-179	-189	69
Ingerlatsinermut aserfallatsaaliuinerullu aningaasartuutit, katillugit	923	229	515	477
Piffissaq atuisut iluanaarutaat	157	247	141	250
Ilaasut bilitsinut aningaasartuutaat	8	127	-40	136
Atuisut iluanaarutaat, katillugit	165	374	101	386
Ajutoornerit, nipiliornerit silaannarmillu mingutsitsinerit	0	0	0	0
Silap pissusaa (CO2)	11	2	11	2
Avammut aningaasartuutit, katillugit	11	2	11	2
Akitsuutit sunniutaat	0	0	0	0
Akilerarnerup nikinnerani annaasat	28	-108	-13	-83
Sunniutit allat, suliffeqarnermut sunniutit ilanngullugit	0	0	0	0
Sunniutit allat, katillugit	28	-108	-13	-83
Maanna naliusut ilanngaaseriikkat katillugit (NNV)	664	-398	152	-112
Suliassaqrarfiup iluani erniat	9,9%	2,2%	5,6%	3,5%

Takussutissiaq 2.7-imi takuneqarsinnaasutut mittarfimmumut 1199 m-imut naliusooq maanna naliusut ilanngaasereerlugit ½ mia. koruunerpianik annikillissaaq, taamatullu suliassaqrarfiup iluani erniat 10 %-iniit 6 %-erpianut appassallutik.

Aamma takussutissiaq 2.7-imi mittarfik 1799 m sananeqassappat, Kalaallit Nunaata kujataanut takornariartartut 50 %-inik amerlinissaat takutinneqarpoq. Maanna naliusut ilanngaaseriikkat 300 mio. koruuningajannik amerlissasut, taamatullu suliassaqrarfiup iluani erniat 2,2 %-iniit 3,6 %-inut qaffassasut takuneqarsinnaavoq. Matumani qaffaatissat ilanngullugit naatsorsorneqarnissaasa pingaartinneqarneranut takornariat Kalaallit Nunaata kujataani illoqarfimmik qitiusumik aallaaveqalernissaat, taamaalillunilu bilitsit akiisa qaffaatissaasa pinngitsoortinneqarnissaat pissutaapput. Qaqortumi 1799 m-imik mittarfiliortoqassappat aamma Kalaallit Nunaata kujataani angallassinerep annertunerulernissaa ilimagissallugu kukkussanngilaq.

2.4 Kalaallit Nunaata kujataani aqqusernit

Matuma siuliani taaneqareersutut Kalaallit Nunaata kujataani mittarfiup qitiu-
sup maanna inissisimaffia ingerlasussanik piareersaasarneq aqutsinerlu eqqar-
saatigalugu pitsaasuunngilaq, angalasut Narsarsuarmit aallarfillit tassungalu
tikiffillit ikittuinnaammata.

Taamaattumik mittarfiup Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqarnissaanik eq-
qarsaatersuuteqarnermut atatillugu, aamma Kalaallit Nunaata kujataani mittar-
fiup qitiusup angalasut aallartarfiinut tikittarfiinullu atassuserneqarsinnaanera-
nut periarfissat assigiinngitsut misissorneqarnissaat pingaaruteqarpoq. Narsar-
suarmi maanna mittarfiusoq piginnarneqassappat tamanna annertunerusumik
pisinnaavoq, tamatumalu peqatigisaanik Narsarsuup Qaqortullu akornanni Nar-
saq aqqusaarlugu aqquserniortoqarsinnaavoq. Taamaalilluni Kalaallit Nunaata
kujataani illoqarfiit marluk imminnut atalersinneqassapput, tamatumalu peqati-
gisaanik Narsarsuarmit mittarfimmut atassuserneqassallutik.

Matuma kinguliani taamatut atassusiinerup sunniutissai pingaernerit naliliiffi-
gissavavut. Tassani illoqarfiit marluk akornanni atassusiinissaq (pilersaarusiorn-
nissaq) aamma maanna attaveqaatini pissutsit maanna atuuttut (pissutsit tun-
ngaviusut) imminnut sanilliunneqassapput.

Pissutsit tunngaviu-
sut

Pissutsini tunngaviusuni attaveqaatit maanna pigineqartut piginnarneqarneran-
ni pissutsit nassuiarneqarput. Tassalu Narsarsuarmit mittarfik ullumikkutut it-
siinnarlugu piginnarneqassaaq, ilaatigullu Narsarsuup, Narsap aamma Qaqor-
tup akornanni qulimiguullit angallaviat atuutiinnassalluni.

Pissutsit tunngaviusut taamatut nassuiaasiorneqarnerat mittarfiup Narsarsuar-
mit Qaqortumut nuunneqarnissaanik misissuinermit pissutsinut tunngaviusunut
assinguvoq. Taamaalilluni misissuinerit marluusut taakku inernerit imminnut
ataqatigiissinneqarsinnaapput.

Pilersaarusiornnissaq

Narsarsuarmit mittarfiup angalasut aallartarfiinut tikittarfiinullu arlalinnut atas-
suserneqarnissaanut tunngatillugu, Narsarsuup Qaqortullu akornanni Narsaq
aqqusaarlugu atassusiisoqarsinnaasoq eqqarsaatigineqarsinnaavoq.

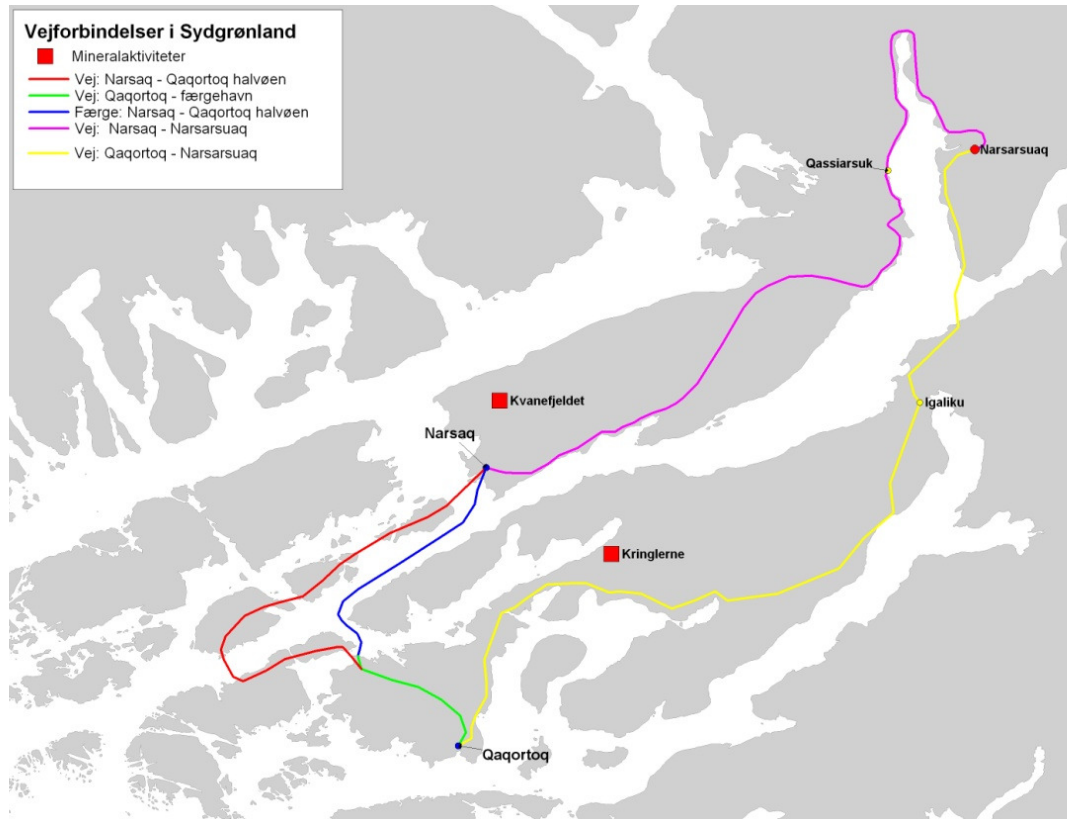
Atassusiinissaq nalunaarusiami ”Kalaallit Nunaata kujataani angallannermut attaveqaatinut pilersaarutinik naliliineq”-mi²² nassuiarneqartut pilersinneqarsinnaavoq, tassanilu aqqiissutissatut najoqqutassiat pingasut assigiinngitsut siunnersuutigineqarput. Aqqiissutissatut najoqqutassiani tamarmiusuni Narsarsuup Narsallu akornanni aqquserniornissaq siunnersuutigineqarpoq. Tassani periarfissat pingasut uku saqqummiunneqarput:

- **Aqqusineq/ikaartaat:** Narsamiit Qaqortup qeqertaasartaata avannamut kimmur sammisortaani ikaartaammur talittarfimmur ikaartaat aqquserneqassaaq. Kiisalu ikaartaammur talittarfiup Qaqortullu akornanni aqquserniortoqassaaq.
- **Narsaq aqqusaarlugu aqqusineq/sulluliaq:** Narsamiit Qaqortumut qeqertat Illutalik, Qanngui, Illukasik aamma Kingittoq aqqusaarlugu aalajangersimasumik aqqusiisoqassaaq. Aqquserni tassani immap naqqata iluatigut sullulianik katillugit sisamanik atassusiisoqassaaq.
- **Narsarsuup Qaqortullu akornanni aqqusineq/sulluliaq – Narsaq aqqusaarlugu:** Narsarsuup Qaqortullu akornanni toqqaannartumik aqquserniortoqassaaq, kangerluup Qoorup naqqata iluani sullulioroqassalluni.

Aqqiissutissatut najoqqutassiat assigiinngitsut Ilusiliaq 2.5-imi takutinneqarput.

²² ”Kalaallit Nunaata kujataani angallannermut attaveqaatinut pilersaarutinik naliliineq”, ”Kalaallit Nunaata kujataani angallannermi attaveqaatit pillugit suleqatigiissitap”, taamani Nanortallip Kommuniata, Qaqortup Kommuniata, Narsap Kommuniata aamma Namminersornerullutik Oqartussat ataatsimut pilersissimasaannit suliarineqartoq, 2007-imi juulimi saqqummersinneqartoq.

Ilusiliaq 2.5 Narsarsuup aamma Qaqortoq akornanni Narsaq aqqusaarlugu aqquserniorfiusinnaasut titartarneqarnerat

Atassusiinissat taakku sanaartorneqarnerisigut, illoqarfiit nunaqarfiillu pineqartut akornanni qulimigulimmik angallassinerit kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissuteqarfiusut matuneqassapput. Kisiannili angallaviit isorartunerat piffissallu atorneqartut sivisunerat pissutigalugit attaveqaatit taakku sananeqarnerisa kingorna qulimiguulimmik angallassinernik niuernernik tunngaveqartunik peqaannarissaq eqqarsaatigineqartariaqarpoq, pingaartumik qinigassanut sivisungaatsiartumik angallaviusussanut tunngatillugu.

2.4.1 Sunniutissanut nassuiaatit

Attaveqaatit sananeqarnissaannut aningaasartuutissat aammalu ingerlatsinissamut aserfallatsaaliuinissamullu aningaasartuutissat amerlasussaapput. Paarlattuanik attaveqaatit taakku sunniutissanik ukuningga annertuumik pissarsiviusapput:

- Pingaartumik illoqarfiit marluk taakku mittarfiullu akornanni, kisiannili aamma nunaqarfiit Qassiarsuup aamma Igalikup akornanni qulimiguulimmik ingerlatsinermut sipaarutissat annertussapput.
- Ullumikkumut qulimiguullit killilimmik amerlassuseqartunik aallartartut atorlugit angallassinerep annersaata ingerlanneqarfianut naleqqiullugu piffissaq eqqorlugu tikittarnerup aallartarnerullu akulikinnerulerneratigut iluaqutissarsisoqassaaq. Pitsaaqutinulli taakkununga ikaartaatip atornerqarnera pisariaqartinneqassanersoq, imaluunniit Narsarsuarmit Qaqortumut aqputaa tamakkerlugu aqquserniortoqassanersoq apeqputaassaaq.
- Illoqarfinni nunaqarfinnilu inuiaqatigiit imminnut qaninnerulissapput, tamannalu illoqarfinni nunaqarfinnilu pineqartuni innuttaasunut aammalu takornarianut sumiiffimmut tikeraartunut iluaqutissartaqassaaq.
- Aallartartut tikittartullu akulikinnerulernerisigut inuiaqatigiillu imminnut qaninnerulernerisigut sumiiffiit assigiinngitsut akornanni angalasartut amerlinissaat naatsorsuutigineqarsinnaavoq. Tamanna inuiaqatigiit aningaasaqarneranni iluanaaruteqarnissamut takussutissaassaaq.
- Kuannersuarnut (Kvanefjeldet) aamma Kringlerne-mut aatsitassarsiorfiulersinnaasunut attaveqaatit pitsaanerulissapput.
- Savaateqarfinnut arlalinnut attaveqaatit pitsaanerulissapput.
- Najukkami imaatigut angallatinik ingerlatsinermut aningaasartuutissanik angalasartut angallatiniit aqqusinernut nuunneqarnerisa amerlaqataannik sipaagaqartoqassaaq.

Sanaartornermut aningaasartuutissat aamma ingerlatsinermut aningaasartuutissat saniatigut sunniutissanik allanik, inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut sunniuteqarnerluttussanik takkuttoqassaaq. Tassani pineqarput:

- Angalasut qulimiguulimmik angalasinnaagaluartut piffissap angalanermut atugaasa sivitsornera. Pingaartumik Narsamiit Qaqortumiillu taakkunangaanniillu angalasunut.

- Atortunik aqqusinermi angalasartussanik pisisoqassaaq. Tassani pineqartut tassaasinnaapput bussit pisortatigoortumik angallassinermut atugassat taamatullu biilit nammineerluni pigisat.

2.4.2 Sunniutissanik naliliineq

Attaveqaatissat sanaartorneqarnerini sunniutissat naliliiffigineqarnerini aallaqqaammut aningaasartuutissat iluanaarutissallu pingaarnert imminnut sanilliunneqarnissaat pingaaruteqarpoq. Tassani pineqartut tassaapput:

- Aqqusinernik, sullulianik immaqalu ikaartaammut talittarfimmik sananermut kiisalu ikaartaammik pisinermut aningaasartuutissat.
- Attaveqaatinik, tassalu aqqusinernik, sullulianik immaqalu ikaartaatip talittarfianik ingerlatsinermut aserfallatsaaliuinemullu aningaasartuutissat.
- Qulimiguulinnik ingerlatsinermut sipaagaqarnermi pissarsiassat.
- Biilnik, bussinik immaqalu ikaartaammik angalanermut aningaasartuutissat.

Matuma kinguliani aningaasartuutissat pissarsiassallu pingaarnert amerlassussissaat naliliiffigineqarput.

Sanaartornermut aningaasartuutit

Sanaartugassanut aningaasartuutissanut missiliuigallarnerinnaat pigineqarput, taamaattumillu taakkununga tunngatillugu nalornineq annertuvoq. Tassani ilaatigut sumiiffiit ilaat, ilaatigut ujaqqat nakkaasartut aammalu kuuit ikaagassat, mikisunik ikaartarfilerneqarnissamut pisariaqartitsiviusut pissutaallutik tikikkuminaapput. Ataatsimut isigalugu aqqusernup sulluliallu sananeqarnissaannut periarfissat teknikkikkullu unammilligassat sukumiisumik misissuiffigineqarsimanngillat. Pingaartumillu erseqqissaatigineqassaaq, sululiornissamut atatillugu sajuppillatsitsisarluni misissuisoqarsimanngimmat. Aqqusernup sulluliallu sananeqarnissaat pisariunerusoq paasineqarpat – pingaartumik immap naqqata iluani pissutsit peqqutaallutik – sanaartornermut aningaasartuutissat amerleriarujussuartaussaapput.

Sanaartornissamut missingersuutit nalunaarusiani ”Angallannermut atortut, sanaartugassanut nassuiaatit missingersuutillu”²³, aamma “Kalaallit Nunaata kujataani angallannikkut attaveqaatinut pilersaarutit naliliiffigineqarnerat” naliliiffigineqarput. Nalunaarusiami siulliullugu taaneqartumi Narsarsuup aamma Narsap akornanni aqquernup angallaffiusussap²⁴ (90 – 95 km) sananeqarneranut aningaasartuutissat 2004-mi akit aallaavigalugit 510 mio. koruunerpianut missiliorneqarput. Qaqortup ikaartaatillu talittarfiata akornanni aqquernup asphaltimik qallikkap 17 km-it missaanniittup, 150 m-ikkaarlugit biilinu illuarfissallip sananeqarnissaanut aningaasartuutissat 60 mio. koruunit missaannut missiliorneqarput. Qaqortup qeqertaasartaani aamma Narsami biilinu ikaartaatinut talittarfiit nutaat sananeqarnerannut aningaasartuutissat 50 mio. koruunit missaanniissapput.

Taamaalilluni Narsarsuup Qaqortullu akornanni Narsaq aqqusaarlugu aqquernit ikaartaatillu atorlugit attaveqarfissat sananeqarnissaannut aningaasartuutissat 2004-mi akit tunngavigalugit 620 mio. koruuninu missiliorneqarput, 2010-mi akit tunngavigalugit 750 mio. koruuninu missiliorneqarput.²⁵

Nalunaarusiami ”Kalaallit Nunaata kujataani angallannermi attaveqaatinik sanaartornissamik naliliineq”-mi Narsamiit Qaqortumut aqquerniornermut sulluliornermullu aningaasartuutissat 1,5 mia. koruunit missaannut missiliorallarneqarput. Taanna tunngavigalugu Narsarsuarmiit Qaqortumut Narsaq aqqusaarlugu (qeqertat Illutalik, Qanngui, Illukasik aamma kingittoq aqqusaarlugit) aqquerniornermullu aningaasartuutissat tamarmiusut 2010-mi akit tunngavigalugit 2,1 mia. koruunit missaannut missiliorneqarput.

²³ Angallannermut sanaartukkat, sanaartugassanut nassuiaatit missingersuutillu, Qaqortup, Narsap aamma Narsarsuup akornanni angallannermut atortunik sanaartorneq, aqquerniorneq. Mittarfeqarfiit, 2004.

²⁴ Angallaffiusussaq tassaavoq aqqusineq, biilini nalinginnaasunik angallaffigineqarsinnaasoq. Aqqusinermi angallaffiusussami biilit nalinginnaasut marluk imminnut saneqqussinnaassapput, aammalu biilit annerit atorlugit angallattut saneqqussinnaanissaat eqqarsaatigalugu aqqusinermi illuarfissat naleqquttumik akunneqartinneqarput.

²⁵ Ikaartaammut nalikilliliinerit aningaasaatinullu aningaasartuutit ikaartaatip ingerlanneqarneranut ukiumoortumik aningaasartuutissanut ilanngullugit naatsorsorneqarput. Taamaattumik ikaartaammik pisinissamut aningaasaliissutissat sanaartornermut aningaasartuutissanut ilanngunneqangillat.

Nalunaarummi ”Kalaallit Nunaata kujataani angallannermi attaveqaatinik sanaartornissamik naliliineq”-mi Narsarsuarmiit Qaqortumut kangerluk Qooroq ataallugu aqquserniornissamut sulluliornissamullu aningaasartuutissat 1,6 mia. koruuninut taaneqarput. Tassalu Narsamut aqquserniornissaq ilanngullugu sanaartornermi aningaasartuutissat 2010-mi akit tunngavigalugit 2,2 mia. koruuninut missiliorneqarput.

Attaveqaatinik ingerlatsinermit aserfallatsaaliuiner nullu aningaasartuutit

Attaveqaatit ingerlanneqarnerannut aserfallatsaaliorneqarnerannullu aningaasartuutissanut missiliukkanik soqanngilaq. Taamatut naliliigallarnermi ukiumut aningaasartuutissat sanaartornermut aningaasartuutit 4%-iisa missaannik amerlassuseqartussat missiliorneqarput – tassani aqqusernit, ikaartaatip talittarfii sulluliallu aserfallatsaaliqarnissaat pineqarpoq. Taamatut annertussusiliinermit ukiuunerani aserfallatsaaliuinermit aningaasartuutissat aamma aputaajaatinik siuleqartitsilluni ingerlaaqatigiittarnermit aningaasartuutissat ilanngunneqarsimassasut ilimagineqarpoq.

Ikaartaatip qulimiguullillu ingerlanneqarnerinut aningaasartuutit

Biilinit ikaartaatip ingerlanneqarnissaanut siunnersuummi aamma ingerlatsinermit aningaasartuutit ilaatinneqassapput. Biilinit ikaartaammut ilaaneq nalunaquttap akunnerata ataatsip missaannik sivisussuseqassasoq ilimagineqarpoq, aammalu ullormut siumut utimullu angalanerit marluusassasut (maanna qulimiguullit atorlugit sullissinermit tikittartut akulikissusaat marloriaatip missaannik amerlissallutik) ilimagineqarpoq. Kilometerimut angalaffiusumut ataatsimut aningaasartuutissat annertussusilerneqarnerini, biilinit ikaartaammik pisinermit ingerlatsiner nullu aningaasartuutissat aallaavigalugit kilometerimut 260 koruunit missaanniittussat missiliorneqarput. Taanna tunngavigalugu ukiumut aningaasartuutissat 8 mio. koruunit missaannut naatsorsorneqarsinnaapput.

Pissutsini tunngaviusuni illoqarfiit nunaqarfiillu, pilersaarusiornermi qulimiguulimmik sullinneqartussaangitsut akornanni qulimiguulinnik ingerlatsinissamut aningaasartuutissat ilaatinneqarput. Taamaattumik qulimiguulinnik ingerlatsinermit aningaasartuutissat pilersaarusiornermi pissutsinut tunngaviusunut naleqqiullugu sipaagassat ilaatinneqarput. Qulimiguulinni immikkoortunut ataasiakkaanut akigititaasut aamma nalunaquttap akunneranut atugassanit sipaakkat naatsorsorneqarneri tunngavigalugit ukiumut sipaagassat 30 mio. koruunit missaannut naatsorsorneqarput.

2.4.3 Aningaasaqarnermik naliliinerup inerner

Sunniutissat matuma siuliani taaneqartut ukiunut 25-inut ataatsimut naatsorsorneqarnerini, aaqqiissutissat pingasuusut imminnut akilersinnaassusii naatsorsorneqarput.

Aqquserniornikkut/ikaartaasiinikkut aaqqiissutissaq

Aqquserniornikkut/ikaartaasiinikkut aaqqiissutissap, sananeqarnermini akikinerujussuusussap naatsorsorneqarnerani maanna naliusut ilanngaasereerlugit - 600 mio. koruuninut naatsorsorneqarput. Tassalu sanaartornermut, ingerlatsinermut aserfallatsaaliuiner Mullu aningaasartuutissat kisiisa isigigaanni, suliami aningaasartuutissat iluanaarutissanit amerlanerupput.

Sunniutissat arlallit aningaasaqarnermik naatsorsuinermut matumunnga ilaatinneqanngillat. Tassani ilaatigut sumiiffimmi illoqarfinni nunaqarfinnilu inuiaqatigiit imminnut qaninnerulernerisigut, aammalu Kuannersuarni aatsitassarsiorfiulersinnaasumut attaveqartarnerup pitsaanerulerneratigut angalasunut iluaqutissat pineqarput. Tassanili ikaartaatip ingerlanneqarnerani akornutaasinnaasunut iluarsisoqartariaqassaaq, sikorsuit umiarsualivinnik assiisinnaammata, aammalu biilinut ikaartaat aserortoorsinnaammat. Kisiannili aamma sunniutissanik pitsaanngitsunik naammattuuisoqartassaaq, pingaartumik angalasussat qulimiguulinnik atuiniarlutik aalajangersimasut sivisunerusumik angalasalissammata, aammalu biilnik pisinermut ingerlatsinermullu aningaasartuuteqartartartussaalluni.

Sunniutissat taakku ataatsimoortillugit naatsorsuiffigalugit misilinneqarsimanngillat. Kisiannili suliaq immi akilersinnaassappat, naliliiffigineqarsimanngitsut ataatsimut sunniutissaat ilanngaaserneqanngitsut qanoq pitsaatigisumik sunniuteqassanersut naatsorsorneqarpoq.

Taamatut naatsorsuinerup takutippaa, suliat inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu imminnut nammassinnaassappata sunniutissat nalilerneqanngitsut ukiumut 36 mio. koruuninik pissarsiaqarfigineqartariaqartut. Suliat mittarfiup Qaqortumi inissiiffissaq 3-mi 1199 m-imut nuunneqarnerani iluanaarutissanut naleqqutissappata (Takussutissiaq 2.5 malillugu suliaqarfiup iluani

erniat 9,9 %-inut annertussusilerneqarput), sunniutissanut naliligaanngitsut nalingi ukiumut 70 mio. koruuniussapput.

Mittarfiup 1199 meterip imminut akilersinnaassusissaanut 70 mio. koruunit aningaasartaliunneqartut, Kommune Kujallermi tamarmiusumi innuttaasumut ataatsimut ukiumut 9.000 koruuniussapput.

Narsaq aqqusaarlugu aqquserniornikkut/sulluliornikkut aaqqiissutissaq

Aqquserniornikkut/sulluliornikkut aaqqiissutissap imminut akilersinnaassusiata naatsorsorneqarnerani maanna naliusut ilanngaasereerlugit -2,2 mia. koruuninut naatsorsorneqarput. Taamatut inerniliineq sanaartornermut missingersuutit qaffasissorujussuit, ikaartaammut talittarfiliornermi ikaartaammillu ingerlatsinermi aningaasartuutissanit sipaakkanit illuatungilerneqarsinnaanngitsut kinguneraat.

Aqquserniornikkut/sulluliornikkut aaqqiissutissat sunniutissaasa, aqquserniornikkut/ikaartaatiliinikkut aaqqiissuteqarnermi sunniutissat nalilerneqanngitsut assiginngilaat. Tamatuma saniatigut sulluliornikkut aaqqiissutissat sunniutissaasa pitsaasut ilaattut, sulluliaq inuit ataasiakkaat pisariaqartitsinerat malillugu angalasinnaalernermit periarfissiissaaq. Aamma aqquserniornikkut/sulluliornikkut aaqqiissutissami imap sikua imaluunniit aserortorneq pisutigalugu ikaartaatit ingerlanneqarnerini nalornissutaasinnaasut peerneqartussaapput.

Maanna naliusut ilanngaasereerlugit annertuumik amigartooruteqarfiusussaane rat pissutigalugu suliassaq aqquserniornikkut/ikaartaatiliinikkut aaqqiissutissamut, aammalumi mittarfiup Qaqortumut nuunneqarneratigut aaqqiissutissamut naleqqutinngilaq.

Narsarsuarmiit Qaqortumut Narsaq aqqusaarlugu aqquserniornikkut/sulluliornikkut aaqqiissutissaq

Aaqqiissutissap taassuma imminut akilersinnaassusia maanna naliusut ilanngaaseriikkat tunngavigalugit 2,3 mia. koruuninik atuiffiusussatut naatsorsorneqarput. Taamatuttaaq inerniliineq sanaartornermut missingersuutit qaffasissorujussuit, ikaartaammut talittarfiliornermi ikaartaammillu ingerlatsinermi aningaasartuutissanit sipaakkanit illuatungilerneqarsinnaanngitsut kinguneraat.

Aqqutissap taassuma sananeqarnissaanut aningaasartuutissat missiliukkat ikinerujussuit Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitamut nalunaarutigineqarsimapput. Matuma siuliani naliliinermut sanaartugassanut akit katillugit 2,2 mia. koruuniusut tunngavigineqarput, sanaartugassallu akii 50 %-inik ikilisinneqarluarpataluunniit, akilersinnaassusiat maanna naliusut ilanngaasereerlugit 900 mio. koruuninik amigartooruteqarfiusussanut naatsorsorneqarput.

Sulluliornerni allani pisartutut, sulluliorneq inuit ataasiakkaat pisariaqartitsinerminni angalasinnaanissamut periarfissaqalernerisigut iluanaarutissartaqassaaq. Narsaq aqqusaarlugu aqquserniornissamut/sulluliornissamut naleqqiullugu, Qooqqup naqqata iluatigut sulluliornissaq Qaqortumi Narsamilu illoqarfinni inuiaqatigiinnik annikinnerusumik ataqatigiissitsilertussaavoq, tassani assartuussinermi aqqutit atorineqartut ungasinnerulertussaammata aammalu piffissaq angalaffiusoq sivisunerulertussaalluni. Paarlattuanik nunaqarfimmut Igalikumut attaveqaatit pitsaanerulissapput.

Taamatuttaaq suliassap maanna naliusut ilanngaaseriikkat annertuumik amigartooruteqarfiunissaat pissutaallutik, suliassaq aqquserniornermut/ikaartaasiinermut, aammalu mittarfiup Qaqortumut nuunneqarnissaanut naleqqiullugu naleqqutinngitsutut naliliiffigineqarpoq.

2.5 Naliliineq

Matuma siuliani misissuinerit taaneqartut tunngavigalugit Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq naliliivoq, inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatalugu Narsarsuarmi mittarfiup aamma Qaqortup akornanni, Narsamut atassusikkamik aqquserniornissaq piviusorsiunngitsoq. Taamatut inerniliineq aaqqiisutissatut takussutissiani misissuiffigineqartuni tamani atuuppoq.

Taamaattumik tunngavissat pigineqartut tunngavigalugit Isumalioqatigiissitap Kalaallit Nunaanni aqquserniornissaq sammeqqinniannigilaa.

Kalaallit Nunaata kujataani mittarfiup qitiusup Narsarsuarmiit Qaqortumut nuunneqarnerani inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut sunniutissat misissuiffigineqarneri tunngavigalugit Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq nalili-

voq, taamatut nuussinissaq naammassineqartariaqartoq. Isumalioqatigiissitap naliliinerata eqikkarneqarnera immikkoortoq 7-imi takuneqarsinnaavoq.

3 Kalaallit Nunaata kujataani ilaasunik angallassineq

Mittarfiup Narsarsuarmit Qaortumut nuunneqarneratigut Kalaallit Nunaata kujataani ilaasut qulimiguulimmik angallannissamik pisariaqartitsisut ikilissusaapput²⁶. Pingaartumik Kalaallit Nunaata kujataata iluani mittarfiup tungaanut angallanneqarnissamik pisariaqartitsineq mittarfiup Qaortumut inissinneqarnerani annikillissusaavoq. Taamaattumik Kalaallit Nunaata kujataata iluani angallassinermut najukkami pissutsit apequtaanerujussuannussapput. Taamaalilluni Kalaallit Nunaata kujataata iluani ilaasunik angallassinerep allanngortinneqarnissaanut periarfissat amerlissapput, illoqarfiit nunaqarfiillu tamarmik akornanni qulimiguulimmik angallassineq sikorsuaqannginnerata/immap sikoqannginnerata nalaani imaatigut angallassinermik taarserneqarsinnaalertussaammata. Sikorsuaqarnerata/imaata sikoqarnerata nalaani silaannakkut angallassinerep atorneqarnera ingerlaannartariaqarpoq.

Kalaallit Nunaata kujataani qulimiguulinnut taarsiullugu imaatigut angallatinik atuilernermit pingaarnertut pissarsiassat annertuujusinnaasut marluupput:

- Angallammik assartuussineq timmisartumik assartuussinermut naleqqiullugu *ikinnerusunik aningaasartuuteqarfiusarpoq*²⁷.
- Angallatinik assartuussinerit eqaannerusumik angallassinissamut neqeroruteqarfiusinnaapput. Angallammik assartuussinermi ingerlatsinermut aningaasartuutit ikinnerunerat pissutaalluni *tikittartut akulikissusiat pitsannguiffigineqarsinnaavoq*, aningaasartuutitut killissarititaasut allanngortinagit aallartartut amerlanerulersinneqarsinnaammata.

²⁶ Ilaasut ikilinerisa saniatigut Kalaallit Nunaata kujataani timmisartukkut nassiussanik assartuinissap pisariaqartinneqarnera annikillissaaq.

²⁷ Timmisartut angallatillu akornanni ataasiakkaanut aningaasartuutitut angallammi ataasimi, angallatip suunera apequtaatillugu kilometerimut 1,5-5-inut tunngavilerneqarput (tassalu qulimiguulimmik angalanermi 1 km angallammik angalanermut 1 km-imut naleqqiullugu).

Pissarsiassaalersinnaasunulli angallammik angallassinерup ilusilerneqarnissaa apeqqutaassaaq. Matuma kinguliani pissutsit pingaarutillit, piffissani angallasinissamut periarfissaqarfiusuni (tassalu sikorsuaqannginnerata/immap sikoqannginnerata nalaani) distriktini imaatigut angallassinermut (Qeqertarsuup Tunuani ingerlanneqartup assingani) nuunnermi inuiaqatigiit aningaasaqarneranni pissarsiaqarfiusinnaasut misissuiffigineqarneranut ilaatinneqartussat nasuiaatigineqarput.

3.1 Pissutsit maanna atuuttut

Ullumikkut Kalaallit Nunaata kujataani ilaasunik angallassineq qulimiguullit atorlugit ingerlanneqarpoq. Ilaasunik angallassinermi qulimiguullit assigiingitsut marluk atorlugit ingerlanneqarpoq. Qulimiguulik S61 illoqarfiit heliportillit akornanni timmisartuussinermut atorneqarpoq, aammalu qulimiguulik Bell minnerusooq nunaqarfinnut/nunaqarfinnit aamma nunaqarfiit akornanni timmisartuussinermut atorneqarluni. Qulimiguulik Bell aamma illoqarfinnut tikittarpoq, taakkunangaanniillu aallartarluni. Kiisalu qulimiguulik AS350 Sikunik Alapernaarsuiffiup kisimi atugaraa. Aamma piffissap ilaani qulimiguullit allat sumiiffimmiittarput, attartortitsilluni timmisartuussinermut atorneqartut.

Ukiut amerlanersaanni Kalaallit Nunaata kujataani sikorsuit nalliusimaartarput/imaq sikoqartarpoq. Piffissaq sikorsuaqarfiusooq marsip qaammataaniit juulimut atuuttarpoq, kisiannili ukiumiit ukiumut nalliuttarneri qaangiuttarnerilu assigiinneq ajorput. Piffissami sikorsuaqarfiusumi sikorsuit eqiteruttarput, taamaalillunilu imaatigut angalanissaq ajornarsisinnaalluni imaluunniit nalorninarsisinnaalluni. Piffissani taakkunani timmisartumik imaluunniit qulimiguulimmik illoqarfinnut nunaqarfinnullu kalluarneqartunut angalanissaq kisimi periarfissaalertarpoq. Kalaallit Nunaata kujataani illoqarfiit nunaqarfiillu tamarmik sikorsuaranit eqqorneqarsinnaapput. Tassalu sikorsuaqarnerata/immap sikuunerata nalaani ilaasunik angallassinermi taamaallaat qulimiguulimmik angallassineq imaatigut angallatinik taarserneqarsinnaavoq.

Kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutit

Namminersorlutik Oqartussat Kalaallit Nunaata kujataani assartuussineq pillugu kiffartuunneqarnissamik Air Greenlandimut isumaqatigiissuteqarpoq. Kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissummi tikittartut akulikissusissaannik aala-

jangersimasunik (assersuutigalugu Kalaallit Nunaata kujataani illoqarfinnut nunaqarfinnullu angalasut apuussinnaanissaat anguniarlugu nunaqarfinnut/nunaqarfinnit sapaatit akunnerannut minnerpaamik ataasiarluni aallartoqartarnissaanik), kiisalu akit annertussusilerneqarnerisa atuutiinnarnissaat anguniarlugu Air Greenland pisussaaffilerneqarpoq. Isumaqatigiissut assartuussinermi suliassanut ataasiakkaanut immikkoortitigaavoq. Kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutip ilusiligaanerani eqaassusiliisoqarpoq, taamaalillunilu isumaqatigiissut Air Greenlandip aamma Namminersorlutik Oqartussat akornanni ingerlaavartumik naleqqussarneqarsinnaalluni.

Kalaallit Nunaata kujataani isumaqatigiissut maanna atuuttoq 2005-imi isumaqatigiissutigineqarpoq, 2006-imi atorneqalerluni. Namminersorlutik Oqartussat ukiumut 22,5 mio. koruunit missaannik assartuussinermi suliassat suliarineqarnissaannut atugassanik Air Greenlandimut akiliisarpoq (2009).

Isumaqatigiissut 2005-imi isumaqatigiissutigineqarmat, neqeroorut ilaatigut bilitsinut akit akinit atuuttunit annertuumik allaanerusussaanninnerannik (siuliani isumaqatigiissutaasumi akit annerpaamik 10%-inik qaffanneqarnissannik) erseqqissaatitalik tunngavigineqarpoq. Tamatuma kingunerisaanik Kalaallit Nunaata kujataani angalanermut bilitsit akikitsuarsuanngorput, siornatigut angallassineq imaatigut angallatit (aammalu sikorsuit nalliusimaarneranni/immap sikuunerani assartuussineq imaatigut angallatit ajornarsigaangat qulimiguullit) atorlugit ingerlanneqartarsimammat.

3.2 Angallatit atorlugit assartuussinermut allannguinnermi sunniutissat pingaernerit

Kalaallit Nunaata kujataani sikorsuaqannginnerata/immap sikuunnginnerata nalaani ilaasunik angallassinerup qulimiguulinniit angallatinut ilaasartaatinut nuunneqarnerani attaveqaatinut amerlasuunik aningaasaliisoqartariaqartussaangilaq²⁸.

²⁸ Angallatinik pioreersunik imaatigut angallassinnermut atuisoqalinngippat/nuussisoqanngippat, angallatinik nutaanik pisinissamut aningaasaliisoqassaaq. Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitap misissuinerani aningaasaqarnermik naatsorsukkanut atortunik nalikil-

Angallannermut sunniutissat	Allannguinerimli qulimiguulinnut aamma angallatinut atortut atorpeqartut allannguuteqartariaqassapput, taamatullu angallattut piffissaq atortagaat allannguuteqartussaalluni. Angallatit atorlugit sullissinerup manna qulimiguulimmik sullissinermut naleqqiullugu aallartartut amerlillugit ilusilerneqarnerani aamma atuisut iluaqutissanik amerlanerusunik misigisaqassapput, pisariaqartitsilernerminni angalanissamut periarfissaat amerlissallutik, taamaalillunilu piffissaq taamaangaannartinneqarsinnaasoq annikillissalluni.
Aallartartut amerlasusaat/akulikissuseq	Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap isumaa malillugu illoqarfiit nunaqarfiillu angallatit ilaasartaatit atorlugit sullinneqarneranni tunngavigineqartariaqartoq tassaavoq, angallatit tikittartut akulikissusaasa minnerpaamik qulimiguulimmik ingerlatsinermi akulikissutsit amerlaqatiginissaat – ajornanngippallu amerlanerunissaat. Kisiannili paasinarsisimavoq, akulikissusissaq eqqortoq piuumassusermut naleqqussarneqartariaqarmat, ingerlatsinermut aningaasartuutit sapinngisamik appasitsinneqartussaammata. Taamatuttaaq qulimiguulinnik atuinermi angallatit angalanissanut pilersaarutaasa Qaqortumi timmisartut tikiffissaannut aallarffissaannullu naleqqussarneqarnissaat pisariaqartussaavoq.
Angallatit suussusaat	Kalaallit Nunaata kujataani assartuussinermut angallavinni imaatigut angallatit assigiinngitsut atorpeqarsinnaassapput. Angallatinik sukkasuulianik minnernik (25 - 30 knob, aqqaneq marlunnik ilaasoqarsinnaasunik), ullumikkut Kalaallit Nunaata kujataani ilaatigut attartortitsilluni angallassinermut atorpeqareersunik atuisinnaaneq periarfissat ilagaat. Aamma angallatinik ilaasartaatinik annernik, 2006 tikillugu Kalaallit Nunaata kujataani sullissisuusimasut assinginik atuinis-saq periarfissaavoq. Tassani angallatit pineqartut tassaapput ²⁹ Najaaraq Ittuk

lilinerit aammalu aningaasaatinut aningaasartuutit, tamatigut atortut atorpeqarnerini ataa-siakkaanut akinik tunngaveqartinneqartut ilanngunneqarput. Taamaattumik aningaasaqarnermik naatsorsukkanut qinigassani ataa-siakkaani angallatit amerlassusissaannut imaluunniit qulimiguullit amerlassusissaannut naatsorsuutigisat avataanniitunik ilanngussisoqartariaqanngilaq.

²⁹ Angallatinit arlallit 2006 tikillugu Kalaallit Nunaata kujataani sullissisuusimasut, 2010-mi Qeqertarsuup Tunuani angallavinni angalatinneqarput. Taakku saniatigut angallatit marlussuit 12-25-nik ilaasoqarsinnaasut immikkut ittumik attartorneqarput, taakkulu 2005-imi aasaanerani Qassimiunut tassanngaanniillu aammalu Nanortallip kangianut angalatinneqarsimapput.

(14 knob, 60-inik ilaasoqarsinnaasoq) aamma Aviaq Ittuk /Aleqa Ittuk (9,5 knob, 36-nik ilaasoqarsinnaasut).

Kisiannili Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq isumaqarpoq, minnerunngitsumik mittarfiup nuunneqarnerani angallatit minnerit annernut naleqqiullutik iluaqutissartaqarnerussasut, sumiiffiup iluani angallanneqarnissamut pisariaqartitsineq annertuumik annikillisussaammat.

Siullermik angallatit minnerit angallatinut annernut naleqqiullutik marloriaamik sukkanerusinnaapput, taamaattumillu piffissaq angalaffiusoq sivikinnerusinnaalluni. Tamatuma saniatigut angallatit minnerit atorlugit tikittartut akulikinnerusinnaapput. Taamatuttaaq angallatit minnerit angallatinut annernut, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq maannamut isiginiarsimasaanut naleqqiullutik ilaasumut ataatsimut kilometerimut aningaasartuutissat ikinnerusarput.

Taamatuttaaq angallatit minnerit eqaannerusumik aaqqissuunneqarsinnaapput, assartuussinermi suliassat suliarineqarnissaannut angallatit amerlanerusut atorneqartussaammata. Taamaalilluni assartuussineq siunnerfeqarfiunerusoq periarfissinneqartussaavoq, taamatullu angallatit pisinnaasaannik annikitsuararsuarmik atuiffiusut atorlugit angallassinissaq pinngitsoorneqartussaassalluni.

Angallatit minnerusut angallatinut annerusunut naleqqiullutik ilorrisimaarnannginnerusutut atuisunut misigineqartarnissaat ilimanarpoq. Tamatuma saniatigut angallatit silarlunneranut malussajannerusarput (tamannalu Kalaallit Nunaata kujataani sinerissamut qanittumi akuttunerusarpoq³⁰). Kiisalu angallatit ingerlatsinikkut angallatinit anginerusunit isumannaagaannginnerusarput. Tamanna nassuiaammi matumani Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitamit annertunerusumik naliliiffigineqanngilaq.

³⁰ Nanortallip eqqaani avataasiorluni angallassisoqartassaaq. Tamatumunnga atatillugu oqaatigineqassaaq, Itilliarsummi kalittaat aqquaat qaartiterinikkut itisilerneqarsinnaassapat, angallavissap ungasissusia annikillisinneqarsinnaammat.

Qulimiguulinnik

ingerlatsineq

Sikorsuaqannginnerani/imaq sikoqannginnerani qulimiguullip aalajangersimasumik angalanera tunngaviusumik unitsinneqartassaaq (kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissut naasartussaammat). Sikorsuaqarnerata nalaani – nalinginnaasumik marsimiit juulimut – aammalu immap isoqarnerata nalaani ”sikorsuaqarnerani qulimiguulimmik” taallugu sullissisumut isumaqatigiissusiortarnissaq pisariaqartussaavoq, taannalu Bell 212-iusinnaavoq, imaluunniit tassaasinnaalluni qulimiguulik alla arfineq pingasuniit qulingiluanut issiavilik, nassatanillu inissaqartitsiviusoq, imaatigut angalanissaq sikorsuar-nit/immap sikuani ingerlanneqarsinnaatinnagu atorneqartartussaq.

Bilitsit akii

Assartuussineq qulimiguulimmik atuinermiit angallannermut atuinermut nuunneqassasoq aalajangiunneqassappat, angallammik assartuussinermi bilitsit akiinut kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutip ilusilerneqarnissaa apeqqutaasussaavoq. Angallatinik atuinermi aningaasartuutit ataatsimut isigalugit qulimiguulimmik atuinermi aningaasartuutinit ikinnerummata, angallatinik atuinermi akit qulimiguulimmik atuinermi akinit amerlanerussanngitsoq ilimagineqartariaqarpoq (tamatumunngali aallartartut akulikissusaat/amerlassusaat apeqqutaavoq).

3.3 Angallannermi inuiaqatigiillu aningaasaqarneranni kingunerisassanik naliliineq

Angallatinik assartuussinermut nuussinermi angallannermi inuiaqatigiillu aningaasaqarneranni kingunerisassanik naliliisoqassappat, ilimagisat misissuinerup inerneranut annertuumik isumaqartussat arlallit takussutissiorneqartariaqarput. Tassani assersuutigalugu angallatit atorneqartussat suussusissaannut, angallatit aallartarnerisa akulikissusissaannut aammalu sikorsuaqannginnerani/imaata isoqannginnerani qulimiguulimmik assartuussinermi tamakkiisumik ilaannaasumilluunniit peerneqarnissaanut ilimagisat pineqarput.

Piffissap nalinga tas-sungalu aningaasartuutit

Matuma siuliani taaneqartutut, angallatinik aallartartut akulikissusiata minnerpaamik qulimiguulimmik ingerlatsinermi akulikissutsitut innissaa Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap sulinermini tunngavigisussaavaa. Taamaalil-

luni angalasussat pisariaqartillugu angalanissamik naammassinninnissamut periarfissaasa pitsaanerulernerisigut, taamaalillunilu piffissap annaaneqarsinnaasup sivikillisinneqarnissaanut periarfissaqalernerisigut pitsannguisoqassaaq.

Imaatigut angallassineq qanorluunniit ilusilernerqaralarpat, angalasussat ataatsimut isigalugu angallammik angalanermut qulimiguulimmik angalanermut naleqqiullugu piffissap sivilunerusup atorneqartalerneranik misigisaqartussaapput. Tassalu Qaqortumiit Alluitsup Paanut angalasoq nalunaaquttap akuneranik ataatsimiit akunnerit marluk avillugumiit sivilunerusumik angalasalissaaq, kiisalu Qaqortumiit Nanortalimmut angalasoq, angallatip sukkassusaa apeqqutaatillugu nalunaaquttap akunneri marluk avillugumiit tallimanut sivilunerusumik angalasalertussaalluni (kalittaatit aqputaat Itilliarsummiittoq aqqusaarnagu).

Tamatuma peqatigisaanik angalasut Qaqortumut mittut, tassanngaanniillu illoqarfinnut nunaqarfinnullu allanut ingerlaqqittussat, timmisartumiit angallammut nuuttussat, timmisartumiit qulimiguulimmut nuuttussanut naleqqiullutik piffissamik sivilunerusumik atuisalertussaapput. Timmisartumiit qulimiguulimmut nuuttarnerup mittarfimmi pisarnera, aammalu timmisartumiit angallanermut nuuttussat mittarfimmiit aqqusinikkoorlutik umiarsualivimmukartartussaanerat tamatumunnga pissutaavoq.³¹

Piffissap angalaffiusussap nuuffissallu saniatigut aamma ilaasut piffissamik atuinerat tamarmiusoq ilanngullugu naliliiffigineqassaaq. Piffissaq pineqartoq tassaavoq aallarfiissat marluusut akornanni piffissaq atorneqartoq. Kalaallit Nunaata kujataani aallartartut ikinnerisa kingunerisaanik piffissarititaasut Kalaallit Nunaata kujataanut pingaaruteqarluinnarput.

Qulimiguulimmik assartuussinernerup angallammik assartuussinermik ilaneqarneratigut aallartartut amerlippata, taamatut pitsannguinnikkut sivilunerusumik angalasarnermi taarsiinermilu piffissaq annaaneqartartoq pitsannguiffigineqarsinnaasoq, Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitaq naliliivoq.

³¹ Aqqusernup takissusissaanut mittarfiup inissiffissaa apeqqutaassaaq. Inissiffissaq 3-mut inissiinermi angalanissap minutsinik 30-inik sivilussuseqarnissaa ilimagineqarpoq.

Atortunut aningaa-
sartuutinit sipaagas-
sat

Sikorsuaqarnerata/immap sikuunerata ataani imaatigut angallassinermut allannguinermi Kalaallit Nunaata kujataani qulimiguulimmik assartuussinereit annertuumik ikilisinneqartussaapput, tamatumalu kingunerisaanik nalunaaquttap akunnerisa timmisartorfiusut annertuumik sipaagaqarfiusussaapput. Qulimiguulimmik assartuussinereit sikorsuaqannginnerata/immap sikoqannginnerata nalaani atorunnaartarnissaat eqqarsaatigineqarpat, ukiumut nalunaaquttap akunneri qulimiguulimmik angallassiffiusut 800-t missaanniittut sipaarneqartartussaapput. Tamanna kisiat isigissagaanni sipaangassat amerlassapput, pingaartumik Kalaallit Nunaata kujataani ilaasunik angallassinermi qulimiguullit ingerlanneqarnerannut aningaasartuutit, sumiiffimmi ingerlasussanik piareersaasarnermi aqutsinermilu pissutsit immikkut ittuunerat pissutigalugu annertummata.

Qulimiguulimmik assartuussinermut taarsiullugu angallatinut aningaasartuuteqartoqartussaavoq. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap naatsorsorallaagaasa takutippaat, assartuussinermi atortut ingerlanneqarnerinut aningaasartuutissanik sipaagaqartoqarsinnaassasoq, angallatit ataatsimut isigalugit qulimiguulinnit akikinnerummata. Kisiannili sipaarutissat amerlassusissaannut pingaartumik pissutsit pingaarutillit pingasut uku apeqqutaassapput:

- Angallat atorneqartoq – angallatit minnerit ataatsimut isigalugit angallatinit anginerusunit akikinnerupput.
- Angallatit aallartarnerisa akulikissusaat – aallartartut amerlanerulerneranni attaveqaatillu pitsanngorneranni angallatinik assartuussinermut aningaasartuutit amerlanerulissapput.
- Qulimiguullit ukiumut qaammatini ikittuinnarni atorneqartaraluarpataluunniit, qulimiguulinnut aningaasartuutininik aalajangersimasunik sipaarneqarsinnaanngitsunik peqartuartaassaavoq. Aningaasartuutinit aalajangersimasunit qanoq amerlatigisut sikorsuaqarnerata nalaani kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutinit nammanneqartarnissaannut, qulimiguullit Kalaallit Nunaata kujataani angallavinni assartuussinermut atorneqannginnerata nalaani siunertanut allanut atorneqartarnissaa apeqqutaassaaq.

Angallatit nammine-
risamik pigisat aam-
ma attartortittakkat
tunuartinneqarnissaat

Kalaallit Nunaata kujataani inunnik assartuussinermi suleriaatsinik aallartitsi-
soqassappat, ilaasunik angallatiniit angallassinermut nuunnerat pissutigalugu
angallatit namminerisamik pigisat aammalu attartortittakkat tunuartinneqassa-
sut ilimagineqarsinnaavoq. Tamatuma kingunerisaanik inuiaqatigiit aningaasa-
qarneranni isumalluutit, angallatit mikisut taakku ingerlanneqarnerannut angu-
neqartussat sipaarutigineqassapput.

Kalaallit Nunaata kujataani angalasut, namminerisamik pigisat imaluunniit at-
tartorneqartut amerlassusaannut paasissutissanik tutsuiginartunik soqanngilaq.
Taamaattumik nuunneqarsinnaasut naliliiffiginissaat ajornarpoq.

Illoqarfiit akornanni
qulimiguulimmik
ingerlatsinerup i-
ngerlaannarnissaa

Kalaallit Nunaata kujataani inunnik angallassinermi kiffartuunneqarnissamik
isumaqatigiissut atorunnaarluni imaatigut angallassinermut nuunneqaraluarpal-
luunniit, Kalaallit Nunaata kujataani sikorsuaqarnerata/immap sikuunerata na-
laani qulimiguulimmik angallassinerep unitsinneqarnissaa qulakkeerneqarsin-
naanngilaq. Tamatumani Air Greenlandip immaqalu sullissisut allat niuerner-
mik tunngaveqarluni ingerlatsinissamik aalajangernissaat apequtaassaaq. Illo-
qarfiit Narsap, Qaqortup aamma Nanortallip akornanni annertussusilikkamik
tapiissutitaqanngitsumik qulimiguulimmik ingerlatsiinnartoqarsinnaavoq, anga-
lasut ilaasa piffissami sivikitsumi angalanissamut akileerusussuseqarnerat an-
nertussasoq, taamaattumillu qulimiguulimmik angalanissamut akimik qaffasis-
sumik akiliinissamut piareersimasassasut ilimagineqarmat. Tamanna pingaar-
tumik sumiiffimmi aatsitassarsiornermik aallartitsisoqassappat atuutissaaq.

3.4 Naliliineq

Kalaallit Nunaata kujataani angallassineq qanoq iluseqassanersoq pillugu aala-
jangersaanissaq suliassaavoq pisariusoq. Mittarfik Narsarsuarmit Qaqortumut
nuunneqarpat, sumiiffiup iluani inunnik angallassineq angalasullu katitigaane-
rat allannguuteqassaaq, taamaalillunilu sumiiffiup iluani inunnik angallassi-
nermi timmisartumik ingerlaqqinniarlutik angalasartut ikinnerulissapput. Tama-
tuma saniatigut sikorsuaqarnerani/immap sikuunerani annaasaqaataasinnaasut
qanoq iliorluni kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutini isumaqatigiissuti-
gineqartussani sullissisut aamma inuiaqatigiit akornanni pitsaanerpaamik ag-
guarneqarsinnaanersut pillugit apequtit arlaqarput. Assartuussineq pillugu I-

sumalioqatigiissitap Kalaallit Nunaata kujataani angallassinerup ilusissaanut naatsorsukkani isumaliutersuutinilu isumaliutissiisummi sukumiisumik saqqummiukkumaarpai.

Matumali siuliani Kalaallit Nunaata kujataani angallassinerup pilersaarusiornegarnissaanut apeqqutit mittarfiup Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqarnissaanut inassuteqaateqarnissamut isumaqanngillat.

4 Qaqortup aamma Narsap akornanni aqqusineq/ikaartaat

Qaqortumi mittarfik nutaaq inissiiffissaq 3-mut inissinneqassappat, Narsamiit mittarfimmuut qaningaatsiartussaavoq. Taamaalilluni mittarfimmuut qanittumuut talittarfiliornissap inuiaqatigiit aningaasaqarneranni iluanaarutaasinnaalernissaanut periarfissanik ammaassisoqassaaq, taamaalillunilu Narsaq, Qaqortoq mittarfillu aqqusineq/ikaartaat atorlugu toqqaannartumik atassuserneqassallutik.

Ilusiliaq 4.1 Qaqortup aamma Narsap akornanni aqquserniornissap/ikaartaasiinissap titartarneqarnera

Najoqqutarineqartoq: Mittarfeqarfii, 2004: Pineqartoq: Qaqortup Narsallu akornanni ikaartaat

Qaqortup aamma Narsap akornanni aqquserniornikkut/ikaartaasiinikkut Qaqortumi aamma Narsami illoqarfinni inuiaqatigiit imminnut atalersussaapput, tak. Ilusiliaq 4.1. Tamatuma saniatigut Qaqortup aamma Narsap akornanni qulimi-guulimmik assartuussineq atorneraarunnaarpat piffissaq angalaffiusoq sivikilli-sussaavoq.

Tamanna aamma Qaqortup eqqaani inissiiffissani allani anguneqarsinnaavoq. Ataatsimullu isigalugu – tassalu Qaqortup eqqaani mittarfiliornermi (1199 m) aamma Qaqortup Narsallu akornanni aqquserniornikkut/ikaartaasiinikkut – maanna naliusut ilanngaasereerlugit inissiiffissanut allanut naleqqiullugu amer-lanerussapput, inissiiffissaq 3-mi sanaartornermut aningaasartuutissat inissiif-

fissani allani sanaartornermut aningaasartuutitut naleqqiullugu, maanna naliusut ilanngaasereerlugit ikinnerpaamik 100 mio. koruuninik amerlanerupput, tak. Takussutissiaq 2.5.

4.1 Piumasarineqartut angallannikkullu kingunerisassat

Narsap aamma Qaqortup mittarfiata akornanni imaatigut angallannissaq ajorna-runnaarsinneqassappat, mittarfimmut qanittumi talittarfiliornissaq, kiisalu mittarfiup talittarfiullu akornanni aqquserniornissaq pisariaqarpoq.

2004-mi Qaqortup, Narsap Narsarsuullu akornanni aqquserniornissamut/ikaartarfiliinissamut periarfissat Mittarfeqarfiit misissuiffigaat, tassunga Qaqortup aamma Narsap akornanni aqquserniornissaq/ikaartarfiliinissaq, attaveqaatillu taakkununga atasut ilanngullugit misissuiffigalugit. Tamatumunnga atatillugu attaveqaatinut pisariaqartinneqartunut aningaasalersuinissamut aningaasartuutissat missingersuusionerqarput³².

Narsap Qaqortullu akornanni piffissaq angallavissusaq sivikinnerpaassappat, Qaqortup qeqertaasartaata sineriaata avannaani Nuupiluk aallaavissatut pitsaannerpaassasoq nalunaarusiami aalajangerneqarpoq. Sinerissap avannarpasissuaniit Narsamut 20 km-it missaannik ungasissuseqarpoq, 11 sømilit missaanniiluni.

Sanaartornermut aningaasartuutit, umiarsualivik

2004-mi akit naapertorlugit Narsami ikaartarfiup talittarfissaa 5 mio. koruuninik, aamma Nuupilummi talittarfissap 6 mio. koruuninik (2010-mi akit naapertorlugit 6,0 aamma 7,2 mio. koruuninik) akeqassasut, nalunaarusiami missiliorneqarpoq.

Sanaartornermut aningaasartuutit, aqqusernit

Umiarsualivimmut aqquserniornissaq pisariaqarpoq. Narsami aqqusineq pio-reersoq aqqutigalugu ikaartaatip talittarfianut aqqusineqartitsisoqassaaq, taamaattumillu ikaartarfiup talittarfianut nutaamik aqquserniortoqartussaannigilaq. Qaqortup tungaani ikaartaatip talittarfissaanut mittarfimmiit ikaartaatinut talit-

³² Mittarfeqarfiit, 2004: "Angallannermut sanaartukkat, Sanaartugassanut nassuiaatit missingersuutillu, suliap ilaanut suliaasaq: Qaqortup, Narsap aamma Narsarsuup akornanni angallannermut atortut, pineqartoq: Qaqortup aamma Narsap akornanni ikaartaat.

tarfissap tungaanut nutaamik aqquserniortoqassaaq. 2004-mi aqqusinermut tassunga aningaasartuutissat 2004-mi akit tunngavigalugit 10 mio. koruunit missaannut missiliorneqarput, tassalu 2010-mi akit tunngavigalugit inissiiffissaq 3-mi sananissaq 12 mio. koruunit missaannut missiliorneqarluni.³³

Taamaalilluni inissiiffissamut tassunga aammalu ikaartaasiinissamik aaqqiussutissat toqqarneqartumut aningaasaliissutissanut aningaasartuutissat 25 mio. koruunit missarpiaanniissapput.

Ingerlatsinermut aserfallatsaaliuiner-mullu aningaasartuutissat

Umiarsualivinni aqqusinernilu ingerlatsinermut aserfallatsaaliuiner-mullu aningaasartuutissat missingersuusionerqanngillat. Taamaammatt naatsorsuinermit tamatumunnga aningaasartuutissat ukiumut sanaartornermut aningaasartuutissat 4 %-iinik amerlassuseqartarnissaat tunngavigineqarpoq. Tassalu ukiumut ingerlatsinermut aningaasartuutissat 1,25 mio. koruunit missaanniissapput.

Angallannerup ilusaanik

misiliineq

Tamanna tunngavigalugu angallannerup ilusaa misilinneqarpoq, Narsap, Qaqortup aamma mittarfiup akornanni aqqusernup/angallatip ataatsimut sunniutissai paasiniarlugit.

Angallannerup ilusaata misilinneqarnerani uku qitiusumik tunngavigineqarput:

Qulimiguullit

Narsap aamma Qaqortup akornanni qulimiguullip angalanera ukioq kaajallallugu unitsinneqartut missiliorneqarpoq. Tamatumani angallatit imaatigut angallassinermut atorneqartut sikorsuit ajornartorsiutaanerinit akornuserneqannginnissaat tunngavigalugu naliliisoqarpoq. Taamatut naliliinermut Siku-nik Alapernaarsuiffimmiit paasissutissat, kiisalu RAL-imut, sumiiffimmi imaatigut angallassinermik misilittagaqarluartumut apersuinerit tunngavigineqarput. Pingaartumik upernaakkut sermeq ukkartartillugu sikut ajornartorsiutaasartut ilisimatitsissutigineqarpoq, kisiannili angallatit sikut avaqqullugit ingerlasinnaasassasut naliliisoqarpoq.

³³ Mittarfeqarfiit, 2004: " Sanaartugassanut nassuiaatit missingersuutillu, suliap ilaanut suliaasat: Qaqortup, Narsap aamma Narsarsuup akornanni angallannermut atortut, pineqartoq: Aqqusineq.

Angallatit Mittarfeqarfiit nalunaarusiaat 2004-meersoq naapertorlugu angallatinik ilaasartaatinik, 36-nik ilaasoqarsinnaasunik atulersitsisoqassaaq, taakkulu angallavissaq 20 km-it missaanni isorartussuseqartoq sukkassuseq agguaqatigiis-sillugu 15 knob-it imaluunniit nal. ak. 28 km-it missaanniittoq atorlugu ingerlavigisinnaassavaat.

Angalanissanut

pilersaarutit

Sapaatit akunnerisa ulluini tamani ullormut siumut utimullu angalanerit marluk tunngavigalugit angalanissanut pilersaarutit atorneqassapput. Ullaakkut unnuk-kullu angallassisoqartassaaq, taamaalillunilu Nuup Kangerlussuullu tungaanut timmisartunut pitsaanerpaamik ataqatigiissaarisooqartassaaq. Angalaneq minut-sit 45-t missaannik sivisussuseqassaaq.

Bussinik angallassinert Ikaartarfimmiit mittarfik (inissiiffissaq 3) aqqusaarlugu Qaqortumut bussinik angallasisussanik, katillugit minutsit 30-t missaanni angallassisartussanik atul-ersitsisoqassaaq. Angallavinnut pilersaarutit timmisartut umiarsuillu tikittarne-rinut aallartarnerinullu naleqqussarneqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Bilitsinut akit

Bilitsinut akit naatsorsorneqarnerinut AUL-ip 2005-imi Kalaallit Nunaata kujataanut akigititai aallaavigineqassapput.

Angallannermut

sunniutissat

Takussutissiaq 4.1-imi piffissap angalaffiusussap allangornerata ilaasunut nas-siussanullu angallannikkut kingunerisassat naatsorsorneri takutinneqarput.

Takussutissiaq 4.1 Ineriartorfissanut takussutissiaq 1, 2032-mi qulimiguullit atorneqaannarnissaannut naleqqiullugu Qaqortup aamma Narsap akornanni aqqusinikkut/angallammik angalanermi ukioq kaajallallugu piffissat (nalunaaquttap akunnerisa) angalaffiusut assigiinnigissutaat. Kisitsisit sinneqartoorutit isikkullit tassaapput ikileriaatit/pissarsiat

Imm.	Nunaqavissut, inuussutissar-siornermut atatillugu angalasut <i>inummut nal. ak.</i>	Nunaqavissut, namminerisa-mik angalanerit <i>inummut nal. ak.</i>	Inuussutissar-siornermut atatillugu (nunaqavis-suunngitsut) <i>inummut nal. ak.</i>	Takornaria-qarneq <i>inummut nal. ak.</i>	Nassiussat, timmisartooq <i>nal. ak. /kg</i>	Allakkat <i>Nal. ak./kg</i>
Piffissaq angalaffiu-soq	-2.966	-739	-499	-1.508	-428.477	-77.411
Piffissaq taarsiiffiu-soq	-699	-173	-131	-37	-179.415	-34.335

Nassuiaat: Piffissami angalaffiusumi piffissaq timmisartumi/angallammi atorneqartut pineqartut. Piffissaq taarsiiffiusoq tassaavoq piffissaq, ilaasut akunnittut tikinnermiit aallarnermut mittarfimmi/umiarsualivimmi utaqqiffiat.

Piffissap taarsiiffiusup naatsorsomerani timmisartup/qulimiguullip aamma Qaqortumi timmisartup/angallatip ataqatigiinnerisa assigiinnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Tassalu mittarfimmiit Nuupilummi umiarsualivimmut assartuussineq kisimi piffissamut taarsiiffiusumut ilaatinneqarpoq (minutisnik 30-nik sivilissuseqarnissaa ilimagineqarpoq).

Angalasut piffissamik annaasaqartassapput, qulimiguulik angallammit sukkanerummat, aammalu timmisartumiit angallammut Qaqortumi timmisartumiit qulimiguulimmut taarsiinissamut naleqqiullugu piffissaq taarsiinissamut atorneqartoq sivitsortussaavoq.

4.2 Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut sunniutissat

Siullermik Mittarfeqarfiit nalunaarusiaanni naatsorsuutigisat atorlugit Qaqortup aamma Narsap akornanni aqquserniornerup/ikaartaatiliinerup inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut sunniutissat nassuiaatigineqassapput. Tamatuma kingorna Mittarfeqarfiit nalunaarusiaanni naatsorsuutigineqartutut angallatinut angisuumut taarsiullugu angallatinik minnernik atuilernerup inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut sunniutissai nassuiaatigineqassapput.

4.2.1 Mittarfeqarfiit nalunaarusiaanni naatsorsuutigisat aallaavigalugit (angallat angisooq)

Takussutissiaq 4.2-mi suliassami maanna naligititaasoq ilanngaasereerlugu (NNV) aammalu suliassaqarfiup iluani erniat tunngavigalugit inuiaqatigiit aningaasaqarneranni angusat allanneqarput. Maanna naligititaasut ilanngaasereerlugit tassaapput, piffissami aningaasalersuiffiusussatut naatsorsuutigineqartumi (ukiuni 25-ni) realrente ukiumut 4 %-iusoq atorlugu suliame isertitat aningaasartuutillu nalingi ilanngaaseriikkat.

Takussutissiaq 4.2 Qulimiguulimmik angallassinermut taarsiullugu Narsami angallatip aamma Qaqortumi mittarfiup eqqaani umiarsualiviup nutaap akornanni angallassinermi maanna naligititaasut ilanngaasereerlugit

mio. DKK	V1	V2	V3
Sanaartornermut aningaasartuutit	-24	-24	-24
Naliusup sinnera	8	8	8
Sanaartornermut aningaasartuutit, katillugit	-15	-15	-15
Nutarterinerimut aserfallatsaaliuinerimullu aningaasartuutit	-18	-18	-18
Ingerlatsinerimut aningaasartuutit, silaannakkut angallassinermi	147	147	147
Ingerlatsinerimut aningaasartuutit, angallatit	-42	-42	-42
Ingerlatsinerimut aningaasartuutit, bussit	-3	-3	-3
Bilitsinit isertitat, silaannakkut angallassinermi aamma angallatini	-8	-9	-9
Ingerlatsinerimut aserfallatsaaliuinerimullu aningaasartuutit, katillugit	76	75	75
Piffissaq atuisut iluanaarutaat	-80	-86	-88
Ilaasut bilitsinut aningaasartuutaat	8	9	8
Atuisut iluanaarutaat, katillugit	-73	-77	-80
Ajutoornerit, nipiliornerit silaannarmillu mingutsitsinerit	0	0	0
Silap pissusaa (CO2)	1	1	1
Avammut aningaasartuutit, katillugit	1	1	1
Akitsuutit sunniutaat	0	0	0
Akileraarnerup nikinnerani annaasat	5	5	5
Sunniutit allat, suliffeqarnerimut sunniutit ilanngullugit	0	0	0
Sunniutit allat, katillugit	5	5	5
Maanna naliusut ilanngaasariikkat katillugit (NNV)	-7	-12	-14
Suliassa qarfiup iluani erniat	2,0%	0,1%	-0,9%

Nassuiaat: v1, v2 aamma v3 tassaapput ineriartorfissatut takussutissiat 1, 2 aamma 3.

Sanaartornermut
aningaasartuutit

Umiarsualivinnik aqqusinernillu sanaartornermut aningaasartuutit naliusup sinnerata ilanngunneqarnerani maanna nalogititaasut ilanngaasereerlugit 15 mio. koruunit missaanniipput.

Ingerlatsinerimut
aningaasartuutit,
timmisartuq

Narsap aamma Qaqortup akornanni qulimiguulinnik angallassinertit imaatigut angallassinermut allannguinerup kingorna atorunnaassapput, taamaalillunilu nalunaaquttap akunneri timmisartorfiusut annertuumik sipaaga qarfigineqassapput. Ineriartorfissanut takussutissiaq 1-imi naatsorsuineq malillugu qulimiguulimmut nalunaaquttap akunnerisa katillugit 248-t missaanniittut siparneqarnis-

saat naatsorsorneqarpoq, sipaarutissallu taakku maanna naligititaasut ilanngaa-sereerlugit 147 mio. koruunit missaanniipput.

Ingerlatsinermut aningaasartuutit,

angallatit

Angallatinik ingerlatsinermut aningaasartuutit angalaffiusumi kilometerimut ataatsimut ataasiakkaanut akit, aningaasartuutinik tamanik, taakkunungalugu ilanngullugu nalikilliliinernik aningaasaatinullu aningaasartuutinik imaqartut tunngavigineqarput. Ataasiakkaanut akit kilometerit angalaffiusut amerlassusaannik naatsorsuinerlutit ilanngullugit atorineqarput.

Ineriartorfissanut takussutissiaq 1-imi naatsorsuineq malillugu kilometerit angalaffiusut amerlassusaat 30.000 km-it missaannut aalajangerneqarput, tassalu maanna naligititaasut ilanngaasereerlugit 42 mio. koruunit missaannik naleqarlutik.

Bilitsinit isertitat

Sullissisut atuisullu bilitsinit isertitaasa akiliutaasalu allannguutissaasa naatsorsorneqarnerini maanna qulimiguulinnut bilitsit akii, kiisalu angallatinut, 2005-imi angallassiunnaarnermi bilitsit akii tunngavigineqarput.

Takussutissiaq 4.2-mi takuneqarsinnaasutut ineriartorfissanut takussutissiaq 1-imi sullissisut bilitsinit isertitaat maanna naligititaasut ilanngaaseriikkat tunngavigalugit 8 mio. koruunit missaannik ikilissapput, tamatumani imaatigut angalanissaq timmisartornermit akikinnerusoq takutinneqarpoq.

Tamatuma peqatigisaanik atuisut bilitsinut akiliutit apparnerisigut iluanaaruteqassapput, taakkulu aamma ineriartorfissanut takussutissiaq 1-imi maanna naligititaasut ilanngaasereerlugit inernerini akunnaallisillugit 8 mio. koruuninut missiliorneqarput.

Piffissamut aningaa-sartuutit

Piffissap angalaffiusussap assigiinningsutaa angallattunut nalitigut annaasaqaattissatut naatsorsorneqarpoq, tamannalu ineriartorfissatut takussutissiaq 1-imi maanna naligititaasut ilanngaasereerlugit 80 mio. koruuninik annertussuseqarpoq.

Avammut aningaa-sartuutit

Qulimiguulinniit angallatinut allannguinerup kingunerisaanik nukik atorineqartoq annikillissaaq. Annikillissutissat ineriartorfissanut takussutissiaq 1-imi maanna naligititaasut ilanngaasereerlugit 1 mio. koruuninut nalilerneqarput naatsorsorneqarlutillu.

Sunniutissat allat Suliassami pisortat missingersuutaat umiarsualivinnut aqqusinernullu, pisortanit akilerneqartussatut naatsorsuutigineqartunut aningaasaliinikkut sunniuteqarfigineqassapput. Tamatuma saniatigut sullissisut ingerlatsinermut aningaasartuutaannit sunniuteqarfigineqassapput, sullissisut pisortanit pigineqarnissaat ilimagineqarmat. Taamaattumik naggataagut sullissisut ingerlatsinermut aningaasartuutaasa allannguutaat pisortat missingersuutaannut sunniuteqassapput. Tamatuma kingunerisaanik ineriartorfissanut takussutissiaq 1-imi akileraartarnerup nikinnerani maanna naligititaasut ilanngaasereerlugit 5 mio. koruunik iluanaaruteqarfiussasut naatsorsorneqarpoq.

Angusat tamarmiusut Takussutissiaq 4.2-mi takutinneqarpoq, Mittarfeqarfiit naatsorsuutigisaat tunngavigalugit Narsamiit Qaqortumut angallassineq Qaqortumi mittarfik aqqusaarlugu qulimiguulinniit angallatinut nuunneqarpat, inuiaqatigiit aningaasagarnerat ataatsimut isigalugu annaasassat annikitsuusut. Ineriartorfissatut takussutissiani pingasuni assigiinngitsuni maanna naligititaasut ilanngaasereerlugit annaasassat 7 aamma 14 mio. koruunit akornannut naatsorsorneqarput.

Angusanut piffissamik annaasassat annertuut naatsorsorneqartut tunngavigineqarput. Piffissamik annaasassat peerneqarluinnarpata, suliassaq inuiaqatigiit aningaasagarnerat eqqarsaatigalugu iluanaarutaalluartaavoq.

4.2.2 Angallatinik minnernik atuilluni

Qaqortumi mittarfiup eqqaani talittarfimmiit ikaartaasiinermi aamma angallatit minnerit, inunnut 12-inut inissaqartut atorlugit sullissisoqarsinnaavoq. Nalililneq malillugu tamatuma kingunerisaanik Narsami talittarfiup allineqarnissaa pisariaaruttussaavoq, taamatullu Nuupilummi umiarsualivimmik sananissamut aningaasartuutissat angallatinut annernut talittarfimmik sananermiit ikinnerussallutik. Tassanili taamaallaat Narsami alliliinissamut aningaasartuutissat siiparneqarsinnaasut tunngavigineqarpoq, taamaattumillu aqqusinernik umiarsualivinnillu sananissamut aningaasartuutissat 25 mio. koruunerpianiit 19 mio. koruunerpianut ikilisinneqarlutik.

Angallatit minnerit inunnut 12-inut inissaqartitsiviusut atorlugit piffissaq angalanermut atorneqartartoq affaannanngortinneqarsinnaavoq, angallatit taamaattut

angallatinut annernut naleqqiullutik marloriaatip missaanik sukkanerusut Mit-tarfeqarfiit nalunaarusiaanni oqaatigineqarmat. Paarlattuanik piffissaq taarsiif-fissaq sivikinnerulissanngilaq. Kisiannili piffissaq taarsiiffiususaaq piffissap annaasassap 15%-iata missaannaannik annertussuseqarpoq. Ataatsimut isigalu-gu piffissaq annaasassaq 43 %-it missaanik annikillisinneqassaaq.

Kilometerimut angallaviusumut ataatsimut ataasiakkaanut akit angallatinut an-nernut 36-nik ilaasoqarsinnaasunut naleqqiullugu angallatini minnerni ataa-siakkaanut akit 33 %-it missaannaanniissapput. Akerlianik angallat minneq a-taasiinnaq angallatinut annernut taartigineqassappat, angallatini minnerni pisin-naasat naammassanngillat.

Angallatit minnerit angallatinut annernut naleqqiullutik piumasaqarnermik ma-tusisinnaassagunik, angallatit minnerit kilometerit marloriaataannik angalasar-nissaat pisariaqassasoq naliliisoqarpoq, taamaattumillu angallatit minnerit mar-luk, tamarmik immikkut 12-inik ilaasoqarsinnaasut atorineqarnissaat naatsor-suutigineqarpoq, taamaalillunilu aamma akulikinnerusumik tikittoqartarnissaa-nut periarfissat amerlissapput. Tamanna tunngavigalugu naatsorsorneqarsin-naavoq, angallatinut aningaasartuutit tamarmiusut 33%-it missaannik annikilli-sinneqarsinnaassasut.

Takussutissiaq 4.3-mi angallatinik minnernik atuinermi angusat tamarmiusut inernerat saqqummiunneqarpoq.

Takussutissiaq 4.3 Qulimiguulimmik angallassinermut taarsiullugu angallatinik minnernik atuinermi Narsami angallatip aamma Qaqortumi mittarfiup eqqaani umiarsualiviup nutaap akornanni angal-lassinermi maanna naligititaasut ilanngaasereerlugit

mio. DKK	V1 – angallatit min-nerit
Sanaartornermut aningaasartuutit	-18
Naliusup sinnera	6
Sanaartornermut aningaasartuutit, katillugit	-12
Nutarterinermut aserfallatsaaliuinernullu aningaasar-tuutit	-14
Ingerlatsinermut aningaasartuutit, silaannakkut angal-lassinermi	147
Ingerlatsinermut aningaasartuutit, angallatit	-27
Ingerlatsinermut aningaasartuutit, bussit	-3

Bilitsinit isertitat, silaannakkut angallassinermi aamma angallatini	-8
Ingerlatsinermut aserfallatsaaliuinemullu aningaasartuutit, katillugit	95
Piffissaq atuisut iluanaarutaat	-46
Ilaasut bilitsinut aningaasartuutaat	8
Atuisut iluanaarutaat, katillugit	38
Ajutoornerit, nipiliornerit silaannarmillu mingutsitsinerit	0
Silap pissusaa (CO ₂)	0
Avammut aningaasartuutit, katillugit	0
Akitsuutit sunniutaat	0
Akilerarnerup nikinnerani annaasat	8
Sunniutit allat, suliffeqarnermut sunniutit ilanngullugit	0
Sunniutit allat, katillugit	8
Maanna naliusut ilanngaaseriikkat katillugit (NNV)	52
Suliassaqrarfiup iluani erniat	20,7%

Takussutissiaq 4.3-mi takuneqarsinnaasutut missingersuusiat naatsorsornerini inuiaqatigiit aningaasaqarneranni annertuumik erniortitsinissamik inerreqarput. Tassani takutinneqarpoq, naatsorsukkat inernerat atortunut, Kalaallit Nunaata kujataani inunnik angallassinissamut atugassatut naatsorsuutigineqartunut malussajatorujussuusooq.

4.3 Sunniutissat naliligaanngitsut

Pissutsinik matuma siuliani annertussusiliussanut ilanngunneqanngitsunik peqarpoq. Tassani pineqartut tassaapput:

- Angalasunit nutaanit pissarsiassat, aalajangersimasumik angallassinikkut akornuserneqartussat ilimagineqartut. Angalasarersut kisimik misissuinnermut ilanngunneqarput.
- Kuannersuarni aatsitassarsiorfimmik ammaasoqarsinnaavoq, malitassiassat allattorsimaffiat. Periarfissaq taanna malersorneqassappat, tamanna inuusutissarsiutinik ineriartortitsinermik annertuumik kinguneqartussaavoq, taamaattumillu Kuannersuit Narsamut taamatullu Qaqortumut illoqarfinnut qanittumik inissisimanagerat pissutaalluni titartarneqartutut aqquserniornikkut/ikaartaasiinikkut suliap imminut akilersinnaassusianut pitsaasumik

sunniuteqartussaavoq. Ikaartaasiinikkut illoqarfiit taakku akornanni ullor-
moortumik uteqattaarnissaq ajornarunnaarsinneqassaaq.

- Suliassap sunniutissaasa pitsaasut Qaqortup Narsallu imminnut atasun-
ngortissavai. Pingaartumik siunissaq ungasissoq eqqarsaatigalugu ullut ta-
maasa aallartartumik aalajangersimasumik angallassinissaq illoqarfiit taak-
ku akornanni ullumikkornit annertunerujussuarmik ataqatigiissitsisoqaler-
tussaavoq. Assersuutigalugu sanasut inuussutissarsiutillu allat akornanni
ataqatigiinnerup annertunerujussuannagnissaa eqqarsaatigineqarsinnaa-
voq.
- Qaqortup aamma Narsap akornanni tikittartut akulikinnerulersinneqarne-
ranni pissarsiassat naatsorsuinnermut ilanngunneqanngillat nalilerneqartil-
lu.
- Angallatinut ilaasartunit angallatinut namminerisamik pigisanit attartukka-
nillu nuunneqartussanit pissarsiassat naatsorsukkanut ilanngunneqanngil-
lat.

4.4 Naliliineq

Mittarfik Qaqortumut nuunneqassappat, inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqar-
saatigalugu, mittarfik sumulluunniit inissinneqaraluarpat, Qaqortup aamma
Narsap akornanni mittarfimmut atasumik aqquserniortoqartariaqar-
toq/ikaartaasiisoqartariaqartoq Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap i-
nassutigaa. Kiisalu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap naatsorsugaasa
takutippaat, attaveqaatip taassuma pilersinneqarnerani angallatit minnerit ator-
neqartariaqartut.

Sikunik Alapernaarsuiffimmiit paasissutissat, kiisalu RAL-imut, sumiiffimmi
imaatigut angallassinermik misilittagaqarluartumut apersuinerit tunngavigalugit
angallatit minnerit atorlugit angallassinermut sikut akornutaasussaannngillat.

5 Kalaallit Nunaata kujataani mittarfiit nalinginnaasut

Nanortalimmi mittarfimmik nalinginnaasumik, ilaatigut Narsap aamma Qaqortup akornanni qulimiguulimmik sullissinerup timmisartut minnerit atorlugit angallassinermik taarserneqarsinnaaneranut periarfissiisinnaasumik sanasoqarnissaa siunnersuutigineqarsimavoq. Aamma Narsami mittarfimmik minnermik sanasoqarsinnaavoq. Immikkoortoq 4-mi takuneqarsinnaasutut Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassutigaa, Narsap aamma Qaqortup akornanni mittarfik aqqusaarlugu ataatsimoortumik aqquserniortoqassasoq/ikaartaasiisoqassasoq. Taamaattumik Narsami nalinginnaasumik mittarfiliorsinnaaneq Isumalioqatigiissitamit toqqaannartumik misissuiffigineqanngilaq.

Kisiannili Narsap aamma Qaqortup akornanni aqquserniortoqassanngippat/ikaartaasiisoqassanngippat, Nanortalimmi mittarfimmik nalinginnaasumik sananissamut misissuinerit inernerit, Narsami nalinginnaasumik mittarfiliorsinnaanermik nalilersuineri tunngavissatut atorneqarsinnaassapput.

Timmisartup qulimiguulimmut taarsiullugu atorneqalernerani, timmisartup, soorlu Twin Otter-ip, 15-it missaannik ilaasoqarsinnaasup (ilaasumut ataatsimut aningaasartuutitut tamarmiusunut uuttorlugi, tassunga nalikilliliinerit aningaasaatinullu aningaasartuutit ilanngunneqarput) qulimiguulimmut naleqqiulluni ingerlatsineri akikinnerunera tassani iluaqutissaavoq. Ilaasunut tunngatilugu sullissineq piffissamut angalaffiusumut naleqqiullugu qulimiguulimmut timmisartumullu assigiipajaaginnassaaq, tassani aallartarneq mittarnerlu assigiipajaaginnarmata. Nanortalimmi nalinginnaasumik mittarfiliortoqassappat, Kalaallit Nunaata kujataani helistoppit akornanni timmisartuussinissamut pisariaqartitsineq atorunnaassaaq, tassani Narsap aamma Qaqortup akornanni ataatsimoortumik aqquserniornissaq/ikaartaasiinissaq apeqqutaassalluni.

Nanortalimmi mittarfimmik nalinginnaasumik sananissamut aningaasartuutissat ikittuinnaassanngillat, taamaattumillu tamatumunnga aningaasaliissutissat imminnut akilersinnaanissaannut annertuumik sipaagaqartoqarsinnaasariaqarluni. Matuma kinguliani Nanortalimmi nalinginnaasumik mittarfiliorerup aningaasaqarnermut sunniutissai missiliorlugit naatsorsuiffigineqarput, aningaasaliinissaq immiinnut akilersinnaassanersoq paasiniarneqarluni.

Sanaartornermut
anigaasartuutit

Mittarfik nalinginnaasoq tassaavoq mittarfik, timmisartunut minnernut, amerlanerpaamik 19-inik ilaasoqarsinnaasunut akuerisaasoq, timmisartullu tamarmiulluni oqimaassusaata 10 tonsit sinnersimassanngilai.

Nanortalimmi misissuinerni takutinneqarpoq³⁴, najukkami mittarfimmik 780 m-inik takissusilimmik (18 m-inik silissusilimmik), ujaraaqqanik qallikkamik sananissamut periarfissaqarluartoq, taassumattaq 1199 m-inut tallineqarsinnaanera periarfissaqarmat.

Inissiiffissat piumaneqarnerusut illoqarfiup avannaani aamma kujataani inissiimapput, taakkulu C'-mik aamma E-mik taaneqarput. Inissiiffissaq C' illoqarfiup avannaani 3 km-it missaanniippoq nunataanullu atasuulluni. E illoqarfiup kujataani qeqertamiippoq, aqqusinermillu takinerungaatsiartumik akisunerusumillu pisariaqartitsiviulluni.

Ilusiliaq 5.1 Nanortalip eqqaani mittarfiup inissiiffissaa

Sumiiffiit pineqartut marluk tamarmik misissorneqarnerminni mittarfimmi sanaffissatut piukkunnaateqartut paasineqarput. Inissiiffissaq C' inissiiffissatut naleqqunnerpaatut naliliiffigineqarpoq. Sanaartornissamut missingersuusiat ki-

³⁴ Najoqqutarisaq: Mittarfinnik annertusaaneq - 2008-imi killiffik. Namminersornerullutik Oqartussat.

ngulliit 2004-mi suliarineqarput, kisiannili 2008-mi juulimi akit siumut missiliorneqarlutik. Ujaraaqanik qallikkamik mittarfiliornissamut aningaasartuutissat tamarmiusut 65 mio. koruuninut ³⁴⁴, tassalu 2010-mi akit tunngavigalugit 68 mio. koruuninut naliliiffigineqarput (missingersuutininut mittarfiliornermi aningaasartuutissat tamarmiusut, tamatuma nassatarisaanik aqquserniornissamut il.il. aningaasaliinissanik ilaqartinneqartut ilaatinneqarput).

Siunissamut ukiunut 25-nut, naatsorsuineri 4 %-inik erniaqartitsiviusumut missiliuineri, aammalu ukiut 25-it qaangiunnerini aningaasaliissutaasut nalingsa sinnerinik missiliuineri (aserfallatsaaliuineri aningaasartuutissat mittarfiup pitsaasumik pitsaassuseqartuarnissaanik qulakkeerinnissamut naammanissaat ilimagineqarmat), aningaasaliissutit maanna naligititaasut ilanngaaseerlugit 42,5 mio. koruuninut naatsorsorneqarsinnaapput.

Ukiuni 25-ini, 4 %-inik erniaqartitsilluni, ukiumut aningaasartuutissanut naatsorsuineri kisitsisit 2,7 mio. koruunit missaanniittut pissarsiarineqassapput.

Ingerlatsinermut aningaasartuutit, mittarfiit

Nanortalimmi nalinginnaasumik mittarfiliortoqassappat, heliporti maanna ator-neqartoq atorunnaartussaavoq. Tamatuma ilaatigut kingunerisaanik heliportip ingerlanneqarneranut aserfallatsaaliorneqarneranullu aningaasartuutissanik sipaagaqartoqassaaq, ilaatigullu mittarfimmi nalinginnaasumi nutaami ingerlatsinermut aserfallatsaaliuinerimullu aningaasartuuteqartoqassalluni.

Mittarfeqarfinniit ilisimatitsissutigineqarpoq, Qaqortumi heliportimik ingerlatsinermut ukiumut aningaasartuutit 870.000 koruunit missaanniittartut³⁵. Nanortalimmi heliportip ingerlanneqarneranut aningaasartuutit ikinnerulaassasut ilimagineqarpoq, Nanortalimmut aamma Nanortalimmiit angallannerit Qaqortumi angallannerimut naleqqiullutik 25-30 %-it missaannaanniimmata.

Aamma Mittarfeqarfinnit ilisimatitsissutigineqarpoq, mittarfimmik nalinginnaasumik ingerlatsinermut aningaasartuutit ukiumut 700.000 koruunit missaanniittartut, tamatumani mittarfik timmisartunit minnerusunit akuttunerusumik timmisartorfigineqartarnerat apeqquataalluni. Kiisalu Mittarfeqarfinniit ilisima-

³⁵ Najoqqutarisaq: Paasissutissat Mittarfeqarfinniit e-mail-ikkut nassiunneqartut (Transport kommission NSSQ data 290410.xls).

titsissutigineqarpoq, ikuallattoornissamut upalungaarsimanissamut piumasaqaatit heliportini upalungaarsimanermut piumasaqaatit assigiinnassagaat.

Tamanna tunngavigalugu mittarfiup nalinginnaasup aamma heliportip ingerlanneqarneranut aningaasartuutit assigiipajaaginnassasut naliliisoqarpoq.

Ukiumoortumik sipaarutissat pisariqartut

Inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu mittarfimmumut nalinginnaasumut aningaasaliissutit pitsaasunik kinguneqassappata, ukiumut ikinnerpaamik 2,7 mio. koruunit sipaarneqartariaqarput.

Qaqortumi mittarfiliornikkut ukiumut Nanortallip aamma Qaqortup akornanni timmisartuussinerit 400-t missaanniittut (siumut utimullu kattullugit) ukiumut sipaarneqassasut naliliisoqarpoq.

Angallavissaq 77 km-it missaannik isorartussuseqarpoq, aammalu qulimiguullit timmisartullu mikisut katillugit minutsini 25-ini angalasartussaapput.

Taamaattumik Qaqortup aamma Nanortallip akornanni angallannermi (siumut/utimut) nalunaaquttap akunneri atukkat ukiumut nalunaaquttap akunnerisa 166-it missaannut naatsorsorneqarsinnaapput.

Tamanna tunngavigalugu Nanortalimmi mittarfimmik nalinginnaasumik sananermi atortut ingerlanneqarnerinut aningaasartuutit ikinnerpaamik nalunaaquttap akunneranut 16.500 koruunit missaasa (2,7 mio. koruunit/nalunaaquttap akunneri 166-it) sipaarneqarsinnaanerat, imminut akilersinnaasumik aningaasaliinerusoq naatsorsorneqarsinnaavoq.

Ingerlatsinermut aningaasartuutit, atortut

Qulimiguulinni timmisartunilu atortunut aningaasartuutit naatsorsorneqarnissaat ajornakusoorpoq nalorninartoqarlunilu.

Siullermik qulimiguulik aamma timmisartuup qanoq ittoq atornerqarnerusoq pingaaruteqarpoq. Aappaattut atortunik atuinerup annertussusaa pingaaruteqarpoq (ukiumut ingerlatsinermut nalunaaquttap akunneri atornerqartut amerliartorneranni, atortunut aningaasaatinut aningaasartuutit agguarneqarnissaannut nalunaaquttap akunneri amerliartortarput). Pingajuattut pisinnaasanit sinnerut-

tuusimasinnaasut siunertanut allanut atorneqarsinnaanersut apeqqutaasussaa-voq.

ASO-miit paasissutissat, aammalu nammineq ukiumut nalunaaquttap akunneri atorneqartussatut naatsorsuutigisat tunngavigalugit matuma siuliani allassimasut peqqutaallutik akit appasissut qaffasissullu iluanni ataasiakkaanut akigiti-taasut inerniliissutigineqarput. Takussutissiaq 5.1-imi Twin Otter-imi, timmisartumi mikisuusumi, aammalu qulimiguulinnik pingasuni assigiinngitsuni, ul-lumikkut Air Greenlandimit atorneqartuni ataasiakkaanut akit takutinneqarput.

Takussutissiaq 5.1 Nalunaaquttap akunneranut atuiffiusumut ataatsimut ataasiakkaanut aningaasartuutit, kr./nal. ak.

Timmisartuq/qulimiguulik	Appasineq	Qitiusoq	Qaffasineq
Timmisartuq, TwinOtter	8.500	10.000	12.500
Qulimiguulik, Bell 212	12.500	14.500	18.000
Qulimiguulik, Bell 222 U	12.000	14.000	16.000

Nassuiaat: Ataasiakkaanut aningaasartuutitut taaneqartunut atortunik ingerlatsinermut aningaasartuutit tamarmik ilaatinneqarput, taakkununga aningaasaatinut aningaasartuutit ilaallutik.

Najoqqutarisaq: ASO-miit paasissutissat tunngavigalugit nammineerluni naatsorsukkat.

Air Greenlandimiit ilisimatitsissutigineqarpoq, S61-ip atorunnaarsikkiartuaar-neqarnissaa aallartinneqarsimasoq. Taassuma qulimiguullit Bell-it, Takussutissiaq 5.1-imi takutinneqartut marluusut aappaanik taarserneqarnera tamatuma kingunerissagaa ilimanarpoq. Qulimiguullit taakku S61-inut naleqqiullutik piginnaasakinnerupput, kisiannili timmisartuussinerit amerlassusaat nikisinnagit pisariaqartitsinermik matussusiisinaanissaat ilimagineqarpoq³⁶.

Qulimiguullit Bell-it timmisartunik taarserneqarnerini ataasiakkaanut aningaasartuutit assigiinngissutaat -500 kr./nal. ak. aamma 9.500 kr./nal. ak. akornanni naatsorsorneqarsinnaapput, tak. Takussutissiaq 5.1. Qitiusumik naliliinerit ki-siisa tunngavigalugit assigiinngissuseq nalunaaquttap akunneranut 4.000 ko-ruunit aamma 4.500 koruunit akornanniippoq. Aningaasartaliussat marluk taak-ku nalunaaquttap akunneranut 16.500 koruunit inorujussuarlugit amerlassuse-

³⁶ Qulimiguullit Bell-it marluusut, tassalu Bell 212 14-inik aamma Bell 222 U qulinik (nas-sataqanngitsunik) ilaasoqarsinnaasut ilisimatitsissutigineqarpoq.

qarput, taamaattumillu Nanortalimmi mittarfimmik nalinginnaasumik sananis-saq aammalu timmisartunik mikisunik atuilernissaq tunngavissatut atorneqartut tunngavigalugit imminut akilersinnaanatik.

Assigiingissut annertummat, takussutissiaq 5.1-imi atortut allassimasut saniati-gut atuinermi taamatut inerniliineq allanngorsinnaanngilaq, aammattaaq matu-ma kinguliani pissutsinut attuumassutilinnut allanut nassuiaatit takukkit.

Oqaatigineqartutut mittarfimmi nalinginnaasumi ingerlatsinermut aningaasar-tuutit heliportimi ingerlatsinermut aningaasartuutit illuatungiliussinnaasut ilimagineqarpoq. Tamanna pissappat mittarfik inuttaqartinneqassanngilaq, tas-sanilu ikuallattoornissamut upalungaarsimasunik killeqartuinnarnik pisariaqar-titsisoqassaaq. Mittarfimmi nalinginnaasumi ingerlatsinermut aningaasartuutit ukiumut 0,7 mio. koruuninit naatsorsuutigineqartunit amerlanerussappata, mit-tarfiup nalinginnaasup imminut akilersinnaannginneranik inerniliinissap tu-ngaanut isummernissaq sakkortusisussaavoq.

Aammattaaq Qaqortumi mittarfiliortoqareerpat – Kalaallit Nunaata kujataata iluani qulimiguullit atorneqaannarnissaat tunngavigalugu misissuineq matuma siuliani taaneqartoq ingerlanneqarpoq. Immikkoortoq 3-mi periarfissatut tik-kuarneqartutut ukiup ilaani qulimiguulimmik angallassineq angallatit atorlugit angallassinermik taarserneqassappata, mittarfiup nalinginnaasup imminut aki-lersinnaannginneranik inerniliineq sakkortusisussaavoq, tamatuma kinguner-i-saanik silaannakkut angallassinermut atortut ingerlanneqarnerinut nalunaaqut-tap akuneri atorneqartut amerlassusaat ikilisussaammata.

Timmisartuussinerit ullumikkumut (qulimiguulinnik S61-inik, annertunerusu-mik pisinnaasalinnik atuinermut) naleqqiullutik amerlineqannginnissaannut qu-limiguullit Bell-it pisinnaasaat naammassasut ilimagineqarpoq. Taamatut naat-sorsuutigisaqarneq eqquutissanngippat (timmisartuussinerit ilaanni ilaasut pi-sinnaasanit amerlanerunerat, taamaattumillu marloriarluni timmisartuussin-i-samik pisariaqartitsisoqarnera pissutigalugu), timmisartup annertunerusumik pisinnaasallip qulimiguulimmik arlaleriarluni angallassisarnerit taarsersinnaa-vai. Taamaalilluni mittarfik nalinginnaasoq imminut akilersinnaanerulissaaq. Kisiannili inerniliineq nikissappat, qulimiguulimmik (Bell 212) timmisartuussi-

nerit 60 %-ii sinnerlugit Twin Otter-imik timmisartuussisarnernit taarserneqartariaqarput. Taakku nalunaaquttap akunnerinut timmisartorfiusunut naatsorsorneqarpata, pissutsimi tungaviumi qulimiguulimmik Bell-imik nalunaaquttap akunnerini 266-ini timmisartuussinerit taarserneqassapput, kiisalu nalinginnaasumik mittarfiliornermi Twin Otter-imik timmisartuussinerit nalunaaquttap akunnerinik 166-inik sivilisuseqassallutik.

Erseqqissaatigineqassaaq, immikkoortumi matumani misissuineri taamaallaat Nanortalip Qaqortullu akornanni timmisartuussinerit pineqarmata. Kisiannili Nanortalimmi mittarfik Qaqortup, Paamiut Nuullu akornanni angallaviup ataqatigiinneranut ilaasussatut isigineqarsinnaavoq. Isumaliutissiisutilli tamatumunga tungasortaani Kalaallit Nunaata kujataa kisimi pineqarmat, periarfissap taassuma naliliiffigineqarnera aatsaat isumaliutissiisummi inaarutaasumi sammineqarsinnaavoq.

5.1 Nalilinq

Mittarfik Qaqortumut nuunneqassappat, pingaartumik Nanortalimmi tulliatullu Narsami mittarfinnik nalinginnaasunik sananermi imminut akilersinnaassutsumut tungasunik Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq misissuivoq. Narsami mittarfimmik nalinginnaasumik sanasinnaanermut periarfissat sukumiisumik misissuiffigineqannginnerannut tungaviuvoq, Qaqortup aamma Narsap akornanni ataatsimoortumik aqquserniornissaq/ikaartaasiinissaq, taamaalillunilu Narsami najugaqartut mittarfimmut attaveqalernissaat Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitamit inassutigineqarmat.

Taamaattunik mittarfiliornissaq imminut akilersinnaanngitsoq naatsorsukkat takutippaat. Kisiannili Kalaallit Nunaata kujataata iluani inunnik assartuussinerup ilusilerneqarnissaa pillugu naatsorsukkanut isumaliutersuutinullu sukumiisunut, Isumalioqatigiissitap isumaliutissiisusiassaani ilaatinneqartussanut atattillugu tamanna naliliiffigineqaaqissaaq. Nanortalimmiit Qaqortoq Paamiullu aqqusaarlugit soorlu Nuummut angallavimmut tungasut misissornerini Nanortalimmi mittarfimmik nalinginnaasumik sananissaq imminut akilersinnaanngitsoq siumoortumik oqaatigineqarsinnaanngimmat.

6 Kiffartuussinerit sullissinerillu allat

Matuma kinguliani assartuussinermi kiffartuussinerit sullissinerillu allat, uluinnarni ilaasunik nassiussanillu assartuussinermut toqqaannartumik attuumasuteqanngitsut, kisiannili inuiaqatigiit ingerlanerannut pingaarutillit nassuiarneqarput. Pineqartut tassaapput Kalaallit Nunaata kujataani Sikunik Alapernaarsuiffik, SAR-imut upalungaarsimaneq kiisalu kiffartuussinerit allat, soorlu peqqinnissaqarfimmut il.il. tunngasut.

6.1 Kalaallit Nunaata kujataani Sikunik Alapernaarsuiffik

Sikunik

Alapernaarsuiffik

Sikunik Alapernaarsuiffiup³⁷ oqaluttuassartaa, 1959-imi januaarip ulluisa 30-anni M/S Hans Hedtoft-ip alianaqisumik ajunaarnera tunngavigalugu aallartippoq. Tassani pilertortumik 'Vedel-ip ataatsimiititaliaanik' taaneqartoq pilersinneqarpoq, ataatsimiititaliallu ukioq naaliinnartoq suliani naammassivaa. 1959-imi novembarimi Sikunik Alapernaarsuiffik pilersinneqarpoq, Narsarsuarmi amerikamiut sakkutooqarfisaani matulersumi inissinneqarluni. Tamatumalu kingorna Sikunik Alapernaarsuiffiup qullersaqarfia Narsarsuarmi mittarfiup illutaani inissisimalerpoq.

Narsarsuarmi Sikunik Alapernaarsuiffiup Sikunik Alapernaarsuineri Sullissivik, Københavni DMI-mi³⁸ inissisimasoq qanittumik suleqatigaa.

Sikunik Alapernaarsuiffik sikunik alapernaarsuisarpoq (Icereco-mik taaneqartartumik, ilisimasortaasarpoq aammalu sinerissamut qanittumi sikunik nalunaaruteqartarnermut akisussaasuulluni.

Ukiuni kingullerni Kalaallit Nunaanni Sikunik Alapernaarsuiffiup ukiumut ingerlatsinerimut aningaasartuutai 15 mio. koruunit missaanniittarsimapput, ilaatigut pingaartumik atuisunit ilaatigullu danskit Naalagaaffiata Kalaallit Nunaata eqqaani umiarsuit angallannerannut isumannaallisaanermut aningaasaliissutigisartagaanit aningaasalersorneqarlutik.

³⁷ Najoqqutarisat: "Sikunik Alapernaarsuiffik ukiuni 50-imi – qivialarneq", DMI, 2009

³⁸ DMI'-p nittartagaa:

http://www.dmi.dk/dmi/index/hav/generelt_om_iscentralen_narsarsuaq.htm

Qaammataasatigut teknologiip 1990-ikkunni atorineqalernissaa sioqqullugu Sikunik Alapernaarsuiffiup ingerlanneqarnera ukiumiit ukiumut allanngorartorujussuuvoq. Ukiumoortumik ingerlatsinermut aningaasartuutit nalinginnaasumik 15-20 mio. koruunit akornanni allanngorarput, timmisartornerit qanoq atugaatiginerat apeqqutaasarluni. Sikunik Alapernaarsuiffiup qulimiguulik ataaseq, model AS350, alapernaarsuinerminik isumaginnittuutitalugu Air Greenlandimit aalajangersimasumik attartugaraa. Tassalu qulimiguulik taanna siunertanut allanut atorineqarsinnaanngilaq.

Atuisut annerit tassaapput umiarsuaatileqatigiiffiit marluk, Royal Arctic Line aamma Arctic Umiaq Line, kiisalu Grønlands Kommando. Sikunik Alapernaarsuiffiup tunisassiai nalinginnaasut tamarmik atuisut pingasuusut taakku sullinneqarnerannik siunnerfeqarput.

Sikunik Alapernaarsuiffimmi sulisorineqarput immikkoortortami pisortaq ataaseq, piffissaq naallugu atorfeqartinneqartut marluk aamma piffissap ilaani atorfeqartinneqartut sisamat.

Sikunik Alapernaarsuiffik Qaqortup eqqaani mittarfimmut nutaamut nuunneqassappat, sulisut allaffeqartinneqarnissaat qulimiguullillu unittarfeqartinneqarnissaa qulakkeerneqassaaq. Tamannalu annertunerusumik aningaasartuuteqarani pisinnaasutut naliliiffigineqarpoq.

6.2 Kalaallit Nunaata kujataani SAR

Kalaallit Nunaata kujataani SAR-imut³⁹ upalungaarsimanermi kiffartuussiviit assigiinngitsut arlaliupput, tamarmik immikkut upalungaarsimanermi tarmiusumi suliaqarlutik.

Danskit oqartussaafii SAR-imut upalungaarsimaneq danskit oqartussaaffigaat, tassanilu akisussaaffik suliaasaqarfinnut pingasuusunut agguagaavoq.

- Imaatigut annaassiniartarneq (Kangilinnguani Grønlands Kommando)
- Timmisartumik annaassiniartarneq (Kangerlussuarmini Naviair)

³⁹ SAR tassaavoq Search And Rescue-p naalisaataa.

- Najukkani annaassiniartarneq (Politimesteri)

Kalaallit Nunaata
aamma Danmarkip
akornanni isumaqa-
tigiissut

Danmarkip SAR-imut akisussaaffeqarneranut atatillugu qulimiguulimmik SAR-imut upalungaarsimatitsineq pillugu Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata akornanni isumaqatigiissusiortoqarpoq. Danmark ukiumoortumik aningaasanik, qulimiguulimmik upalungaarsimatitsinermut matussutissanik nuussisarpoq, tamatumalu kingorna Namminersorlutik Oqartussat aningaasat suliassaqarfimmi sullissisunut isumaqatigiissutit aalajangersimasut tunngavigalugit atugassanngortittarpai.

Tamatuma saniatigut isumalluutit ataavartut imaluunniit SAR-imut tunngatillugu suliaqarnermut atatillugu atorneqarsinnaasut arlaqarput, soorlu:

- Umiarsuit qulimiguullillu sakkutuunit imarsiortunit atorneqartut
- Politiit angallataat
- Danskit naalagaaffianni umiarsuit
- Umiarsuit allat, sumiiffimminnik paasissutissiinissamut pisussaaffeqartut (GREENPOS)
- Umiarsuit angallatillu attartorneqartut
- Sakkutuut timmisartortartut timmisartui
- Timmisartuutileqatigiiffiit namminersortut timmisartui, taakkununga qulimiguulik SAR-imut piareersimatinneqartoq ilanngullugu.

Ullumikkut Kalaallit Nunaata kujataani qulimiguulik angisooq (S61), pingaartumik illoqarfiit pingasuusut akornanni inunnik assartuinnermik suliaqartoq piareersimatinneqarpoq. Qulimiguulik taanna aamma sumiiffimmi SAR-imut piareersimatinneqarpoq, Narsarsuaq aallaavigalugu⁴⁰. Kalerrinneqarnerminiit nalunaaquttap akunnerata iluani qisuariartussaavoq. Tassalu qulimiguulik nalunaaquttap akunnerata ataatsip iluani Narsarsuarmut uterluni amoorut, nalinginnaasumik ikkusimatinneqarneq ajortoq aasinnaassavaa. Narsarsuaq tunngaviusumik imaatigut annaassiniarnermut atatillugu nunap timaaniingaat-

⁴⁰ SAR-imut upalungaarsimanermut atatillugu Kalaallit Nunaata kitaani qulimiguulimmik upalungaarsimatitsinissaq pillugu Air Greenland isumaqatigiissuteqarfigineqarpoq, taamaattumillu Narsarsuarmi qulimiguulik S61, Ilulissani S61 kiisalu Nuummi Bell 212 aalartussatut salliutinneqarput.

siarpoq. Qaqortumut inissiinermi qulimiguulik amerlanertigut imaanut aammalu kangerlunnut sinerissamut qanittumiittunut qaninnerusumiissaaq, taamaalil-lunilu qisuariarnissamut piffissarititaasoq sivikillissalluni.

Kalaallit Nunaata kujataani qulimiguulik minneq (Bell 212) atorlugu nunaqar-finnut timmisartuussisoqartarpoq, taannalu ukioq kaajallallugu nunaqarfinnut aqqanilinnut kiisalu illoqarfinnut pingasunut, tassalu Narsamut, Qaqortumut Nanortalimmullu timmisartuussisarpoq.

Kalaallit Nunaata kujataani upernaq aasassarlu sikorsuaqarfiusoq kisiisa pinnagit ukioq kaajallallugu imaatigut angalasoqarsinnaavoq. Tassalu ukiup ilarujussuani Kalaallit Nunaata kujataani qulimiguulik atornagu umiarsuit nu-naqarfinnik sullissinermut atorneqarsinnaapput, soorlu Qeqertarsuup Tunuani aasakkut taamatut pisoqartartoq. SAR-imut tunngatillugu Kalaallit Nunaata ku-jataani qulimiguullit minnerit nunaqarfinnut timmisartuussinermut atorneqartar-tut S61-ip pigineqarnera pissutigalugu pinngitsoorneqarsinnaapput.

Qulimiguulik S61 ukiualuit qaangiuppata atorneqarunnaaruni, assersuutigalugu SAR-imut upalungaarsimanermi qulimiguulimmit Bell 212-imit (assigisaanil-luunniit) taarserneqarsinnaavoq.

6.3 Kiffartuussinerit allat

Kalaallit Nunaata kujataani sullissisut, assartuussinermik annertuumik pisaria-qartitsisut arlaqarput. Taakkunanga pingaarnert matuma kinguliani taagorne-qarput.

Peqqinnissaqarfik

Peqqinnissaqarfiup assartuussineq ingerlalluartoq pisariaqartippaa, aammalu angallassinasuarnermut, akiutiniittunik angallassinermut, napparsimasunut suli-sunullu silaannakkut assartuussisarnermi annertuumik pisisartuulluni.

Peqqinnissaqarfik angallassisarnini pillugit (Medevac) silaannakkut angallassi-sartunut isumaqatigiissusiortarpoq. Tamannattaq Kalaallit Nunaata kujataanut atuuppoq, tassanilu qulimiguulik tamatumunnga atatillugu pingaarutilittut inis-sisimavoq. Taamaattumik pineqartut tassaasinnaapput timmisartuussinerit nali-nginnaasumik aallartarfillit aammalu immikkut ittumik timmisartuussinerit.

Maannarpiaq ungasianiit nakorsiatitsisarnermi siunnersuineq annertusarneqarpoq, nunaqarfiit tamarmik terminalilersorneqarlutik. Taamaalilluni internettikut ungasianiit nakorsat siunnersuisinnaanissaat periarfissaqalissaaq, tamatumalu kingunerisaanik siunissami assartuinissamut pisariaqartitsinerup annikillinnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Tele Greenland

Teknikkikkut atortunik, inuiaqatigiinni attaveqaqatigiinnermut pingaarutilinnik nakkutilliinnermut il.il. atatillugu Tele Greenland Air Greenlandimik annertuumik atuisuuvoq. Taamaattumik Kalaallit Nunaata kujataani qulimiguulimmik, sumiiffinnut amerlanertigut avinngarusimasuniittartunut sulisunik atortunillu assartuussinissamut piareersimasoqarnissaa pingaaruteqarpoq. Tamanna pillugu isumaqatigiissutit nalunaarasuartaaserisoqarfiup silaannakkullu angallassisut akornanni toqqaannartumik isumaqatigiissutigineqartarput.

Aatsitassanik ujaasinerit il.il.

Aamma aatsitassanik ujarlernermit il.il. atatillugu Kalaallit Nunaata kujataani qulimiguulimmik piareersimasoqarnissaa pingaaruteqarpoq. Tamanna pillugu isumaqatigiissutit aamma aatsitassarsiorfiit assigiinngitsut silaannakkullu angallassisut akornanni toqqaannartumik isumaqatigiissutigineqartarput.

Kangilinnguit

Kangilinnguani Grønlands Kommando sakkutuunik 60-it missaanniittunik inuttaqartinneqarpoq⁴¹. Ikittunnguit kommunimi atorfeqartinneqarput, kiisalu entreprenørit suliffeqarfiat namminersortoq inuinnarnik sulisulik aasaanerinnaani Kangilinnguaniittarpoq. Ataatsimut isigalugu Kangilinnguani innuttaasut amerlassutsimikkut 150-it qaangingaarneq ajorpaat. Ukiup ingerlanerani Kangilinnguit Danmarkillu akornanni angalasartut amerlangaatsiartarput. Sakkutooqarfiup ukiumut arlaleriarluni timmisartoq sukkasuuliaq, Aalborg-imiit toqqaannartumik timmisartuussisartoq attartortarpaa. Immikkut isumaqatigiissuteqarneq tunngavigalugu tassangaanniit qulimiguulimmik Kangilinnguani helipor-timut timmisartuussisoqartarpoq.

Suleqatigiissitamik, Kangilinnguit siunissaanik immaqalu matuneqarnissaanik misissuisussamik pilersitsisoqarsimavoq. Kangilinnguit ingerlaannassappat,

⁴¹ Najoqqutarisaaq: Grønlands Kommando-p nittartagaa: <http://forsvaret.dk/GLK/OMGLK/BELIGGENHED/Pages/Beliggenhed.aspx>.

aammalu Narsarsuarmi mittarfik matuneqassappat, Kangilinnguanut qulimiguulimmik angallassineq Qaqortumi mittarfimmiit ingerlanneqalissaaq. Mittarfik 1199 m sananeqassappat, Kangilinnguanut angalasut aamma Kangerlussuaq imaluunniit Island aqqusaarlugu angalasalissapput.

Kangilinnguit eqqaassanngikkaanni, kiffartuussinerit immikkoortoq 6-imi sammineqartut mittarfiup Qaqortumut nuunneqarneranit annertunerusumik sunniuteqarfigineqassanngillat.

6.4 Nalilineq

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap naliliinera malillugu kiffartuussinerit immikkoortoq 6-imi taaneqartut isumagineqaannarnissaat, mittarfiup Narsarsuarmiit Qaqortumut nuunneqarnissaanut inassuteqaateqarnermik allannguissanngillat. – akerlianik pisoqarsinnaalluni.

7 Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap Kalaallit Nunaata kujataani assartuussinermi attaveqaatinik naliliinera inassuteqaatalu

7.1 Isummerfissaq pingarneq

Narsarsuarmi mittarfik

Kalaallit Nunaata kujataani mittarfituq Narsarsuarmi inissisimavoq, tamatumalu peqatigisaanik Kalaallit Nunaata kujataani innuttaasut amerlanersaat illoqarfinni Qaqortumi, Narsami aamma Nanortalimmi eqiterussimasut Narsarsuarmut ungasingaatsiartumi najugaqarput. Narsarsuarmi, taassumalu nunataa ilanngullugu innuttaasunut tunngaviusut ikittuaraapput.

Innuttaasut illoqarfinnut eqiterussimasut

Tamanna tunngavigalugu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap isummerfissaa pingarneq tassaavoq, Kalaallit Nunaata kujataani mittarfiup Kalaallit Nunaata kujataani illoqarfiit annersaannut Qaqortumut qanittumut nuunneqarnissaa inuiaqatigiit annaasaqarnerat eqqarsatigalugu iluanaarutaasinnaanersoq pillugu misissuinissaq. Tamanna pillugu isumaliutersuutini pissutsit maanna atuuttut kisimik ilaasussaangillat. Narsarsuarmut attaveqaatit pitsaanerulersineqarsinnaanersut, taamaalillunilu mittarfimmi atortut pioreersut Kalaallit Nunaata kujataanut iluaqutaanerulersinnaanersut ilanngutissallugit taakkutulli pingaaruteqartigipput. Tamanna siunertaralugu Aqqusernit, sulluliat immaqalu ikaartaatip, Narsarsuarmiit Qaqortumut taamatullu Narsamut ataqatigiisitsilersussat aalajangersimasumik attaveqaatit pilersinneqarnissaat arlaleriarlutik siunnersuutigineqartarsimapput.⁴²

7.2 Narsarsuarmi mittarfiup pigiinnarneqarnissaa, imaluunniit Qaqortup eqqaani mittarfimmik pilersitsinissaq

Mittarfiup Qaqortumut nuunneqarnissaa inassutigineqarpoq

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap misissugaasa takutippaat, pingaarumik aningaasaqarnermik naliliinerit tunngavigineqassappata, Kalaallit Nunaata kujataani mittarfik Narsarsuarmiit Qaqortumut nuunneqartariaqartoq. Tama-

⁴² Matuma kinguliani attaveqaatit aalajangersimasutut taagorneqartut.

tumani pissutsit maanna atuuttut, tassalu Narsarsuarmiit Narsarsuarmullu Kalaallit Nunaata kujataata sinnerani ilaasunik angallassinermut pingaartumik qulimiguullit atorneqarneqarfii pineqarput, aammalu qinigassaasinnaasumi allami, Qaqortumiit Narsamiillu ilaasut Narsarsuarmut attaveqaatinik aalajangersimasunik atuiffigisinnaasaat pineqarlutik.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap Qaqortup eqqaani 1199 m-imik mittarfiliorerup inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut sunniutigisinnaasai⁴³ naatsorsuiffigai. Naatsorsukkani tamani takutinneqarpoq, mittarfik taamaattoq sumiiffiit sisamaasut, maannamut tikkuarneqarsimasut arlaannulluunniit inissinneqaraluarpat, mittarfiup Narsarsuarmiit Qaqortumut nuunneqarnissaa iluanaarutaasussaasoq. Aamma naatsorsukkani takutinneqarpoq, tak. immikkoortoq 2.4, Narsarsuup, Qaqortup Narsallu akornanni attaveqaatinik aalajangersimasunik sananissaq iluanaarutaasinnaanngitsoq, tassani iluanaarutaasinnaasut naliligaanngitsut arlallit ilanngunneqanngippata. Taamaattumik Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq inernilii voq, mittarfik Qaqortumut nuunneqartariaqartoq.

Kisiannili politikkikkut aalajangiinissamut pissutsit arlallit, inuiaqatigiit aningaasaqarneranni sunniutissatut missiliorneqartunit annertunerusut ilaatinneqartussaapput. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap immikkoortoq 2.4-mi erseqqissaatigaa, aningaasaqarnermut sunniutissat naatsorsorneqarnerini pissutsit arlallit, ilanngutissallugit pingaaruteqarsinnaasut ilaatinneqarsimanngitsut. Immikkoortoq 2.4-mi pissutsit naliligaanngitsut allanneqartut ilaatigut tassaapput: tikittartut akulikinnerusut, nunap immikkoortuata pitsaanerusumik ataqatigiissinneqarnissaa, assersuutigalugu Kuannersuarni aamma Kringlerne-mi aatsitassarsiorfiulersussanut attaveqaatit pitsaanerusut. Taakku saniatigut Kalaallit Nunaata kujataani inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik ineriartortitsinissamut, ukiuni kingullerni ajornartorsiorfiusimasumut siunnerfissat ataatsimut isigalugit pitsaanerulersinneqarnissaannut periarfissat pineqarput. Sunniutissat uuttoruminaatsorujussuit taakku aamma politikkikkut aalajangiinissamut ilaatinneqarnissaat pingaaruteqarpoq.

⁴³ Inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut sunniutissat uuttorneqarneranni maanna naligititaasut ilanngaasereerlugit aamma suliassaqarfiup iluani erniat tunngavigineqarput.

Narsarsuup, Qaqortup aamma Narsap akornanni attaveqaatit aalajangersimasut sanaartorneqarnerinut atatillugu aningaasaqarnikkut sunniutissanut killeqarnerusunut tunngatillugu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap erseqqissaatigissavaa, sanaartugassanut missingersuutit nalorninartortaqartorujussuummata, aningaasartuutissanut taakkununnga naliliinerit killeqartorujussuit kisimik pigineqarmata. Kisiannili aningaasartuutissanut taakkununnga naliliinerit miannersortorujussuarmik pigaluartut, attaveqaatinik aalajangersimasunik sanaartornissaq imminut akilersinnaangilaq. Minnerunngitsumik tamatumunnga atatillugu erseqqissaatigineqassaaq, sanaartornissamik siunertaqarluni misissueqqaarnerit arlallit amigaatigineqarmata, taakkununngalu sulluliornissamut periarfissanik sajuppillatsitsisarlu misissuinissat ilaapput. Taamaattumik ilanngullugu oqaatigineqartariaqarpoq, Narsarsuup, Qaqortup Narsallu attaveqaatit aalajangersimasut atorlugit ataqatigiissinnissaannut qinigassap aalajangiiffiginiarneqarnissaanut piffissaq atugassaq sivisusinnaammat.

7.3 Qaqortup eqqaani mittarfimmik inissiiffissaq takissusissaalu

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap Kalaallit Nunaata kujataani mittarfiup Narsarsuarmiit Qaqortumut nuuneqartariaqarnera inassutigigaluaraa, misissuinerit ingerlanneqartut Qaqortup eqqaani inissiiffissamut imaluunniit mittarfiup takissusissaanut atatillugu inernerusunik ersarissunik takutitsinngillat.

Naatsorsuinerni ingerlanneqartuni Qaqortup eqqaani mittarfimmik inissiiffiuisinnaasut sisamat ilaatinneqarput, taakkulu siornatigut misissuiffigineqarsimapput, aammalu suli atorneqarsinnaallutik, taamatullu mittarfinnut takissutsit nalinginnaasut marluk ilaatinneqarput: tassalu mittarfiit 1199 m aamma 1799 m, taakkununngalu RESA naapertorlugu talliliisinnaanermut oqartussaasut piunasaqaatigilersinnaasaat ilaatinneqanngillat.⁴⁴

⁴⁴ Runaway End Safety Area: tassaavoq mittarfiup isuini illugiinni isumannaallisaanermut killeqarfiit, tamarmik immikkut 90 m-inik aamma 300 m-inik takissuseqartut, tassani teknikkikkut uniffissanik nalinginnaasunik atuutsitsisoqanngippat. Nutaanik mittarfiliornermi saneequtsisinnaanissamut akuersissuteqartoqartannginnissaa naatsorsuutigineqartariaqarpoq.

Qaqortumi mittarfiup inissiffissaanik toqqaanissamut pissutsit tunngaviusut pingasut apeqqutaassapput:

- Mittarfiup 1199 m-ip inissiffigisinnaasaani sisamani sanaartornermut aningaasartuutit,
- Mittarfiup 1199 m-imut tallineqarneranut aningaasartuutaanerusussat,
- Tikittartut akulikissusiat.

Inissiffissat assigiinngitsut pissutsinut pingasuusunut taakkununga naleqqiullugu salliutinneqartariaqartut takussutissiaq 7.1-imi takutinneqarput.

Takussutissiaq 7.1 Inissiffissat pissutsinut qitiusunut pingasuusunut naleqqiullugit tulleriaarneqarneri

	Iniss. 1	Iniss. 2	Iniss. 3	Iniss. 5
Sanaartornermut aningaasartuutit	1	2	4	3
Mittarfiup tallineqarnissaanut aningaasartuutaanerusussat	2	3	1	4
Tikittartut akulikissusiat	1	3 ¹	3 ¹	2

Nassuiaat: Inissiffissaq 4 takussutissiamut ilanngunneqanngilaq, Qaqortumi illoqarfiup ineriartortinneqarnera pissutigalugu inissiffissaq taanna atorneqarsinnaajunnaarmat.

1. Tulleriaarinerup assinga, taakkunani tikittartut akulikissusaanut silap tunngavigneqarnera assigiimmata.

Tikittartut akulikissusaannut naatsorsukkat nalorninartortaqrput

Takussutissiaq 7.1-imut tunngatillugu oqaatigineqassaaq, tikittartut akulikissusaannut naatsorsukkat nalorninartoqartinneqarmata, nalorninartoqartinneqarneralu annertunngimmat, taamaattullu pissutsit taakku – maanna tunngavissaritinneqartut tunngavigalugit – tulleriaarineri annertunerusumik pingaaruteqartinneqanngimmata, tamannalu inissiffissat sisamaasut akornanni tikittartut akulikissusaasa assigiinngissutissaasa killeqarnerannut atasutut isigineqassaaq.

Mittarfiit tallineqarsinnaanerinit periarfissat eqqarsaatigalugit inissiffissaq 1-imi aamma 2-mi mittarfiit 1500 m-inut tallineqarsinnaapput, kisiannili inissiffissaq 2-mi mittarfik tallineqassappat silaannakkut angallassinermi oqartussasut immikkut isumaqatiginninniteqarfigineqartariaqarmata. Inissiffissaq 3-mi mittarfik 2100 m-inut tallineqarsinnaavoq. Maanna tamatumunnga tunngavissat tunngavigalugit Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassutigissavaa,

toqqaaniarnermi inissiiffissaq 1-ip, 2-p aamma 3-p akornanni qinaasisoqassasoq.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitamit oqaatigineqassaaq, Qaqortup aamma Narsap akornanni aqquserniornissamik/angallasinissamik siunnersuutit isumaliutersuutitut ilanngunneqassappata tamanna aamma atuutissasoq.

Inissiiffissaq 1-ip, 2-p aamma 3-p akornanni toqqaaniarnermi Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap naliliinera malillugu pissutsit marluk pingaaruteqarput: timmisartuni teknologiimik ineriartortitsineq aamma inuussutissarsiutini ineriartortitsinissamut periarfissat. Timmisartuni teknologiimik ineriartortitsineq ukiuni kingulliunerusuni Malitassiassat allattorsimaffianni ilanngussaq 2-mi sukumiinerusumik nassuiarneqartoq tunngavigalugu mittarfiit tannerusut inassutigineqarput. Suliassaqarfimmi tassani susoqassanersoq Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap soorunami eqqoriarsinnaanngilaa, kisiannili siunissaq eqqarsaatigalugu timmisartut ikittuinnaat mittarfimmik katillugit 1500 m-inik takissusilimmik pitsaasumik atuisinnaalissasut ilimagisinnaallugu, timmisartullu ilaat taakku RESA-mut piumasagaatinik naammassinnittussaapput.

Malitassiassat allattorsimaffiani nassuiaatigineqartutut Narsap aamma Qaqortup qanitaanni Kuannersuarni aamma/imaluunniit Kringlerne-mi annertuumik aatsitassarsiornissamut periarfissat piviusunngorsinnaapput.⁴⁵

Tamatununga atatillugu aatsitassarsiornermik annertuumik aallartitsisoqassappat, inissiiffissaq 3-mi 1799 m-imik mittarfiliornissaq orniginarnerusaaq, aammalu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassuteqarnera malillugu inissiiffissaq 3-mi aallaqqaammut mittarfimmik 1199m-imik sananissamik aalajangiisoqarnissaa orniginarnerulluni.

Ukiuni kingullerni Kalaallit Nunaata kujataani angallannermi inuussutissarsiornermilu pissutsit ajorseriarsimanerat politikikkut isumaliutersuutitut ilanngunneqarnissaat pingaaruteqarpoq. Tamanna kingullermik Greenland Venture

⁴⁵ Uranimik piiaanissamut akuersaanngitsumik politikeqarnermi maanna atuuttumi Kuannersuarni aatsitassanik atuinissaq ajornartinneqartoq, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap eqqumaffigaa.

A/S-ip Kommune Kujallermut nalunaarusiaani annertuumik uppersarnerqarpoq.⁴⁶

Nalunaarusiami tassani ilaatigut ukiuni arlalinni nunap immikkoortuani kinguariaatinut, aamma immaqa ukiuni kingullerni annertunerulersimasunut annertuunut takussutissat arlallit allanneqarput:

- aalisarnermi aalisakkerinermilu kinguarierneq,
- suliffeqarfiit angisuut, nunap immikkoortuanit aquanneqartut ikittut,
- innuttaasut ikiliartornerisa ingerlaannarnera aammalu 1990-imili innuttaasut ikilingaatsiarsimasut,
- siusinaartumik sulisinnaajunnaarnersiutillit amerlangaatsiarnerat, tassalu sulisinnaasut 15-iniit 62-inut ukiullit 10 procentii ullumikkut siusinaartumik sulisinnaajunnaarnersiuteqarput.

Ukiuni kingullerni Kalaallit Nunaata kujataani kinguaritortoqarnera annertusisimasoq arlalinnik takussutissaqarpoq. Tamatumunnga angallassinerep ajornerulerneru, nunap immikkoortuanut equisuusimasoq kisimi pissutaanngilaq, kisiannili aamma aningaasakilliornerup sunniutiginerluutai pissutaallutik. Tamatumani pingaartumik allannguutit, angallannermut malunniuteqarsimasut taakkunungalu takussutissat, aammattaaq takornariaqarnermi takuneqarsinnaasut erseqqissaatigineqassapput.

Bilitsit akiisa qaffannerat, kiisalu aningaasakilliorneq takornariaqarnermut sunniuteqarnerluttut

2008-mi Danmarkimut angallavinni timmisartumut akit 30%-it missaannik qaffanneqarput. Tamatuma kingunerisaasa sunniutai aatsaat pingaartumik 2009-mi malunniupput, 2008-mi takornarianik angallassinissamat siumoortumik inniminniinerit amerlasuut akit qaffannissaat sioqqullugu pisimammata. Aningaasakilliornerup malitsigisaasa tassunga ilanngunneqarnerini nunap immikkoortuani akunnittarfinnut assigisaannullu inniminniisarnerit ikinnerujussuanngorput. Narsarsuarmi taamatullu Vandrehjem Narsarsuarmi ullut unnuallu unnuif-

⁴⁶ Greenland Venture 2009. *Kommune Kujalleq – Ineriartortitsinerimi atugassarititaasut*. Oktober 2009.

fiusut 25 %-inik ikilipput.⁴⁷ Taamaalilluni Kalaallit Nunaata kujataa Kalaallit Nunaata sinneranut naleqqiullugu kinguariatfiunerpaasimasoq takussutissaqarpoq. Tamanna aamma Naatsorsueqqissaartarfiup 2009-mi unnuisarnernut kisit-sisitigut paasissutissanik nalunaarsuineranut naleqquppoq.⁴⁸

Angallannermi attaveqaatit sunniutissaat

Kalaallit Nunaata kujataani takornariarfissat asseqanngitsut pilerigineqartut amerlagaluartut, Imarpik ikaarlugu aqqudit ikittut akisuullu, taassumalu saniatigut distriktini qulimiguulimmik timmisartuussisarnerni – qulimiguulinnik angallasserit allat assigalugit aamma akisuujusuni – pisinnaasanik amigaateqarneq pissutaallutik takornariaqarneq ineriartortinneqarsinnaanngilaq. Tamatumunnga atatillugu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitamit erseqqissatigineqarpoq:

- takornariat amerlanertigut taamaallaat ulluni pingasuni imaluunniit 14-ini tikeraarsimanissaminnik qinigassaqartarmata,
- angallannermi tikittartut akulikissusaasa amigaatigineqarnerat pissutigalugu akunnittarfiit ataatsimeersuarnissanik, isumasioqatigiinnissanik assigsaannillu annaasaqartarmata,
- sivikitsumik ataatsimiittoqarniartillugu piffissamut angalaffiusumut sapaa-tit akunnerat ataaseq tikillugu sivisunerorluunniit atorneqarsinnaaneranut assersuutissaqarmat.

Taamaattumik sulinngiffeqarnermut atatillugu takornariartarnerit kisimik kinguariatfiunngillat.

Mittarfik nutaaq Kalaallit Nunaata kujataani inuussutissarsiutit ineriartornerannik nutaamik pilersitsiviussappat, tamatuma kingunerisassai – minnerunngitsumik matuma siuliani taaneqartut tunngavigalugit – isummersuutinut ilanngunneqartariaqarput.

⁴⁷ Aamma avataaniit takornariartartut amerlassutsimikkut appariaateqangaatsiartut takornariartitsisartunit nalunaarutigineqarpoq, taamatullu ornigassani aalajangersimasuni sullissisut angallannikkut pissutsit peqqutigalugit taamaatitsisoqartariaqartarnerannut assersuutissaqarpoq.

⁴⁸ Naatsorsueqqissaartarfik 2010. *Takornariaqarneq 2010:1*. Nuuk.

Nunap immikkoortuani naammattumik uummaarissusilimmik ineriartortitsinisamat takornariaqarnerup annertusinissaata naammannera allaavoq. Tamanna mi ilimanangilaq, tak. tamatumunnga atatillugu naatsorsukkat malitassiassat allattorsimaffianni taaneqartut - Kisiannili aatsitassarsiorneq annertuumik annertusineqarpat, ilaatigut Kuannersuarni aamma/imaluunniit Kringlerne-mi periarfissanut atatillugu, nunap immikkoortuani ineriartortitsineq allarluinnaq pitsaanerusorlu ingerlanneqalissaaq. Maannamut kuultisiorfik Nalunaq kisimi ingerlavoq. Tassalu kuultisiorfik ima annikitsigaaq, pingaartumik najukkamut pingaaruteqarluni.

Takornariartitsiner-
mut pilersarusior-
tarnissaq inassutigi-
neqarpoq

Matuma siuliani taaneqartut tunngavigalugit aallaqqaammittarfirmik 1199 m-imik sanasoqarnissaa Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassutigisariaqarjaa. Kringlerne-mi aamma/imaluunniit Kuannersuarni aatsitassanik atorluaasoqassasoq politikikkut aalajangerneqassappat pissutsit nutaanngortussaapput. Kiisalu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassutigissavaa, mittarfiup Narsarsuarmiit Qaqortumut nuunneqarnissaanut atatillugu nunap immikkoortuani mittarfiup inissisimaffia aallaavigalugu takornariartitsinermut pilersaarummik ataatsimoortumik suliaqartoqassasoq, pilersaarut taamaattoq mittarfirmik 1199 m-imik imaluunniit 1799 m-imik sananissamut isumaliutersuutinut ilanngunneqartariaqarmat, tassanilu mittarfiup nuunneqarnerata kingunerisaanik takornariat angallanneqarnissamut piimasaasa annertusinissaat aammalu takornariat amerlassutsimikkut sunnerneqarsinnaanerat innersuusutigineqarpoq. Tamatumunnga atatillugu aamma oqaatigineqassaaq, Kalaallit Nunaata kujataani takornariaqarnerup ineriartornera Kalaallit Nunaata kujataani inunnik assartuussinermut periarfissanut annikitsuinnarmik attuumassuteqartut isigineqartariaqarnera, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap eqqumaffigimmagu. Erseqqissaatigineqartut Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap aatsaat isumaliutissiissummini inaarutaasumi Kalaallit Nunaata kujataani assartuussinermut naatsorsukkani isumaliutersuutinilu sukumiisut saqummiunniarmagit.⁴⁹

⁴⁹ Maanna tunngavissat, sumiiffimmi annertunerusumik aatsitassarsiorfeqannginnermik ilaqartut tunngavigalugit, Narsarsuarmi mittarfiup nassiussuinnermik suliaqarnerata ingerlaannarissaa Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassutigisinnaangilaa.

7.4 Kalaallit Nunaata kujataani ilaasunik angallassineq

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap nunap immikkoortuani ilaasunik angallassinerup ilusilersorneqarnissaanut naatsorsukkani isumaliutersuutinilu aatsaat isumaliutissiissutimini saqqummiunniarmagit, Narsarsuarmit mittarfiup Qaqortumut nuunneqarnissaanut inassuteqaateqarnissamut isumaqanngilaq. Nunap immikkoortuani qulimiguulinnik assartuussinerit pioreersut akisungaatsiartut ingerlatiinnarneqaraluarpataluunniit, nuussinissap inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut iluanaarutaasussaana tamatumunnga pissutaavoq. Kisiannili mittarfiup Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqarneratigut qulimiguullit atorlugit assartuussinissamik pisariaqartitsineq annikillisussaavoq.

7.5 Qaqortup Narsallu akornanni aqqusineq/angallat

Mittarfik Qaqortumut nuunneqassappat, inuiaqatigiit aningaasaqarnerat eqqarsaatigalugu mittarfiup sumulluunniit inissinneqarnissaa apeqquaatinnagu Qaqortup Narsallu akornanni mittarfimmut atasumik aqquserniortoqartariaqarpoq / angallassisoqartariaqarpoq. Aamma taamatut atassusiinermi angallatinik minnernik atuisoqartariaqassasoq, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap naatsorsugaasa takutippaat.

7.6 Kalaallit Nunaata kujataani mittarfiit nalinginnaasut

Mittarfik Qaqortumut nuunneqassappat, mittarfinnik nalinginnaasunik, pingaartumik Nanortalimmi pingaanninnerusumillu Narsami sananissap imminut akilersinnaassusia Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap misissuiffigaa. Tamanna imminermi akilersinnaangitsoq naatsorsuinerit takutippaat. Kalaallit Nunaata kujataani inunnik assartuussinerup ilusissaanut tunngatillugu naatsorsuinerit isumaliutersuutinullu sukumiisunut, Isumalioqatigiissitap isumaliutissiissutaanut ilanngunneqartussanut atatillugu aamma Nanortalimmut assartuussinikkut sullissinikkut sammeneqassaaq.

7.7 Sullissinerit kifartuussinerillu allat

Suliassat isumagineqaannartussat, immikkoortoq 6-imi nassuiaatigineqartut eqqarsaatigalugit, mittarfiup Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqarnissaanik

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassuteqaataanut tapersersuisuupput.

7.8 Sammisassat, aatsaat isumaliutissiissummi suliarineqartussat

Nassuiaammut matumunnga, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap pilersinneqarnerani naatsorsuutigineqarsimanngitsunut naggasiutitut oqaatigineqassaaq, sammisassat arlallit suliarineqarsimanngitsut, taakkulu aamma uparuarneqareersunut, soorlu nassiussanik umiarsuanik assartuussinermut, taakkunungalu ilanngullugit umiarsualivinnut tunngasunut toqqaannartumik sunniuteqartussaapput.

Sammisassat taakku ilaatigut tassaapput: kiffartuunneqarnissamik isumaqatigiissutit, ilaatigut piffissap qanoq ilinera apeqqutaatillugu ilaasunut aallartarnermullu akitsuutinut atatillugu unammilleqatigiinnermut tunngasut, isumaginninnermi eqqarsaatigisassat, sineriak sinerlugu timmisartumik ilaasunik assartuussinermi nuussisinnaanerup isumaa, GLV-p suliaassat isumagisassaasa anner-tussusaat, aningaasaliisarnermi pissutsit aamma agguaassinermi sunniutit.

Najoqqutarisat allattorsimaffiat

Isumaliutissiissut nr. 807. *Kalaallit Nunaata iluani angallanneq pillugu isumaliutissiissut*. 1977-imi København-imi.

Aalisarnermut Ataatsimiititaliaq 2009. *Aalisarnermut Ataatsimiititaliap isumaliutissiissutaa*. 2009-imi februaarimi. Nuuk.

Greenland Venture 2009. *Kommune Kujalleq – Ineriartortitsinermi atugassari-titaasut*, 2009-imi oktobarimi..

Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik 2009. 2009-miit 2040-mut innuttaasut pillugit siumut naliliinerit. *Innuttaasut 2009:2*. Nuuk.

Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik 2009. 2004-mi isumassarsiornermut – isumassarsiuinermit takussutissiaq. *Nunap naatsorsuutai2009:2*. Nuuk.

NIRAS GREENLAND A/S 2010a. *Aluminiliorfiliornissap aningaasaqarnermut sunniutissai*. Greenland Development A/S, januar 2010. Nuuk.

NIRAS GREENLAND A/S 2010b. *Aningaasaqarnikkut nammineerseq. Suliassaq angisoorsuaq, anigorneqarsinnaasorli*.

Kalaallit Nunaanni Sulisitsisut peqatigiiffiat, marts 2010. Nuuk.

Nordregio 2010. *Kalaallit Nunaanni nuttarneq. Misissuineq eqikkaaffiusoq*. Stockholm.

Sørensen, C. 2005. Inuiaqatigiit allaatigisaanerit. Innuttaasut ineriartornerat, innuttaasut pillugit missiliuinerit suliassanullu neqerooruteqartitsisarneq. *Inuiaqatigiinni aningaasaqarnerup allaatigisaanerit, naqitat sisamaat*. Systeme Academic.

Kalaallit Nunaata kujataani mittarfiup qitiusup Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqarnerani aningaasaqarnikkut sunniutaagallartussat

Kalaallit Nunaata kujataani mittarfik qitiusoq Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqassappat, tamanna aningaasaqarnikkut sunniutaagallartussanik kinguneqartussaavoq.

Matuma kinguliani tassani ataasiaannartumik aningaasartuutissat aamma aningaasartuutissat ingerlaavartut akornanni immikkoortiterinerit nassuiaasiorneqarput. Siullermik ataasiaannartumik aningaasartuutissat nassuiaatigineqassapput, taakkunungalu sanaartugassanut aningaasaliissutissat pisariartinneqartut nassuiarneqassapput, tamatumalu kingorna aningaasartuutissat ingerlaavartut nassuiarneqassallutik.

Sanaartugassanut aningaasartuutissat ataasiaannartumillu aningaasartuutissat allat

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap Qaqortumi mittarfimmut inisiiffissani sisamani sanaartornissamut aningaasartuutissatut missiliorneqartunut siornatigut missingersuusiaasimasut aallaavigai, taakkuli akit qaffasisusissaannut naatsorsuutigisanut qummut iluarsineqarput. Mittarfinnut inisiiffissani assigiinngitsuni sanaartornissamut angissusissaannullu 2000-imi, 2002-mi aamma 2004-mi missingersuusiortoqarpoq. 2008-mi missingersuusiart taakku aamma iluarsineqarput, tak. skema B1.1.

Takussutissiaq B1.1 Qaqortumi mittarfiliornissamik pilersaarummi sanaartornermut aningaasartuutit

Najukkami mittarfik:	
780 m / Ujaraaqqat / 1:	75 mio. kr. (07.2000) => 103 mio. kr. (07.2008)
780 m / Ujaraaqqat / 2:	85 mio. kr. (07.2000) => 112 mio. kr. (07.2008)
Nunap immikkoortuani mittarfik:	
799 m / Asfalti / 1:	177 mio. kr. (07.2000) => 242 mio. kr. (07.2008)
799 m / Asfalti / 2:	192 mio. kr. (07.2000) => 262 mio. kr. (07.2008)
1199 m / Asfalti / 1:	217 mio. kr. (07.2002) => 286 mio. kr. (07.2008)
1199 m / Asfalti / 2:	240 mio. kr. (07.2002) => 316 mio. kr. (07.2008)

1199 m / Asfalti / 3:	407 mio. kr. (07.2004) => 509 mio. kr. (07.2008)
1199 m / Asfalti / 5:	250 mio. kr. (07.2002) => 329 mio. kr. (07.2008)
Mittarfiit annerusut:	
1799 m / Asfalti / 3:	947 mio. kr. (07.2004) => 1.184 mio. kr. (07.2008)

Nassuiaat: Takussutissiaq matuma siulianiittoq najoqqutarisamit taaneqartumit toqqaannartumik tigu-saavoq. aningaasartaliussap siulliup kingorna ukioq ungaluusigaaq missiliuinerpiami akinut tunnga-suuvoq. Taassuma kingorna takussutissiami takuneqarsinnaasutut akit tamarmik 2008-mut siumut missiliugaapput.

Missingersuusiata misissuinermit matumani 2010-mi akinut siumut missiliorneqaqqipput. Mittarfiup 1199 m-ip inissiiffissaq 3-mi sananeqarneranut missingersuutit 509 mio. koruuninut missiliorneqarnerini 2008-mi akit atorneqarnerini 2010-mi akit atorlugit missingersuutit 534 mio. koruuniupput.

Matuma siuliani takussutissiaq 2.2-mi NNV-mut aningaasartaliussat 641 mio. koruuniugaluartut, sanaartornermut aningaasartuutissanik allanik aningaasanut taakkununga ilanngussisimaneq pissutaavoq. Tamatuma saniatigut sanaartugassanut aningaasartuutissat amerlaqatigiissillugit ukiunut marlunnut (2011-mut aamma 2012-imut) avinneqarnissaat, aammalu 2010-mut kingmoortumik nalilernerneqarnissaat ilimagineqarpoq, tamannalu 509 mio. koruunit takussutissiami 2.2-mi toqqaannartumik nassaareqqinneqarsinnaannginnerannut pissutaavoq.

Najoqqutarisaaq: Mittarfinnik annertusaaneq – 2008-mi killiffiit, Namminersornerullutik Oqartussat, Avatangiisinut Attaveqarnermullu Aqutsisoqarfik.

Missingersuusiani assigiinngitsuni siumut naliliinermit oqartussaasunit piumasaqaatit nutaat teknologiiilu saqqummiunneqarsinnaasut eqqarsaatigineqanngillat, taamatuttaarlu missingersuutini taaneqartuni ataasiakkaanut nassuiaatit assigiinngitsut takkuttarsinnaallutik.

Missingersuusiata qanoq ittuunissaat apeqqutaatillugu, sanaartugassanut missingersuusiassat assigiinngitsunik nalornissuteqarfigineqarput. Assartuussi-neq pillugu Isumalioqatigiissitaq aalajangerpoq, sanaartugassanut aningaasartuutissat amerlassusilerneqarnerani malussajassutsimik naliliinermigut tamanna eqqarsaatiginiarlugu.

Erseqqissaatigineqassaaq, takussutissiaq B1.1-imi sanaartugassanut missiliukkat mittarfirmik nutaamik sananermi pingaarnernut aningaasartuutissat tamarmik ilaatinneqarmata, tassungalu mittarfirmiit illoqarfimmut aqqusi-nermik asfaltimik qallikkamik sananermut aningaasartuutissat ilaapput. Taamaattorli hangarimik nutaamik sananermut aningaasartuutissat ilaatinneqanngillat. Aningaasartuutissatut allassimasuni immikkoortunut nassuiaatinut sukumiisunut nalunaarusiaq "*Mittarfinnik annertusaaneq, 2008-mi killiffik*" innersuussutigineqarpoq.

Takussutissiaq B1.1-imi takuneqarsinnaasutut mittarfippiaap 1199 m-ip aamma 1799 m-ip Qaqortumi sananeqarneranut aningaasartuutissat missiliorneqarnerat 534 mio. koruunit aamma 1.243 mio. koruunit akornannut killilerneqarput. Taakku saniatigut ataasiaannartumik aningaasartuutissat, matuma kinguliani allaaserineqartut allat aningaasartuuteqarfiusussaapput.

Missingersuusiat assigiinngitsut siumut missiliorneqarnerinut atatillugu oqartussaasut piumasaqaatigisinnaasaat teknologiillu nutaat eqqarsaatigineqanngilat, taamatullu missingersuutini saqqummiunneqartuni immikkoortiterinerit assigiinngitsut ilaasinnaallutik.

Hangari

Sullissisoq Qaqortumi hangarimik pisariaqartitsissasoq naliliisoqarpoq. GLV qinnuigineqarnermini hangarimik, Dash7/Dash 8-mik taamatullu qulimiguulimmik oqquisitsiviusinnaasumik, kiisalu sannavimmik, toqqorsivimmik il.il. inissaqartitsiviusumik sananissamut aningaasartuutissat missiliorpai. Tassalu timmisartoq suluusalik qulimiguulillu angisooq hangarimi ataatsimi ataatsikkut inissaqassapput. Illu tamakkerluni 1.400 m²-nik angisusilimmik, aammalu m²-mut 18.000 koruuninik akeqartussatut missiliorneqartumik sananissami sanaartornermut aningaasartuutissat tamarmiusut (atortut il.il. ilanngullugit) 30 mio. koruuninik (07.2008-mi akit) akeqartussatut missiliorneqarpoq, tassalu 2010-mi akit atorlugit 31,5 mio. koruuniussallutik.

Atortunik atueqqittarneq Assersuusiorneq mittarfimmik nuussinissamut tunngasuummat, Narsarsuarimi atortorissaarutit atortullu ilaat Qaqortumi mittarfittaamut nuunneqartussaapput. Atortorissaarutit nuunneqarsinnaasut tassaapput qatserinermut atortut, attaveqaqatigiinnermut atortut il.il. Atortut qanoq amerlatigisut nuunneqarsinnaanersut ersarissumik naatsorsuusiorneqanngilaq. Atortunik 10 mio. koruuninik nalilinnik atueqqittoqarsinnaassasoq missiliuisoqarpoq (Mittarfeqarfiit oqaloqatigineqarnerminni namminneerlutik nalilinerat).

Matusinermut aningaasartuutit

Narsarsuarimi mittarfiup matuneqarnerani illut, atortulersuutit sanaartukkallu nunap qaaniittut tamarmik peerneqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Mittar-

fippiaap, aqqusernit, umiarsualiviup aamma ledningit kabelillu assaassat uninngatiinnarneqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Matusinermut aamma avatangiisinik saliinissaq, uuliamik tunisassiat akuutissallu piiarneqarnissaat ilanngullugu, ilaatinneqarput.

Tunngavissat taakku atorlugit Narsarsuup matuneqarneranut aningaasartuutissat siusinnerusukkut 17 mio. koruuninut missiliorneqarput, tak. nalunaarusiaq GLV 2000: "Mittarfinnik annertusaanermut ilaliussat, sanaartugassanut nassuiaatit missingersuutillu ". Akit taakku tunngavigalugit siumut missiliuinermi nalinginnaasumi, killiffimmut nalunaarusiami "Mittarfinnik annertusaaneq, 2008-mi killiffik", 04.11.2008-meersumi siumut missiliuineq assigalugu missingersuutigineqartut 23 mio. koruuniupput (07.2008-imi akit). Akilli ullumikkumut ineriartornissaat sillimaffiginiarlugu matusinermut aningaasartuutissat 24 mio. koruuninut missiliorneqarput (2010-mi akit nalinginut). Namminersortut atortuisa peerneqarnissaannut aningaasartuutissat misissuinermit ilanngunneqanngillat, aningaasartuutissanut allanut naleqqiullutik ikittuaraasussatut missiliorneqarmata.

Isumannaallisaa-
nermut killeqarfiit
(RESA)

Mittarfinni oqartussaasut (SLV) ukiuni tulliuuttuni isumannaallisaa-nermut killeqarfiit (RESA) taaneqartut taakku atorneqalernerisigut Narsarsuup kujammut kitaanut isuani (mittarfik 25-ip isuani) sumiiffik tamakkerlugu (90 x 90 m) isumannaallisaa-nermut killeqarfiliisoqassaaq, kiisalu avannamut kitaanut isuani (mittarfik 07-ip isuani) immiinissat nunagissaanissallu ilaat amigaataapput, kiisalu isumannaallisaa-nermut killeqarfiup 90 x 90 m-inut isumannaallisaa-nermut killeqarfiliinissamut piumasaqaatit minnerpaaffissaat naammassiniarlugit aqqusineq ungalullu nuunneqassallutik. GLV-mit ilisimatitsissutigineqarpoq, aqqusineq ungalullu 200 m-ingajannik nuuttariaqarnissaat naatsorsuutigineqartoq, aammalu nunaminertami 5.000 m²-nik annertussuseqartumi 25.000 - 30.000 m³-nik immiinissaq pisariaqartussaassalluni. GLV-p tamatumunnga ani-

ningaasartuutissat 5 mio. koruuninut missiliorpai (07.2008-mi akit), tassalu 2010-mi akit tunngavigalugit 5,2 mio. koruuniussallutik.

Qaqortumi mittarfimmik 1199 m-imik sananermi isumannaallisaanermut killeqarfinnik (RESA) sananissaq pisariaqassanngilaq, tamanna mittarfinnik kisitsisinik 3-mik aamma 4-mik ilisarnaasikkanik, tassalu 1200m-inik sinerluguluunniit takissusilinnik sananermi taamaallaat piumasarineqartarmat. Qaqortumi Imarpik qulaallugu timmisartunut mittarfimmik 1799 m-imik sananissamut missingersuusiani RESA-mut aningaasartuutissat ilaatinneqareerput, tassunga isumannaallisaanermut killeqarfimmut 90 x 90 m-imut aningaasartuutissat ilaatinneqareermata. Taamaattumik Kalaallit Nunaata kujataani mittarfiup qitiusup Narsarsuarmiit Qaqortumut nuunneqarnerani Narsarsuarmi isumannaallisaanermut killeqarfilersuinissamut aningaasartuutissat sipaarneqarsinnaassapput, aningaasallu taakku aningaasaqarnermut sunniutissat naatsorsorneqarnerinut ilaatinneqassapput.

Inisseeqqinnissamut atattillugu inissiat attaveqaatillu nutaat Narsarsuaq matuneqarpat, innuttaasut Qaqortumut illoqarfinnulluunniit allanut nuuttussaapput. Tamatumunnga atattillugu inissianik attaveqaatinillu nutaanik sanaartornermut immikkut aningaasartuuteqartoqassaaq. Aningaasartuutissat taakku amerlassusissaat nalileruminaattussaapput, ilaatigut inissianik attaveqaatinillu pioreersunik atuinissamut periarfissaqarneq apeqqutaasussaammat.

Ullumikkut Narsarsuaq 160-it missaannik inoqarpoq⁵⁰. Qaqortumut nuuttut tamarmik inisseeqqinneqarnissaminnik pisariaqartitsissasut ilimagineqarpoq, naak ilaat Narsarsuarmiiginnarnissartik imaluunniit sumiiffinnut allanut nuunnissartik toqqartussaassagaluaat.

Illumi ataatsimi inuit agguaqatigiissillugit 2,5-iussappata, illumullu ataatsimut inisseeqqinnissamut aningaasartuutissat agguaqatigiissillugit 1,5 mio. koruuniussappata, aningaasartuutissat 96 mio. koruuninut naatsorsorneqar-

⁵⁰ Najoqqutarisaq: Kalaallit Nunaanni naatsorsueqqissaartarfik

put.⁵¹ Aningaasat taakku paaqqinnittarfiit allineqarnissaannut attaveqaatinullu allanut atugassatut 10 mio. koruuninik amerlineqassapput, taamaalilunilu aningaasartuutissat tamarmiusut 106 mio. koruuninut missiliorneqarlutik.

Sanaartornermut aningaasartuutitut tamarmiusunut takussutissiaq

Takussutissiaq B1.1-imi mittarfik Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqassappat, tamatumunnga atatillugu ataasiaannartumik aningaasartuutissatut ilanngunneqartut eqqikkarlugit takussutissiorneqarput.

Takussutissiaq B1.2 Mittarfiup Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqarneranut atatillugu ataasiaannartumik aningaasartuutissat ataatsimut takussutissiorneqarnerat

mio. kr.	1199 m (inissiiffis- saq 3)	1799 m
Nutaamik mittarfiornermut aningaasartuutit (attaveqaatinut aningaasaleeqqinnerit ilanngullugit, hangar ilanngunnagu)	534	1.243
Hangar	31,5	31,5
Atortunut Narsarsuarmit nuunneqartunut sipaagassat	-10	-10
Matusinermut aningaasartuutit	24	24
Sillimanissamut killeqarfiit (RESA)	-5,2	-5,2
Innuttaasunut nuutinneqartunut inissiat attaveqaatillu nutaat	106	106
Katillugit	681	1.389

Nassuiaat: Aserfallatsaaliuinnermut, attaveqaatit ingerlasinnaaneriniq qulakkeerisussanut aningaasartuuteqartoqartarnissaa siunnerfigineqarpoq. Taamaattumik inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik nalilinnermut piffissap misissuiffiup naanerani naliusut sinneri, aningaasaliissutissat amerlaqataat ilanngunneqarput. Tassanili mittarfimmik sanaartornerpiamut aningaasartuutissat sinnerisa nalingat kisimi ilanngunneqarpoq, tunngavissat allat ilaatinneqaratik.

Takussutissiaq B1.2-imi takuneqarsinnaasutut mittarfiup Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqarnerani aningaasaliinissamut aningaasartuutissat ilan-

⁵¹ Qaqortumi Kommune Kujalliup teknikkeqarnermut pisortaata paasissutissiinera tunngavigalugu illut agguaqatigiissillugit 100 m²-nik annertussuseqarnissaat, aamma m²-mut agguaqatigiissillugit 15.000 koruuneqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq [inissiat 80-105 m²-inik angissuseqartut m²-mut 14-18.000 koruunit.]

ngaaseriikkat tamarmiusut mittarfimmut 1199 m-imut 681 mio. koruuniupput aamma mittarfimmut 1799 m-imut 1.389 mio. koruuniupput. Matuma siuliani takussutissiaq B1.2-mi NNV-mut tamarmiusumut sanaartornermut aningaasartuutissani mittarfimmut 1199 m-imut 641 mio. koruuninik nalilernerqaraluartut, tamanna sanaartornermut aningaasartuutissat amerlaqati-giissillugit ukiunut marlunnut avinneqarnissaannut (2011-mut aamma 2012-imut) aamma 2010-mut kingumut allanneqarnissaannut atatinneqassaaq.

Aningaasartuutit ingerlaavartut

Narsarsuarimi mittarfiup matuneqarnerani mittarfimmi tassani ingerlatsiner-mut aserfallatsaaliuiner-mullu aningaasartuutitut ukiumoortumik sipaagaqar-toqartalissaaq. Kisianni Qaqortumi mittarfik nutaaq ingerlatsiner-mut aserfal-latsaaliuiner-mullu aningaasartuutitut allanik nassataqartussaavoq, taakku-nanilu mittarfiup takissusissaa aamma apeqqutaassaaq. Sipaagassat aningaa-sartuutissallu missiliorneqarnerini paasissutissat Mittarfeqarfinit pissarsia-rineqartut tunngavigineqarput.

Mittarfinnut akitsuutit Erseqqissassallugu pingaaruteqarpoq, mittarfinnut akitsuutit bilitsit akiinut ilaatinneqartarmata, taamaattumillu angallanner-mut najoqqutassiami sullis-sisut bilitsinit isertitassaasa allannguutissaannik, aammalu atuisut bilitsinut aningaasartuutaannut allannguutissanik naatsorsuiner-mut ilaatinneqarlutik. Tassalu mittarfinnut akitsuutitut ittut aqputigalugit isertitat allannguuteqar-nerat tunngaviumik matuma kinguliani naatsorsukkanut ilaatinneqanngil-lat, kisiannili inuiaqatigiit aningaasaqarnerannik tamarmiusumik naliliiner-mi, soorlu takussutissiaq B1.2-mi ilaatinneqarlutik. Kisiannili ETOPS-imut il.il. allannguutit, angallanner-mut najoqqutassiorner-mut ilaatinneqanngitsut matuma kinguliani naatsorsorneqarput ilanngunneqarlutillu.

Narsarsuarimi inger-latsiner-mut aningaa-sartuutitut sipaakkat Mittarfeqarfiit Narsarsuarimi suliaminnut atatillugu ukiumoortumik ingerlat-siner-mut aserfallatsaaliuiner-mullu aningaasartuutitut isertitanullu paasissu-tissanik tunniussisarput⁵². Paasissutissat ”Aqutsiner-mi/Teknikkimut immik-

⁵² Paasissutissat mail-ikkut GLV-miit maajip ulluisa aqqarnanni nassiunneqartut (trans30 Narsarsuaq 110510.doc aamma Transport kommission NSSQ data 110510.xls).

koortortat"-nut, "mittarfik"-mut, "innaallagialq, imeq kiassarnerlu"-mut aamma "Hotel Narsarsuaq"-mut agguagaapput.

Akunnittarfik (matuma kinguliani sammineqartoq) ilanngutissanngikkaanni ingerlatsinermut aningaasartuutit tamarmiusut, nioqputissanik atuineq (i-kummatissamut timmisartuutileqatigiiffinnut allanut tunineqartartunut anertuumik ilaatitsiviusoq) ilanngunnagu, 28,3 mio. koruuninut naatsorsorneqarsinnaapput. Aningaasat taakku mittarfippiamit, aqutsinermut teknikkeqarnermullu, kiisalu innaallagissamut, imermut kiassarnermullu aningaasartuutit inerneraat, tassanilu ataatsimut aningaasartuutit agguarneqartut ilaatinneqanngillat, taamaattumillu sipaagassatut nalilerneqaratik. Taamaattumik aningaasartuutit 28,3 mio. koruunit kisimik Narsarsuup matuneqarnerani sipaarneqarsinnaasutut naliliiffigineqarput.

Qaqortumi ingerlatsinermut aningaasartuutit

Qaqortumi mittarfiliassaq 1199 m-iusoq Kalaallit Nunaanni nunap immikkoortuini mittarfiliaasimasut kingullit, amerlanerit 1199 m-inik tallineqarinnaminnut piareersarneqarsimasut sananeqarneranni malitassiat assingat atorlugit sananeqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Ullumikkut 1199 m-inik, Qaqortumi mittarfimmi 1199 m-imi ingerlatsinermut aningaasartuutissanik naliliinissaq eqqarsaatigalugu toqqaannartumik assersuunneqarsinnaasunik mittarfeqanngilaq.

Mittarfeqarfiit ilisimatitsissutigaat, Narsarsuarmi ingerlatsinermut aningaasartuutit tamarmiusut, mittarfippiami nioqputissanik atuineq ilanngunnagu, ullumikkut 11,3 mio. koruunit missaanniittartut. Mittarfeqarfiit naliliinerat malillugu Qaqortumi 1799 m-imik nutaamik mittarfiliortoqassappat, suliasanut taakkununga aningaasartuutissat 3 mio. koruuninik amerlanerussapput. 1199 m-imik mittarfiliornermi ingerlatsinermut aningaasartuutissat ullumikkutupajaaq qaffasissuseqassapput. Mittarfeqarfiilli peqatigalugit mittarfinni allani (Nuummi, Ilulissani, Maniitsumi) aningaasartuutininut assersuussinerit tunngavigalugit aningaasartuutissaq 1 mio. koruunit missaannik ikinnerunissaat missiliorneqarpoq.

Mittarfippiamut sipaagassat saniatigut innaallagissamut, imermut kiassarnermullu aningaasartuuteqartoqartussaavoq, kiisalu aqutsinermut teknikkimullu aningaasartuutit sipaarneqarsinnaassapput, taakkununga atortut Qaqortumi pigineqareermata. 2009-mi Narsarsuarmi innaallagissamut, imermut kiassarnermullu aningaasartuutit 3,2 mio. koruuniusimapput, taakkulu Qaqortumi allannguuteqassanngitsut naliliisoqarpoq.

Taakku tunngavigalugit mittarfimmumut, aqutsinermut teknikkimullu, kiisalu innaallagissamut, imermut kiassarnermullu aningaasartuutissat 1199 m-imik mittarfiliornermi 13,5 mio. koruuninut (11,3-1+3,2) aamma 1799 m-imik mittarfiliornermi 17,5 mio. koruuninut missiliorneqarput (11,3+3+3,2).

Akunnittarfimmik
matusinermi sipaa-
gassat

Narsarsuarmi akunnittarfiup ingerlanneqarneranut aningaasartuutit ullumikkut amerlaqataannik isertitaqartarnermit illuatungilerneqarneq ajorput. Mittarfeqarfiit ilisimatitsinerat malillugu 2009-mi kaaviiartitat 14,5 mio. koruuniusimapput, tassanilu ingerlatsinermut amigartoorutit 2,4 mio. koruuniusimallutik. Taamaattumik akunnittarfik matuneqarpat ingerlatsinermi taakku amerlaqataannik sipaagaqartoqassaaq.⁵³

Qaqortumi ilaasunik akunnittunik inissiisarnermut atatillugu akunnittarfinnik ingerlatsineq namminersortunit isumagineqassasoq ilimagineqarpoq.

Heliportit pioreersut

Qaqortup eqqaani mittarfiliornermi heliporti pioreersoq matuneqartussaavoq, qulimiguullillu angallanneranni mittarfik nutaaq toqqaannartumik ator-neqalersussaammat, tassunga aningaasartuutit sipaarneqartussaallutik. Mittarfeqarfiit ilisimatitsinerat malillugu Qaqortumi heliportip ingerlanneqarneranut ukiumut aningaasartuutit ullumikkut ukiumut 870.000 koruunit misaanniippat⁵⁴.

⁵³ Ilaasut Qaqortumut akimmittut akunnittarfinnut inissinneqartarneranni ingerlatsinerup tapiissutitaqanngitsumik namminersortunit ingerlanneqarnissaa matumani tunngavigineqarpoq.

⁵⁴ Najoqqutarisaq: Paasissutissat Mittarfeqarfinniit e-mail-ikkut nassiunneqartut (Transport kommission NSSQ data 290410.xls).

Aningaasartuutit taakku 1199 m-imik aamma 1799 m-imik mittarfiliornermi sipaarutissanut ilanngunneqarput.

Aqquserniornissaq Mittarfiup inissiiffissaq 3-mi sananeqarnerani aqqusineq asfaltimik qalligaq 10 km-it missaannik takissusilik sananeqartussaavoq. Tassunga aningaasartuutissat sanaartornermut aningaasartuutissanut ilaatinneqassapput, kisianni-li aamma aqqusernup aserfallatsaaliorneqarneranut ukiumut aningaasartuutissanik atuisoqartartussaalluni. Aserfallatsaaliuinerup km-imut 50.000 koruuninik akeqartussatut naliliiffigineqarpoq. Taamatut naliliineq sinerissap silaannaani⁵⁵ aqqusinnermut asfaltimik qallikkamut atuuppoq, tassalu inissiiffissaq 3-mi inissiinnermi ukiumut katillugit 500.000 koruuniussallutik (aningaasartuutissat inissiiffissanut allanut, mittarfimmiit illoqarfimmut naan-nerusunik aqqusinilerneqartussanut naleqqiullugu ikinnerupput).

Ammatitsinnermut akitsuutinit il.il. an-naasat Qaqortumi mittarfimmik naanerusumik, tassalu 1199 m-imik sanasoqas-sappat, mittarfeqarfiit akitsuutinit isertitanik annaasaqassapput, tamanna pissappat ammatitsinnermut akitsuutit ETOPS-inik taaneqartut atorunnaartus-saammata, aammalu timmisartut ikaartaatitut atorneqartut akiliutaat pissar-siarineqarsinnaajunnaassallutik. 2009-mi isertitat Mittarfeqarfinnit ilisima-titsissutigineqartut tunngavigalugit katillugit 3,5 mio. koruunit missaanniis-simapput.

Isertitassat taakku Qaqortumi 1799 m-imik nutaamik mittarfiliortoqassappat annaaneqassanngillat, sullissinerit taakku ingerlatiinnarneqarsinnaassamma-ta.

Kommunit aningaa-sartuutaanit sipaa-gassat Narsarsuarmi mittarfik matuneqassappat, kommunip sullissineri arlallit a-torneqarunnaartussaapput. Tassani assersuutigalugu aqutsineq, meeqqeriviit, atuarfinnik ingerlatsineq, eqqaavilerineq il.il. pineqarput. Sullissinerit taa-maattut Qaqortumi allaniluunniit innuttaasunut neqeroorutigineqarsinnaas-

⁵⁵ Sisimiut Kangerlussuullu akornanni aqquserniornissamut nalunaarusiaq, Sisimiut Kom-mune, 2003, qupp. 32 kiisalu "Winter Maintenance Practice in the Northern Periphery", ROADEX SUB PROJECT B PHASE I, 2001 tunngavigalugit missiliorneqartut. <http://www.roadex.org/Publications/docs-R/roadexspbsummary0111.pdf>

sapput. Narsarsuarmi mikisunik ingerlataqarnermi akornutaasut pissutigalugit tamanna kommunimi aningaasartuutini sipaagaqarfiusussatut naliliiffiqineqarpoq.

Kommunip 2010-mi Narsarsuarmi aningaasartuutissanut missingersuutai katillugit 3,5 mio. koruunit missaanniittut KANUKOKA-mit ilisimatitsissutigineqarpoq. Suliat Qaqortumut nuuppata, taakkunanga 30 procentit sipaarneqarsinnaassasut ilimagineqarpoq. Taamaalilluni ukiumut 1 mio. koruunit missaat sipaarneqarsinnaassapput.

Kommunini aningaasartuutit saniatigut Namminersorlutik Oqartussat akiliigaannik aningaasartuuteqartoqarsinnaavoq, taakkulu aamma piissapput (umiarsualivinnik ingerlatsineq, peqqissaaveqarneq il.il.) Taakku misissuinnermut ilanngunneqanngillat.

Ingerlatsinermut aningaasartuutit allannguutissaannut ataatsimut takussutissiaq

Takussutissiaq B1.3-mi Kalaallit Nunaata kujataani mittarfik Narsarsuarmiit Qaqortumut nuunneqassappat, ukiumut isertitanut/aningaasartuutininut allannguutissaasa aningaasaqarnermut sunniutissaanut Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap naatsorsorallagaanut ilaatinneqartut ataatsimut takussutissiorneqarput.

Takussutissiaq B1.3 Mittarfik Narsarsuarmiit Qaqortumut nuunneqassappat isertitat aningaasartuutissallu ukiumoortumik allannguutissaannut takussutissiaq

Ukiumut mio. kr.	1199 m (inissiiffissaq 3)	1799 m
Narsarsuarmi ingerlatsinermut aserfallatsaaliuinernullu aningaasartuutininut sipaakkat	28,3	28,3
Qaqortumi nutaamik mittarfiliornermi ingerlatsinermut aserfallatsaaliuinernullu aningaasartuutit	-13,5	-17,5
Akunnittarfimmik matusinermi sipaakkat	2,4	2,4
Qaqortumi heliportimi ingerlatsinermut aserfallatsaaliuinernullu aningaasartuutininut sipaakkat	0,87	0,87
Aqqusernup nutaap ingerlanneqarneranut aserfallatsaaliorneqarneranullu aningaasartuutit	-0,5	-0,5
Ammatitsinermut akitsuutininut il.il. annaasat	-3,5	0
Kommunit aningaasartuutaannit sipaakkat	1,0	1,0
Katillugit	15,1	14,6

Takussutissiaq B1.3-mi takuneqarsinnaasutut, ukiumoortumik ingerlatsinermut aningaasartuutit ilanngaaseriikkat allannguuteqarnerannut tunngatilugu mittarfiup Narsarsuarmiit Qaqortumut nuunneqarnerani mittarfimmut 1199 m-imut ukiumut sipaagassat 15,1 mio. koruuninik annertussuseqarput, aammalu mittarfimmut 1799 m-imut ukiumut sipaagassat 14,6 mio. koruuninik annertussuseqarlutik – tassalu aningaasartaliussat assigiingajallutik.

Ilanngussaq 2 Tusarniaanermi akissutit

Tunngavissat allattorsimaffiata tusarniaassutigineqarnerani akissutit aqqaneq marluk tiguneqarput. Ilanngussami matumani Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap tusarniaanermi akissutinut taakkununga oqaaseqaatai eqikkarlugit saqqummiunneqarput.

Allaaserisap siulequtaani allassimavoq, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap aallaqqaammut piffissaliussap iluani, tassalu 2010-mi juulip aallartinerani suliami naammassinissaa angumerisinnaanngikkaa allassimavoq. Taamaattumik oqaaseqaatit siunnersuutillu ersarinnerusut, tusarniaanermi akissuteqaatini takuneqarsinnaasut nassuiaammut matumunnga ilanngunneqanngillat, aatsaalli isumaliutissiissummut inaarutaasumut ilanngunneqassallutik. Tassani assersuutigalugu inuussutissarsiutinut kiisalu usinik assartuussinernut, taakkunungalu atatillugu umiarsualivinnut oqaaseqaatinut siunnersuutinullu amerlanerpaanut atuuppoq. Matumanili oqaatigereersinnaavarput, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap aamma isumaliutissiissummini inaarutaasumi inuussutissarsiutinik ineriartortitsinermut innuttaasullu ineriartornerannut eqqoriaanerit sukumiisut nunallu immikkoortuinut agguarneqartut tikinnianngimmagit. Angallassinermi attaveqaatinik ilusiliinissamut naliliinernut assigiinngitsunut atatillugu piffissaq ungasissoq eqqarsaatigineqarmat, ilaatigut tusarniaanermi akissuteqaatini ujartorneqartutut naliliinernik sukumiisunik eqqorluartunillu saqqummiussisinaanissamut periarfissaqannginnini, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap sulinermini tunngavigaa. Kisiannili aamma Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap sulinermini kingunerisaanik kukkusumik aalajangiisoqaratarsinnaanera pinngitsoorsinnaanngitsutut oqaatigisinnaanngilaa. Tassalu assartuussinermi attaveqaateqarnermut aalajangiinerit siunissamut ungasissumut sunniuteqartussaapput, aalajangiinissamullu tunngavissat pinngitsooratik amerlasuunik nalorninartortaqtussaammata, kukkusumik aalajangiinissaq tamatigut peratarsinnaasarpoq.

Ajornartorsiut taanna assersuutigalugu immikkoortoq 7-imi ersarissumik allaaserineqarpoq. Tassani Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap nalornissutaasut annerusut erseqqissarniarlugit misilippai, taamatullu inassuteqaatinik siunissami ineriartortitsinermut nalorninartumut eqaatsumik aqqinneqarsin-

naasunik inassuteqaateqarluni misilillugu. Tamanna ilaatigut pissutigalugu mittarfiup Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqarsinnaaneranut atatillugu pingaartumik inissiiffissaq 3 Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap naatsorsuiffigaa, naak tassani 1199 m-imik mittarfiliornissaq annertunerpaamik aningaasartuuteqarfiusussaagaluartoq tikinneqartarnissaalu akuttunerugaluartuq, tak. immikkoortoq 2. Tassami Qaqortumi mittarfiliornissami inissiiffissaq 3-mi mittarfik kisimi, ilaatigut timmisartuni teknologiip ineriartornera pissutigalugu pishariaqartinneqalissappat, annertunerugaanngitsumik immikkut aningaasartuuteqarluni mittarfimmut pitsaasumut 1799 m-imut tallineqarsinnaavoq.

Malitassiassat allattorsimaffianni sammisat pingaernerit marluk aallunneqarput: 1) siunissami inuussutissarsiutinik ineriartortitsinissaq innuttaasullu ineriartornissaat annertuunik siunnerfeqarluni isigalugit, aamma 2) misissueriaatsimut, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap atorniagaanut assersuut aalajangersimasoq, tassalu Kalaallit Nunaata kujataani mittarfiup qitiusup Narsarsuarmit Qaqortumut nuunneqarnissaa.

Malitassiassat allattorsimaffianni, taamatullu tusarniaanermi akissutini arlalinni erseqqissarneqarpoq, nunap imermik, aatsitassanik immaqalu uuliamik gassimillu isumalluutaasa niuerneramik tunngaveqarluni atorneqarnissaat aningaasagarnikkut innuttaasullu amerlassusaasigut ineriartornermut annertuumik pingaaruteqalertussaasut naatsorsuutigineqartoq. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap malitassiassat allattorsimaffianni inuiaqatigiit ineriartorneranni atugassarititaasut tamarmiusut siunissami ineriartornissaat ineriartorfissanut takussutissiat pingasut atorlugit immikkoortiterlugit misilippai. Tusarniaanermi akissuteqaatini tunngavissiani pingasuusuni tikinneqartut pitsaanagerusumik ajornerusumilluunniit ineriartorsinnaasut taaneqarpoq – tamannalu kukkunertut oqaatigineqarsinnaanngilaq. Tamatumunnga atatillugu immikkut erseqqissarneqarpoq, allakkat amerlassutsimikkut ineriartornerminni 2010-miit 2030-mut 50%-inik ikilisinnaammata, allakkat poortukkallu allakkatut nassiunneqartut immikkoortinneqartariaqartut, allakkat allakkatut nassiunneqartut attaveqaatit elektroniskiusut ineriartornerat pissutigalugu ikiliartornissaattut naatsorsuutigineqartut poortukkanit allakkatut nassiunneqartunit illuatungilerneqarsinnaanissaat naatsorsuutigineqarsinnaammat, immaqalu IT-kkut niuernerup annertusi-nerata kingunerisaanik poortukkat allakkatut nassiunneqartartut qaangiisinaal-

lutik. Kisiannili paasinarsisimavoq, assartuussinermi attaveqaatit pingaarnert, angallannermut najoqqutassiap kingunerisaanik pilersinneqarsimasut inernerit takussutissiani pingasuusuni killissarititaasut iluanni allannguutitut malussajavallaartussaannngitsut. Tamanna tunngavigalugu aammalu allakkat amerlassut-simikkut assartuussinermi attaveqaatit ilusiligaaneranut pingaarnermut annikitsuinnarmik sunniuteqarnerat pissutigalugu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitaq aalajangerpoq, naatsorsuinermini inaarutaasumi aamma ineriartorfisanut takussutissiat, malitassiassat allattorsimaffianni annertunerusumik nassuiarneqartut tunngaviginiarlugit.

Tusarniaanermi akissuteqaatini Kalaallit Nunaata kujataani inunnik angallassinermut atatillugu assartuussinermut attaveqaatinut oqaaseqaatit siunnersuutillu nassuiaammut matumunnga, "Nassuiaat: Kalaallit Nunaata kujataani assartuussinermi attaveqaatit"-nut ilanngullugit misilinneqarpoq, tassalu Kalaallit Nunaata kujataani inunnik angallassinernup ilusiligaaneranut tunngassuteqanngip-pata, tamanna aatsaat isumaliutissiisummi misissuiffigineqartussaammat. Taamatuttaaq malitassiassat allattorsimaffianni kukkunerit ersernerluttullu, tusarniaanermi akissuteqaatini uparuarneqartut naqqiissuteqarfigalugit/iluarsaallugit misilinneqarpoq.